

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА ІТАЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

До захисту допустити:

Зав. кафедри ІФ

Трифорова Г.В. _____

«__» _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота

за освітнім ступенем «Магістр» на тему:

«Відтворення сицилійського діалекту українською мовою на матеріалі творів

А. Каміллері»

Студентки факультету іноземних мов
освітньо-професійної програми «Філологія.

Переклад (італійська)»

освітнього ступеня «Магістр»

Ходової Юлії Олександрівни

Науковий керівник: Трифорова Г. В.,

Кандидат наук із соціальних комунікацій,

доцент кафедри італійської філології

Маріупольського державного університету

Рецензент: Луценко Л.О., кандидат

філологічних наук, доцент кафедри

англійської філології Криворізького

державного педагогічного університету

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

«__» _____ 20__ р.

Маріуполь – 2020

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА ІТАЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Освітній ступінь «Магістр»

Освітньо-професійна програма «Філологія. Переклад (італійська)»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

к. н. соц. ком., доцент

Трифорова Г. В. _____

«___» _____ 2020 р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Ходової Юлії Олександрівни

1. Тема роботи «Відтворення сицилійського діалекту українською мовою на матеріалі творів А. Каміллери»

керівник роботи – Трифорова Ганна Валеріївна, кандидат наук із соціальних комунікацій
затверджені наказом Маріупольського державного університету від
«28» лютого 2020 року № 208

2. Строк подання студентом роботи 04 грудня 2020 року

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Мета дослідження полягає у тому, щоб визначити місце діалектів у мовній системі Італії, пояснити причини діалектного різноманіття, здійснити комплексний аналіз особистостей сицилійського діалекту та запропонувати шляхи його перекладу українською мовою..

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- 1) дослідити причини діалектної диференціації на теренах Італії;
- 2) визначити роль діалекту в мовно-культурному просторі Італії;
- 3) дослідити підходи до класифікації діалектів Італії;
- 4) визначити та систематизувати особливості сицилійського діалекту;
- 5) з'ясувати мовні особливості творів А. Каміллери, визначити специфіку сицилійського діалекту;
- 6) запропонувати шляхи перекладу сицилійського діалекту у творах А. Каміллери українською мовою.

Об'єктом дослідження є процеси взаємозв'язку італійської мови і діалекту, внутрішня структура сицилійського діалекту, його граматичні, фонетичні, лексичні особливості.

Предметом дослідження є шляхи передачі сицилійського діалекту українською мовою.

4. Зміст роботи

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. МОВА І ДІАЛЕКТ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПЛОЩИН В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ ДІЙСНОСТІ

1.1. Поняття та сутність діалекту як різновиду мови

1.2. Роль діалектів на теренах Італії: історія та сучасність

1.3. Класифікація італійських діалектів

РОЗДІЛ 2. ВНУТРІШНЯ СПЕЦИФІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СИЦИЛІЙСЬКОГО ДІАЛЕКТУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ

А. КАМІЛЛЕРІ «ТЕРПІННЯ ПАВУКА»

2.1. Сицилійський діалект чи мова: лексико-граматичні особливості і функціональне навантаження

2.2. Проблеми перекладу сицилійського діалекту українською мовою

2.3. Специфіка перекладу сицилійського діалекту українською мовою на матеріалі твору

А. Каміллері «Терпіння павука»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Дата видачі завдання 18 лютого 2020

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літератури з питання. Систематизація й обробка матеріалу відповідно до теми «Відтворення сицилійського діалекту українською мовою на матеріалі творів А. Каміллері»	до 20.10.2020 р.	
2.	Написання вступу	до 22.10.2020 р.	

3.	Систематизація теоретичного матеріалу та написання підрозділу 1.1. Поняття та сутність діалекту як різновиду мови.	до 26.10.2020 р.	
4.	Систематизація теоретичного матеріалу та написання підрозділу 1.2. Роль діалектів на теренах Італії: історія та сучасність.	до 28.10.2020 р.	
5.	Систематизація теоретичного матеріалу та написання підрозділу 1.3. Класифікація італійських діалектів.	до 31.10.2020	
6.	Групування теоретичного матеріалу та формулювання висновків до розділу 1 Мова і діалект: взаємозв'язок площин в італійській мовній дійсності.	до 02.11.2020 р.	
7.	Написання підрозділу 2.1. Сицилійський діалект чи мова: лексико-граматичні особливості і функціональне навантаження.	до 04.11.2020 р.	
8.	Написання підрозділу 2.2. Проблеми перекладу сицилійського діалекту українською мовою.	до 07.11.2020 р.	
9.	Написання підрозділу 2.3. Специфіка перекладу сицилійського діалекту українською мовою на матеріалі творів А. Каміллері «Терпіння павука».	до 09.11.202	
10.	Групування теоретичного й практичного матеріалу та формулювання висновків до розділу 2. Внутрішня специфіка та особливості перекладу сицилійського діалекту українською мовою (на матеріалі творів А. Каміллері «Терпіння павука»).	до 10.11.2020 р.	
11.	Формулювання висновків й складання списку використаних джерел	до 12.11.2020 р.	
12.	Графічне оформлення кваліфікаційної роботи й подання на кафедру	до 04.12.2020 р.	

Студент

Ходова Ю. О.

Науковий керівник роботи

Трифонова Г. В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. МОВА І ДІАЛЕКТ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПЛОЩИН В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ ДІЙСНОСТІ.....	10
1.1. Поняття та сутність діалекту як різновиду мови.....	10
1.2. Роль діалектів на теренах італії: історія та сучасність.....	16
1.3. Класифікація італійських діалектів.....	22
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. ВНУТРІШНЯ СПЕЦИФІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СИЦИЛІЙСЬКОГО ДІАЛЕКТУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ А. КАМІЛЛЕРІ «ТЕРПІННЯ ПАВУКА».....	31
2.1. Сицилійський діалект чи мова: лексико-граматичні особливості і функціональне навантаження.....	31
2.2. Проблеми перекладу сицилійського діалекту українською мовою.....	40
2.3. Специфіка перекладу сицилійського діалекту українською мовою на матеріалі твору А. Каміллері «Терпіння павука».....	46
Висновки до розділу 2.....	103
ВИСНОВКИ.....	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	109

ВСТУП

На думку багатьох, італійська діалектна сцена є найбагатшою та найрізноманітнішою мовною спадщиною у всій Європі. Насправді, серед різних італійських діалектів є не лише ті, що належать до галузі романських мов, але й деякі, що походять з германських, грецької та слов'янських мов. Діалект – це важливий елемент самоідентифікації сучасного італійського соціуму у різних регіонах країни і, він є формою національної мови, якій притаманні багаті лексичні ресурси й стилістичні відтінки, котрих, на жаль, деякою мірою позбавлена літературна мова. У той час як процес мовної італізації діє на всій території Італії і сприяє мовному об'єднанню італійців, окремі області у мовному аспекті залишаються в цілому ізольованими.

Контакт між мовою та діалектом може розглядатися з різних точок зору. Мова, загалом, має соціокультурний та політичний статус, що охороняється державним законом, має зрозумілу та прийнятну, як на території держави, так і за її межами, кодифікацію та декодифікацію, спирається на літературну традицію, закріплену історично, використовується як засіб міжрегіональної комунікації у будь-якій сфері людської діяльності. А діалекти використовуються на географічно обмежених територіях (село, місто, район тощо), у певних сферах діяльності та переважно у розмовному варіанті. Діалект, як і мова, має свою лексичну, фонетичну, морфологічну та синтаксичну системи. Ми можемо сказати, що як мова, так і діалект, виконують однаково важливі функції, але використовуються вони для досягнення різних цілей [9].

Останнім часом сицилійський діалект, завдяки таким авторам, як Л. Піранделло, Дж. Верга, Л. Капуана а також А. Каміллері, став посідати одне з перших місць за ступенем зацікавленості. Популярність А. Каміллері принесла серія детективних романів про комісара Монтальбано, що стала сюжетною основою відомого телесеріалу, який транслюється з 1999 року.

Творчість автора продовжує набирати популярність завдяки тому, що телесеріал стає все більш відомим за межами Італії.

Враховуючи непересічне значення діалектів для Італії, зокрема сицилійського, важливим стає питання визначення шляхів перекладу діалектів іншими мовами.

Актуальність роботи полягає у комплексному дослідженні ролі діалектів на теренах Італії, їх класифікації, історичних умов утворення та сучасного стану використання. Окрема увага приділяється внутрішній сутності сицилійського діалекту та шляхам його передачі українською мовою.

Об'єктом дослідження є процеси взаємозв'язку італійської мови і діалекту, внутрішня структура сицилійського діалекту, його граматичні, фонетичні, лексичні особливості.

Предметом дослідження є шляхи передачі сицилійського діалекту українською мовою.

Опис лінгвістичної ситуації в Італії завжди мав складність у порівнянні з іншими державами, де, апріорі, гарантовано, що громадяни володіють державною мовою. Для Італії навіть сьогодні це питання залишається суперечливим. Питання функціонування і ролі діалектів завжди дуже гостро обговорювалось серед науковців, які присвятили свої дослідження цьому аспекту, серед яких Б. В. Кобилянський, В. Н. Комісаров, Ф. де Сосюр, Е. Моначі, М. Грассе, П. Івік, Д.І. Эдельман, Д. Маріам, А. Яворський, М. Куретті, М. Вітале ті інші.

Мета кваліфікаційної роботи – визначити місце діалектів у мовній системі Італії, пояснити причини діалектного різноманіття, здійснити комплексний аналіз особистостей сицилійського діалекту та запропонувати шляхи його перекладу українською мовою.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних **завдань**:

- дослідити причини діалектної диференціації на теренах Італії;

- визначити роль діалекту в мовно-культурному просторі Італії;
- дослідити підходи до класифікації діалектів Італії;
- визначити та систематизувати особливості сицилійського діалекту;
- з'ясувати мовні особливості творів А. Каміллері, визначити специфіку сицилійського діалекту;
- запропонувати шляхи перекладу сицилійського діалекту у творах А. Каміллері українською мовою.

Матеріалом для дослідження сицилійського діалекту став детективний роман Андреа Камілле рі «La pazienza del ragno».

Методи дослідження: теоретичний (дозволив дослідити теоретичну базу мовних теорій щодо утворення діалектів на теренах Італії), порівняльно-історичний (з його допомогою було зіставлено різноманітні історичні події, що стали причиною мовної розрізненості), гіпотетичний (дозволив дослідити припущення науковців щодо утворення діалектів), метод класифікації (виявив різні підходи науковців до класифікації діалектів), описовий метод (з його допомогою було описано особливості сицилійського діалекту), зіставлення та аналіз (дозволив порівняти текст оригіналу твору А. Каміллері з перекладом українською мовою та проаналізувати використані способи перекладу).

Перспективи дослідження: Насправді діалект має великий вплив на стандартну італійську мову, якою розмовляють у різних італійських регіонах, породжуючи так звані регіональні різновиди італійської мови, які є своєрідним посередником між діалектом та стандартною мовою. Проведене дослідження дозволяє поглибити вивчення особливостей мовної ситуації в Італії, та взаємофункціонування літературної італійської мови та діалектів.

Практичне значення. Дане дослідження полягає у можливості використовувати матеріал при підготовці до семінарів, практичних занять та лекцій, при укладанні збірників і написанні рефератів, контрольних, курсових та інших наукових праць, а також у практичній перекладацькій діяльності.

Апробація. Результати досліджень, проведений в рамках підготовки кваліфікаційної роботи, були апробовані на науково-практичних конференціях різного рівня:

1. Ходова Ю. Італійська мова та діалекти: між історією та культурою, Італійська культура в становленні європейської цивілізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 21 жовтня 2020 року : Маріуполь : МДУ, 2020. С.140-144;
2. Ходова Ю. Особливості сицилійської мови: сицилійський діалект», Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій: Збірник матеріалів IV міжнародної науково-практичної конференції / За заг. ред. М.С. Смирнової. – Маріуполь, 2020. С.344-348;
3. Ходова Ю. Сицилійський діалект як різновид італійської мови Дебют. Збірник тез доповідей студентів факультету іноземних мов за результатами участі у Декаді студентської науки – 2020 / За заг. ред. д. політ. н., проф. К. В. Балабанова, к. е. н., проф. О. В. Булатової. – Маріуполь, 2020. С.76-78;
4. Khodova J. Types of translation transformations, Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій: Збірник матеріалів засідання круглого столу / За заг. ред. М.С. Смирнової. – Маріуполь, 2019. С.144-147.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури. У першому розділі розглядаються теоретичні підходи до визначення поняття діалекту, роль діалектів у мовній дійсності Італії, принципи класифікації італійських діалектів. У другому розділі основна увага приділяється специфіці сицилійського діалекту, його лексико-граматичним особливостям. Оригінальними є запропоновані шляхи перекладу сицилійського діалекту українською мовою.

РОЗДІЛ 1. МОВА І ДІАЛЕКТ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПЛОЩИН В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ ДІЙСНОСТІ

1.1. Поняття та сутність діалекту як різновиду мови

В одній зі своїх праць А. Яворський зазначив, що одним з принципових питань теоретичного і практичного функціонування літературної мови є проблема взаємодії мови із діалектом. Також він зазначив, що на сучасному етапі розвитку мови, діалекти сприймають як рівноправний вияв національної мови, тому все частіше ми спостерігаємо їх вкаплення в літературну мову [15].

Отже, з цього судження постає низка питань: Що є діалектом? Яка різниця між діалектом та мовою?

Мовам надається більший престиж, ніж діалекту, оскільки вони отримують титул, націю та канон літератури, що надає їм статус «еліти». Але хіба діалект не є мовою? Доцент університету Індіани М. Гассер стверджує, що : « «Код» – це мовна система, що використовується для спілкування. Мови та діалекти – це коди. Мовознавці, як правило, визначають мову як стандартизований код, який використовується в розмовній та письмовій формі, тоді як діалекти – це розмовні народні коди без стандартизованої письмової системи» [33].

На думку багатьох науковців, діалекти можна визначити як різновиди однієї мови, що еволюціонували з часом і в різних географічних місцях. Наприклад, італійська, французька та іспанська колись були діалектами латинської, але протягом століть еволюціонували у свої власні мови і, в свою чергу, породили власні діалекти, деякі з яких стали мовами. Так М. Гассер зазначає, що не можна не зважати на приклади мов, якими розмовляють в північноєвропейських країнах – Швеції, Норвегії і Данії. Всі ці «мови» пов'язані один з одним, і носіям деяких країн не складає труднощів розуміти

один одного, коли вони говорять на стандартних діалектах своїх мов, незважаючи на очевидні відмінності, особливо у вимові. Таким чином, на підставі взаємної зрозумілості ми можемо розглядати деякі з цих «мов» як діалекти однієї мови [33].

Чеський лінгвіст Д. Маріам у своїх статтях робить акцент на те, що поняття «мова» та «діалект» не виключають один одного [44].

Задля визначення походження поняття «діалект», перш за все необхідно визначити поняття «мови».

Мова – сукупність слів та системи їх вживання, спільних для людей, що належать до однієї громади чи нації, тієї ж географічної області чи тієї самої культурної традиції [41].

Кембриджський словник дає таке визначення: «Мова – система спілкування, що складається із звуків, слів та граматики, або система спілкування, що використовується людьми в певній країні або в певному виді роботи» [40].

Якщо «мова» – сукупність звуків та знаків, які використовуються для спілкування носіями певної географічної області, то що є «діалектом»?

Діалект, різновид мови, яка сигналізує про те, звідки людина походить. Поняття, як правило, тлумачиться географічно (регіональний діалект), але воно також має певне застосування стосовно соціального походження людини (діалект класу) або роду занять (професійний діалект).

Поняття «діалект» походить від давньогрецького *dialektos* «дискурс, мова, діалект» – різновид загальнонародної мови на противагу унормованій літературній мові; також місцева говірка [5].

Діалект головним чином відрізняється від інших діалектів тієї самої мови за особливостями мовної структури – тобто, граматики (зокрема морфології та синтаксису) та лексики. Хоча діалекти однієї мови відрізняються, вони все ще мають спільне ядро рис.

Межі діалекту окреслюються на підставі лінгвістичного картографування пасмами ізоглос, за взірць якої може біти «Atlas

Linguistique de la France» Жільєрона. Взаємопроникнення рис сусідніх діалектів, їхня тривала взаємодія спричиняють появу говірок перехідного типу у «зоні вібрації» ізоглос; у перехідних говірках риси взаємодіючих діалектів поєднуються з новими, що витворилися у їхній структурі. Крім власне мовного (лінгвогеографічного) окреслення меж діалекту, можливе виділення їх на підставі поєднання мовних особливостей і меж поширення типових явищ традиційного етнографічно-культурного районування.

Межі діалекту історично рухомі, їхня зміна може зумовлюватися як переміщенням ізоглос визначальних рис діалекту у процесі міждіалектної взаємодії (так звана мовна експансія, наприклад, переміщення на північ ізофони дифтонгів), так і колонізацією носіями діалекту нових територій (наприклад, поширення гуцульського діалекту на Мараморощині й Буковині в XVII—XIX ст.).

Структурні особливості діалекту з часом зазнають змін унаслідок міждіалектної взаємодії та впливу літературної мови, проте діалект як форма існування національної мови не зникає, а лише трансформується у нову якість. Зміни у різних діалектах і говірках того самого діалекту відбуваються нерівномірно: інтенсивніші спостерігаються поблизу великих економічних, культурних центрів; менш відчутні — у маргінальних та відносно ізольованих природними умовами (гори, ліси, болота) говірках. Напрямок змін переселенських говірок в іншомовному оточенні визначається характером міжмовної взаємодії [14].

Літературна мова має якнайтісніший зв'язок з загальнонародною мовою, з мовою народності і національною мовою, на базі яких вона складається. З другого боку, літературна мова, як і загальнонародна мова, тісно зв'язана з територіальними діалектами. Загальнонародна мова протиставиться специфічним особливостям кожного окремо взятого діалекту, але вона не протиставиться спільним рисам усіх місцевих діалектів на території одного народу. Загальнонародна мова і будь-який територіальний

діалект не ототожнюються, але загальнонародна мова тісно пов'язується з усіма територіальними діалектами.

Сербський професор П. Івік вважає, що основною причиною діалектної диференціації є мовні зміни. Кожна жива мова постійно зазнає змін у різних її елементах. Оскільки мови є надзвичайно складною системою знаків, немислимо, щоб мовна еволюція могла впливати на одні й ті ж елементи і навіть однаково трансформувати їх у всіх населених пунктах, де розмовляють однією мовою, і для всіх носіїв в одному населеному пункті. На перший погляд, розбіжності, спричинені мовними змінами, здаються незначними, але вони неминуче накопичуються з часом (наприклад, достатньо порівняти англійську мову Чосера з сучасною англійською або латину із сучасною італійською, французькою, іспанською чи румунською). Споріднені мови зазвичай розглядаються як діалекти однієї мови [37].

На думку М. Грассе деякі діалекти в межах мови можуть бути виділені для особливого статусу. Коли ми маємо справу з політичною одиницею, такою як нація, в якій більшість людей розмовляє відповідними діалектами, один діалект часто трактується як стандартний діалект. Стандартний діалект часто є єдиним діалектом, який використовують на письмі чи в усному мовленні, і саме його викладають у школах та (за деякими винятками) використовують у ЗМІ. Таким чином, у Німеччині, Австрії та німецькомовній частині Швейцарії саме стандартну німецьку мову викладають у школах та використовують в ефірі, хоча більшість людей у цьому регіоні не є носіями стандартного німецького діалекту. Це означає, що більшість людей у німецькомовних країнах в кінцевому підсумку стають дводіалектальними. Така сама ситуація має місце в Японії, де стандартну японську мову, засновану на токійському діалекті, викладають у школах та використовують у ЗМІ [33].

Таку ж саме ситуацію ми може спостерігати в Італії. Те, що ми зараз вважаємо італійською, насправді склалося з діалекту, на якому говорили у Флоренції. Оскільки це був літературний центр Італії на той час, його діалект

був прийнятий елітами як мова єдиної Італії, яка до 1861 р. являла собою сукупність незалежних міст-держав із власними діалектами, що мають місце бути і сьогодні на регіональному рівні.

Ф. де Сосюр описав основні аспекти того, як зароджується та формується мовна різноманітність:

1. Еволюція відбувається у вигляді послідовних і чітко визначених інновацій, що складаються з обмеженою кількістю окремих фактів, які можна перелічити, описати й класифікувати за їх природою (факти фонетичні, лексичні. Морфологічні тощо).

2. Кожна з цих інновацій відбувається у визначеному місці й має свої межі поширення. Можливе одне з двох: межі інновації охоплюють або всю територію функціонування мови, і це унеможливує виникнення будь-яких діалектних відмінностей (це найбільш рідкісний випадок), або ж, як це буває звичайно, лише частину території поширення мови, і тоді кожний діалектний факт отримує свій особливий терен.

Саме наявність цих інноваційних процесів і пояснює різноманітність говірок на всьому терені поширення певної мови, коли плин її життя не виходить за межі природної еволюції [51, 250].

Важко сказати, в чому полягає різниця мови від діалекту. Існує два зовсім різних типи критеріїв, пов'язаних з відмінностями між діалектом і мовою: лінгвістичні критерії та соціальні критерії. М. Гассер стверджує, що одним з критеріїв є ступінь збігу: наскільки схожі словниковий запас, вимова, граматики і використання? На жаль, немає простого способу виміряти ці показники. Проте, один із способів відчутти збіг – це взаємна зрозумілість...Вона часто заснована на враженнях співрозмовників, наскільки вони розуміють один одного, коли зіштовхуються з членами іншої мовної групи, або скільки часу їм потрібно, щоб звикнути до мови іншої групи [33].

Виходячи із цього судження, ми розуміємо, що, ідея полягає в тому, що якщо носії двох мовних груп розуміють один одного та мови є досить

схожими, то ці дві групи повинні вважатися діалектами однієї і тієї ж мови, а не окремими мовами. Тоді, ми можемо вважати, що мексиканська іспанська і аргентинська іспанська є діалектами однієї і тієї ж мови (іспанської), тому що носії цих діалектів зазвичай не мають проблем з розумінням один одного.

Ф. де Сосюр пише: «Часто діалект називають мовою, бо він має свою літературу, за приклад можна взяти португальську та голландську мови. Певну роль відіграє також питання про взаєморозуміння: про людей, які один одного не розуміють, зазвичай кажуть, що вони розмовляють різними мовами. В усякому разі, щоб там не було, мови, які розвинулися на протяжній території серед осілого населення, дозволяють виявити ті самі явища, що й діалекти, лише в більшому масштабі; в них ми теж знаходимо хвилі інновацій, які однак охоплюють територію, спільну вже для кількох мов»[51,252-256].

Б. В. Кобилянський виділив властиві риси діалекту, який відрізняє його від загальнонародної мови [7, 15]

1. діалекти, як продукт історичного розвитку, існують здавна в загальнонародній мові. Історія народних говорів тісно пов'язана з історією загальнонародної мови, а також з історією літературної мови [4, 202];
2. місцеві діалекти підпорядковуються загальнонародній мові, яка завжди виступає як спільна ознака народу;
3. місцеві діалекти — це нижчі форми по відношенню до національної мови, як вищої форми;
4. діалект і мова (загальнонародна, літературна, національна) — поняття не тотожні;
5. наявність діалектів не заперечує, а підтверджує існування загальнонародної мови;
6. місцеві (територіальні) діалекти мають свою граматичну будову і свій основний словниковий фонд, які (як було відзначено) в

основному не відрізняються від граматичної будови і основного словникового фонду загальнонародної мови;

7. місцеві діалекти обслуговують народні маси, звичайно, кожний на своїй обмеженій території;

8. деякі місцеві діалекти на певному етапі історичного розвитку можуть лягти в основу національної мови, коли вона починає формуватися;

9. місцеві діалекти можуть в певних історичних умовах (у випадку розпаду єдиної загальнонародної мови) дати початок утворенню окремих самостійних мов [7, 15].

1.2. Роль діалектів на теренах італії: історія та сучасність

Національна мова – в даному випадку загальна або «стандартна» італійська мова, є фундаментальним і незамінним інструментом спілкування, завдяки тому, що вона рівномірно поширена по всій території країни, її розуміють і нею розмовляє більшість людей, які володіють правилами, мають певний словниковий запас, що в більшій чи меншій мірі залежить від рівня освіти і культури людей. Італія – найбагатша діалектами європейська нація. Ще кілька десятиліть тому велика частина італійського населення могла говорити тільки на діалекті і не знала італійської мови; навіть сама італійська мова спочатку була лише одним з багатьох діалектів, на яких говорили в Італії.

М. Куретті зазначає, що італо-романські діалекти піддаються процесу італьянізації, тобто мають тенденцію втрачати свої характерні риси і замінювати їх відповідними італійськими [28, 65]. Згідно його дослідженню, стає відомим, що зв'язок між італійською мовою і діалектом, являє собою контакт між різними мовними системами. Численні італійські діалекти, на яких говорять сьогодні, фактично є окремими і незалежними системами

єдиної італійської мови. Це сестринські різновиди діалекту, на основі яких розвинулася літературна мова.

Історія італійських діалектів – це багато в чому історія самої італійської мови. Фактично, італійська походить від латині, так само як діалекти, на яких говорять в Італії, походять також від латини. Спочатку всі мови, що походять від латини, називалися *volgari* (тобто вульгарними або простонародними). Таким чином, сицилійська, болонська, п'ємонтська, венеціанська, ломбардійська, які ми тепер називаємо діалектами, спочатку були вульгарними мовами [31].

Виходячи з вищезазначеного, розуміємо, що сучасна «стандартна» італійська мова являє собою один із діалектів Італії. Постає питання: який саме діалект лежить в основі італійської мови?

Історичним ядром національної мови є флорентійський діалект, який в 14 столітті став літературною мовою завдяки творам великих письменників (А. Данте, Ф. Петрарка, Д. Боккаччо), а починаючи з шістнадцятого століття він став отримав статус італійської мови. Це стало лінгвістичною і культурною точкою відліку для всього півострова [54, 66].

Мауріціо Вітале стверджує, що кожен діалект міг з теоретичної точки зору, досягти статусу Італійської національної мови... І це, зокрема, з двох причин. По-перше, тому що кожен діалект мав (особливо в період своєї найбільшої життєздатності) всі якості мови як соціального та інтелектуального інструменту [55]. Мандзоні вже помітив, що «все діалекти [...] обов'язково мають те, що необхідно для того, щоб справити враження, що вони дійсно роблять, тобто безперервний, повний і регульований людський діалог; у них є більш-менш способи сенсу [...] в залежності від того, служать вони більш-менш обмеженому, більш-менш культурному товариству» [47, 96]. По-друге, тому що жоден діалект не може похвалитися особливим лінгвістичним потенціалом, який здійснює його єдиним, здатним виконувати мовні завдання нації; Паріні в повному протиріччі з діалектом

геніально і правильно написав, що «мови [...] байдужі до їх внутрішньої потворності або доброти» [49,204].

На думку М. Вітале, у світлі цих міркувань венеціанський діалект близько 13-14 століть теоретично мав можливість, як і інші діалекти, почати представляти себе в перші століття нашої громадянської історії як мову культури і національного суспільства. Але формування національної мови, коли вона визначається не політичними причинами (освіта унітарної держави, наприклад, у Франції), соціальними або іншими, а строго культурними і літературними причинами, які передують державній єдності, такими як були в Італії, передбачає присутність дуже видатних письменників, які з неминучим престижем своїх творів нав'язують свій діалект всім іншим носіям. І у Венеції не було, як Флоренція, ні Данте, ні Петрарки, ні Боккаччо. Тоді венеціанські поети і письменники відразу ж почали захоплюватися їх творчістю, почитати флорентійських діячів і наслідувати їх мові, прагнучи тосканізувати свою власну мову (наприклад Джованні і Ніколо Квірін). У цьому сенсі, тому, вже починаючи з чотирнадцятого століття, венеціанський діалект, який придбає чудову і гідну захоплення життєву силу не тільки в цивільних і соціальних, а й в літературних цілях (Гольдоні, Ламберти, Буратті і багатьох інших), залишиться в рамках обмеженого контексту конкретного діалекту по відношенню до тоскано-флорентійської мови, яка збиралася стати мовою нації [55].

Японський професор Томатада Івакура у своєму дослідженні зазначив: «флорентійський діалект вважається основою італійської мови, через те, що в цілому, багато що говорять про його чистоту і історичну спадкоємності, але, уважно вивчивши лінгвістичну еволюцію флорентійського діалекту і історію Флоренції, відразу ж можна помітити, що історична реальність зовсім інша. Автор аналізує і виділяє «ізоляцію Тоскани, а також «початкову незначність» і «пізнє життя» Флоренції. У перший період розвитку Риму шляхи сполучення відповідали Віа Фламінія і Віа Салар, які, за винятком Тоскани, ізолювали її від будь-яких контактів. З цієї причини, коли латина вступила в

контакт з етрусською мовою, не було мовного змішування і не було етнічної реакції, на відміну від ситуації в Римі, зануреного в безперервні проникнення інших народів. Навіть в середні століття Тоскана, отримавши деякі лінгвістичні нововведення від лангобардів, залишалася ізольованою. У період пізнього середньовіччя Флоренція все ще відставала від інших тосканських центрів, таких як Піза, Лукка, Сієна, Пістоя і т.д., які перебували в більш привілейованому політико-економічному становищі. Насправді тосканські діалекти цих міст вплинули на флорентійський діалект, про що свідчать документи тринадцятого століття. Тільки коли географічне центральне положення збіглося з історико-культурним центральним положенням, цей діалект почав чинити значний вплив, особливо в творах Данте, написаних на піднесеній флорентійській мові, а пізніше, у Петрарки і Боккаччо [38].

Один з найавторитетніших граматистів шістнадцятого століття, Клаудіо Толомей, описує мовну структуру Тоскани свого часу в такий спосіб: «Тому, якщо ми уважно подивимося, в Тоскані немає жодної мови чи жодної вимови, але їх багато, відповідно до різноманітності міст та замків, оскільки аретинці відрізняються від вольтерранців за акцентом та словами, сієнці від флорентійців, пізанці від пістолійців [...], і для кожного місця є безліч вимов та слів. [...] якщо ми будемо скурпульозно шукати, ми побачимо такі маленькі відмінності, які знають тільки ті, хто народився за межами Тоскани або не має відмінностей між флорентійською, сієнською, пізанською, луккською та іншими подібними мовами [53, 68].

Сільвія Каламіа зауважує: «Діалекти тосканського типу складають набір невеликих місцевих варіантів, званих просторіччями, з мінімальними відмінностями між ними, але все ж досить очевидними» [20]. Отже, постає питання скільки діалектів в Тоскані? С. Каламіа з цього приводу висловлюється так: «Немає однозначної відповіді на це питання. Це залежить від того, з якого боку подивитися: ми можемо дивитися на еволюцію діалектів в часі (в діахронії) або ми можемо спостерігати поточну мовну

ситуацію (тобто синхронно), абстрагуючись від історичного шляху, узятото окремими різновидами. З історичної точки зору лінгвістична ситуація Тоскани XIII і XIV століть традиційно ділиться на чотири салону: ісанолуккезській, флорентійський, сієнський і східний. Ці мови також вказані Данте Аліг'єрі в «De Vulgari Eloquentia», трактаті, який представляє першу лінгвістичну картину Італії в XIII столітті» [20].

З 1974 року два інститути статистичних опитувань, Доха та Istat, проводили діалектологічні дослідження з певною періодичністю, щоб оцінити відсоток тих, хто в Італії використовує стандартну італійську мову, а хто різні діалекти (опитування проводять в усіх регіонах Італії, , тоді розмежовують використання між різними соціальними та віковими групами, а також у найпоширеніших ситуаціях: з родиною, з друзями та з незнайомцями) [16, 30].

Франческо Аволіо представляє наступне дослідження: «Відсоток тих, хто оголошує себе діалектофілом, тобто стверджує, що використовує місцевий діалект в різних ситуаціях, тобто з родиною, з друзями та з незнайомцями, постійно зменшується: що стосується області домашнього використання, в 1974 р згідно з дослідженнями інституту Доха, ті, хто розмовляв з усіма членами родини на діалекті, становили 51,3% (отже, абсолютна більшість), але це число знизилася до 46,7% в 1982 р., до 39,6% в 1988 році, до 35,9%. % в 1991 р. і 33,9% в 1996р. За той же період відсоток тих, хто говорив з усіма членами сім'ї тільки італійською мовою, збільшився, але в меншій мірі, з 25% в 1974 р. до 33,7 % в 1996 р., як, крім того, частка тих, хто розмовляв з деякими членами сім'ї на діалекті, а з іншими італійською, збільшилася з 23,7% в 1974 році до 32,4% в 1996 році. Аналогічна тенденція показує процентну частку використання мови поза межами родини: відсоток тих, хто все частіше і частіше говорив на діалектах, становив 42,3% в 1974 році, зменшилися до 28,2% в 1996 році; відсоток носіїв італійської мови збільшився з 35,6 до 49,6%.» [16,33].

Також, Ф. Аволіо наводить статистику даних інституту Istat : «На національному рівні у період з 2000 до 2006 років було внесено лише мінімальні зміни: виняткова італофонія в межах родини змінилася з 44,1% до 45,5%, з друзями - з 48% до 48,9%, з незнайомцями відсоток майже не змінився (72,7% в 2000 році, 72,8% у 2006 році); більш-менш виняткова діалектофонія знизилася в родині з 19,1% до 16%, з друзями з 16% до 13,2%, з незнайомцями з 6,8% до 5,4%, але використання чергування італійської та діалекту залишалося істотно стабільним в сім'ї (з 32,9% до 32,5%) і навіть трохи збільшилася при спілкуванні з друзями (з 32,7% до 32,8%) і навіть з незнайомцями (від 18,6 до 19%). Оплотами діалектофонії географічно північно-східні регіони (зокрема, Венето), та південні регіони (особливо Калабрія і Базіліката).» [16,34].

Інститут Istat представив нове дослідження, щодо варіювання відсотку населення, яке використовує діалекти, а яке – стандартну італійську мову. Отже, згідно дослідженню, проведеним у 2015 році, ми бачимо наступні результати: «45,9% населення у віці від шести років і старше (близько 26 мільйонів 300 тисяч людей) розмовляють в сім'ї в основному італійською мовою, а 32,2% – розмовляють як італійською, так і на діалекті. З іншого боку, тільки 14% (8 мільйонів 69 тисяч людей) переважно використовують діалект. 6,9% використовують іншу мову (близько 4 млн чоловік, в 2006 році – близько 2 мільйонів 800 тисяч людей). Поширення мов, відмінних від італійської, і діалектів в сім'ї значно збільшилася, особливо серед людей у віці від 25 до 34 років (з 3,7% в 2000 році до 8,4% в 2006 році і до 12,1% в 2015 році). Для всіх вікових груп виняткове використання діалекту також скорочується, навіть серед літніх людей, серед яких це залишається дуже поширеною практикою: в 2015 році 32% з осіб старше 75 років говорять на діалекті виключно або переважно в сім'ї (що становило 37,1% в 2006 році) [...] У 2015 році 90,4% населення володіло італійською мовою [...] У 2015 році знання одної або декількох іноземних мов охопило 60,1% населення у віці від 6 років і старше (34 мільйона 370 тисяч чоловік), в 2006 році їх

кількість становила 56,9% [...] Особливо молоді люди у віці до 34 років володіють одною або декількома іноземними мовами (за оцінками дорівнює приблизно 80%). Знання іноземних мов більш поширене на північно-західних регіонах (66,2%) і на північному сході (65,7%), на півдні (50,6%) і на островах (51,5%). Серед тих, хто володіє одною або кількома іноземними мовами, 48,1% володіють англійською, 29,5% – французькою і 11,1% – іспанською.» [43].

Патріція Дель Пуенте – професор кафедри глотології та лінгвістики в Unibas (Університет базілікати) та директор Міжнародного центру діалектології (Cid), творець проекту «Альба», присвяченого, зокрема, вивченню південних діалектів. Проект народився в 2007 році з метою захисту, вдосконалення та вивчення мов Базілікати. Як пояснила сама Патріція у своєму інтерв'ю для «La Gazzetta del Mezzogiorno.it»: «Наша мовна спадщина справді особлива, унікальна, і чим більше ми продовжуємо досліджувати, тим більше це нас дивує [...] Завдяки нашій роботі діалекти Базілікати тепер відомі у всьому світі[...] Ми багато працюємо з молоддю, ми проводимо в школах деякі курси діалектної грамотності, і першою серйозною втратою, яку зазнають молоді лучани після закінчення проекту «Альба», буде неможливість зрозуміти справжню цінність своєї особистості та їх культуру.» [27].

1.3. Класифікація італійських діалектів

Необхідність упорядкувати панораму діалектних мов Італії за допомогою точних параметрів завжди було основним питанням для науковців. Проблема полягала в використанні різних і часто неоднорідних критеріїв. С. Каламані з цього приводу висловила так: «Класифікації, однак, змінюються з часом, тому що мови змінюються з часом [...] Таким чином, класифікація діалектів – нетривіальне завдання, яке, крім того,

передбачає особливо підступне поняття, таке як мовна межа: завжди важко встановити, де починається і закінчується мова». Також у своїй роботі вона описала досвід деяких науковців: «Вчені дев'ятнадцятого століття (такі як Ферна, Аделунг і Блан) виділяють шість мов: флорентійську, сиєнську, пістойську, пізанську, луккську і ареццьку. Ломбардський діалектолог Франческо Керубини представляє явно більш «тонкий» розподіл: тосканські діалекти включають в себе флорентійський, санезскій, пізанський (розділений на «власне пізанський» і «сассарійський»), луккський (з гарфаньїно), пістойський пєскіатіно і пратський, ліворнійський, ельбський, ареццький і кортонійський, маремманський, вольтерранський, корський і, нарешті, мансійський» [20].

Першим, хто висунув (1882-1885) детальну пропозицію щодо класифікації, був Граціадіо Ісая Асколі, який у створеному ним журналі «Archivio glottologico italiano» розробляє поділ на чотири групи, як типологічну (синхронічну), так і діахронічну за своїм характером. Основним критерієм фактично була більша чи менша мовна відірваність по відношенню до тосканського діалекту, що розглядається як тип діалекту, менш відокремлений від загальнолатинської бази. Таким чином, ми маємо:

- діалекти, що належать до неолатинських систем, «не властивих» Італії, оскільки, значною мірою розповсюджені поза її межами (провансальські та франко-провансальські діалекти, центральні ладінські діалекти та східні ладінські або фріульські);

- діалекти, які відокремлені від власної італійської системи, але не входять до жодної «неолатинської системи, незвичні для Італії» (галло-італійські діалекти – відмінні від лігурійських, п'ємонтських, ломбардських та емілійських – і сардинські діалекти);

- діалекти, які «більш-менш відхиляються від чисто італійського або тосканського типу, але все ж можуть утворювати з тосканською мовою особливу систему неолатинських діалектів» (венеціанські, корсиканські,

умбрійські, марківські та римські діалекти, діалекти Сицилії та «неаполітанських провінцій»);

- тосканська та «літературна мова італійців».

Така схема Г.І. Асколі, для точності і узагальнення, все ще зберігає більшу частину своєї актуальності сьогодні.

У 1924 році в першому номері свого нового журналу «L'Italia dialectale» Клементе Мерло запропонував схему класифікації, яка, окрім врахування особливостей (особливо фонетичних) мови різних областей, ставила під сумнів концепцію субстрату. За словами Мерло головним фактором, що лежить в основі сьогоденного розподілу діалектів, був вплив, який здійснювали мови Давньої Італії на латину. Таким чином, Мерло визначає три основні групи:

- північні діалекти (кельтського субстрату), включаючи галло-італійський, виведений Г.І. Асколі, та венеціанський;

- тосканські діалекти (етруського субстрату);

- центрально-південні діалекти (італійського субстрату або умбрійсько-саннітського субстрату).

Крім сардинських діалектів з середземноморським субстратом і діалектів Корсики, які той же субстрат відділяють від тосканців; Мерло пов'язує далматинський з Адріатичного острова Велья з ладинськими діалектами (включаючи фріульські), які також є окремою групою, яка ще не була описана за часів Асколі (і яка до теперішнього часу вимерла понад століття назад). І все ж саме субстрати пояснюють відмінності між венеціанським (з венеціанським субстратом) і ломбардським, між лігурійським (з давнім лігурійським субстратом) і п'ємонтським, і між сицилійським, калабрійським і апулійським (зі середземноморським субстратом) і решта півдня.

Ця схема, звичайно, мала іноді занадто жорсткий і механічний підхід і страждала від деякої винахідливості, але вона має заслугу в тому, що

привертає увагу до визначних об'єктів безперервності, які майже не згадувалися в класифікації Асколі.

І саме геолінгвістика запропонувала критерій, що застосовував Герхард Рольфс, який в 1937 році повною мірою скористався своїм багаторічним досвідом колекціонера для AIS і глибоким аналізом своїх робіт. На основі даних AIS Рольфс ідентифікував два основних лінгвістичних «гребні» півострова: лінію Спеція-Ріміні і лінію Рим-Анкона. Перший з цих кордонів, лінія Спеція-Ріміні (яка йде ще далі на південь по околицях), об'єднує південні кордони основних мовних особливостей північної Італії (західна романія), відокремлюючи її від Тоскани; тоді як у другій лінії, лінії Рим-Анкона, сходяться північні кордони найбільш типових лінгвістичних особливостей регіону Центр-Південь, який, в свою чергу, відрізняється від тосканської або тосканізованої області.

Обидва кордони мають не тільки лінгвістичне значення, але і збігаються з географічними та історичними факторами. Лінія Спеція-Ріміні відповідає тоскано-еміліанському Апеннінському ланцюгу, який був в історії північною межею Етрурії у напрямку до кельтських етнічних територій Північної Італії. Ця ж лінія в середні століття відділяла візантійські території єпархії Равени від територій єпархії Риму. Лінія Рим-Анкона, в значній мірі відповідає Лаціо і Умбрії, течії Тібру, замість цього в стародавні часи була кордоном між етрусками (на заході) і італіками (на сході), а в середні віки – між володіннями Святого Петра і територіями Лонгобардів [16, 12-19].

У 1977 році Джован Баттіста Пеллегріні у своїй «Carta dei dialetti d'Italia» поділив Тосканію на шість областей: флорентійську, сієнську, західну Тосканську, область Арецо, область Гроссето-Аміата та область Апуано. У свою чергу, він поділяє західну Тосканію на пізансько-ліворнійсько-ельбанську, луккську та пістойську.

Усі італо-романські діалекти визначаються як первинні, оскільки вони формувалися одночасно з тим, що пізніше стане стандартною італійською мовою [18].

Лучано Джаннеллі у монографії під назвою «Toscana», вперше опублікованій у 1976 році та оновленій у 2000 році, представляє детальну картину діалекту Тоскани та пропонує такий розподіл:

- флорентийський: на ньому говорять Флоренції і її провінції (за винятком Тосканській Романії; в Емполі і її околицях говорять на трохи іншому флорентійському), в деяких муніципалітетах провінції Прато, в частині провінції Пістоя (Монтале, Альяна, Куаррата), в Вальдарно (починаючи з Террануова Браччоліні та Монтеваркі) і в частині К'янті.

- сієнський: на ньому розмовляють в Сієні і її провінції Кастільоне д'Орча і Сіналунга. Цей різновид, найбільш близький до стандартної італійської, з менш помітними і менш частими діалектними відхиленнями, навіть у порівнянні з флорентійським.

- пізансько-ліворнійський: на ньому говорять уздовж північного узбережжя від Чечіни до Ліворно і в безпосередній близькості від Пізи і провінції до муніципалітету Кацціна.

- луккський: говорять в Луккі і південних провінціях Вальфреддана і Вальділіма (включно), а також в центральній частині муніципалітету Массароза.

- пістойський: говорять в Пістойї і її провінції, на схід від Серравалле і на захід від Монтале, Альяно і Куаррата, а також, з варіаціями, в верхній частині Вальділіми.

- валдінієвольський: говорять в Валдінієвольні, в провінції Пістойя.

- ельбський: говорять на острові Ельба.

- арещський: говорять в Арещо и прилеглих районах до Кастільйон-Фьорентіно.

- аміатський: говорять на Монте-Аміата и прилеглих муніципалітетах.

- бассо гарфанінський-альто версільський: діалекти в нижній частині Апуана поступово тосканізуються, на них говорять (з варіаціями), починаючи з муніципалітетів Корелія-Антелмінеллі, Фаббриче-ді-Верджемолі.

- альто гарфанінський: говорять на північ від Кампорджано.

- баргіджанський: варіант бассо гарфанінського-альто версільського, частково знаходиться під впливом області Лукки, хоча він не показує ознак флорентійського впливу, незважаючи на тривалу залежність від Флоренції.

Вчений також згадує так звані «сірі» діалекти, або змішані розмовні, з більш складною класифікацією, такий як: віареджський, пістойський, казентінський, альто вальдельсанський, вольтеррський, гроссето-массетанський, к'янінський [35, 93-97].

Насправді завжди необхідно чітко усвідомлювати тип діалекту, що підлягає спостереженню, та характер явища, вибраного для аналізу (деякі мовні риси насправді є більш важливими, ніж інші).

Висновки до розділу 1

Розглянувши питання про відмінність мови та діалекту, можемо зазначити, що стандартні мови виникають, коли певний діалект починає використовуватися в письмовій формі, зазвичай в ширшій області, ніж сам діалект. Однак навіть стандартна мова, спочатку заснована на одному місцевому діалекті, змінюється, оскільки з роками в неї проникають елементи інших діалектів. Фактично, розвиток будь-якої мовної області залежить від історичних подій. Іноді навіть поширення стандартних мов може не відповідати діалектної ситуації. Кожна мова має свою територію, де вона побутує, а також межі поширення. Інакше кажучи, для мови характерна територіальність. Мова чи діалект складаються із слів, кожне з яких має щонайменше одне значення. Кожне слово – це результат тривалого історичного розвитку та географічного розподілу форм. А кожна форма слова має свій територіальний ареал. Територіальне співвідношення форм, яке в кожен конкретний момент фіксують лінгвістичні атласи, аж ніяк не є випадковим, а може бути пояснене історією, географією, культурними впливами та взаємовідносинами форм слів між собою. Значення слова, як і саме слово, також є відображенням тісних історичних і територіальних зв'язків. Також, однією з основних причин мовних змін і, отже, лінгвістичної диверсифікації є дрібні відхилення, що виникають при передачі мови від одного покоління до іншого.

Виходячи із усього вище зазначеного, ідея відділення «мови» від «діалекту» не має логічного сенсу. Найчастіше мова трохи відрізняється від однієї місцевості до іншої, таким чином, людина може спокійно розуміти та спілкуватися з іншою людиною з іншої місцевості, але, в межах країни. І хоча діалекти однієї мови відрізняються, вони все ще мають спільне ядро рис. Зрештою, все лінгвістичні коди – це, по суті, красиво складні діалекти, деякі з яких були краще відшліфовані і обрані для виконання певної ролі і, таким чином, стали стандартизовані і визнані мовою.

Підсумовуюче вище викладені факти, доречно звернути увагу на фразу професора історії італійської мови Римського університету «Tor Vergata» П'єтро Тріфоне: «Ми говоримо італійською, отже, ми –італійці» [36].

Довгий час італійська мова не була розмовною мовою. Діалект був основним засобом вираження, який використовували навіть імениті громадяни в офіційних обставинах: сам Вікторіо Емануеле II, перший король нової Італії, використовував п'ємонтською мову практично в усіх випадках. Тільки після політичного об'єднання країни тосканська мова поступово стала дієвою спадщиною більшості італійців. На думку багатьох вчених на статус національної мови заслуговував не тільки тосканський діалект. Але коли доля діалекту визначається не політичними причинами, соціальними або іншими, а строго культурними і літературними причинами, передбачає присутність дуже видатних письменників, які з неминучим престижем своїх творів нав'язують свій діалект всім іншим носіям. Ними стали Данте Аліг'єрі, Ф.Петрарка, Дж. Боккаччо. Завдяки творам цих письменників, які намагаються наслідувати один одному, створюється мова, яка являє собою сукупність багатьох регіональних впливів і заснована на діалектах центральній Італії.

Надзвичайно жахливим стає той факт, що багато з тих діалектів, які були представлені науковцями близько століття назад, вже не існують, через те, що стандартна італійська мова потрухи витісняє присутність діалектів у повсякденному житті населення Італії. Дослідження двох інститутів статистичних опитувань, Doxa та Istat, показують, що відсоток тих, хто в Італії використовує стандартну італійську мову щороку збільшується, а тих, хто розмовляє на діалектах – зменшується, навіть серед старшого населення. Сьогодні, італійці намагаються зберегти свою історію, культуру та коріння. Через те, що діалекти вже майже не використовуються молоддю, італійська мова втрачає свою різноманітність та унікальність. Саме тому деякі вчені намагаються зберегти культуру використання діалектів у повсякденному житті.

Отже, через велику кількість діалектів на території Італії перед науковцями завжди поставало питання упорядкування діалектів за допомогою точних параметрів, але проблема полягала в використанні різних і часто неоднорідних критеріїв. Протягом майже століття видатні діалектологи намагалися створити унікальну класифікацію діалектів за надзвичайно різними характеристиками. Граціадіо Ісая Асколі став одним із перших науковців, хто розробив поділ на чотири групи, як типологічну (синхронічну), так і діахронічну за своїм характером. Клементе Мерло запропонував схему класифікації, яка, окрім врахування особливостей (особливо фонетичних) мови різних областей, ставила під сумнів концепцію субстрату. Джован Баттіста Пеллегріні поділив Тосканію на шість областей. Лучано Джаннеллі представив одну з найдетальніших схем розподілу діалекту, а також включив до неї так звані «сірі» діалекти.

**РОЗДІЛ 2. ВНУТРІШНЯ СПЕЦИФІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ
ПЕРЕКЛАДУ СИЦИЛІЙСЬКОГО ДІАЛЕКТУ УКРАЇНСЬКОЮ
МОВОЮ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ
А. КАМІЛЛЕРІ «ТЕРПІННЯ ПАВУКА»**

2.1. Сицилійський діалект чи мова: лексико-граматичні особливості і функціональне навантаження

Доктор Джузеппе Пітре пише про сицилійський діалект: «В діалекті зосереджена вся історія народу, який розмовляє ним; а з сицилійського діалекту, а також від його носіїв можна дізнатися, хто були наші батьки, що вони робили, як і де жили, з якими людьми вони мали стосунки, близькість, спільні інтереси» [25].

В свою чергу видатний філолог Ернесто Моначі стверджував: «Спробуйте донести уявлення про ваш діалект до совісті людей, переконайте їх в тому, що всі в Італії, як і в інших країнах, двомовні: мова, яку ми вивчили в нашій родині, не менше гідна поваги, ніж мова, яку потрібно вивчити у школі. Діалекти повинні мати своє власне місце в розмовній мові і настав час, щоб, нарешті, їх вивчення було введено в школах, щоб ті, хто з усіх сил намагається змусити людей забути рідну мову діалекту, якою не всі володіють, з поразкою покинули свої робочі місця» [45].

Сицилійський діалект займає особливе місце в лінгвістичній картині Італії. Для того щоб зрозуміти специфіку діалекту, необхідно звернутися до історії. Вона представлена великою кількістю набігів і завоювань Сицилії, що посприяло змішанню культур і асиміляції мов. Сицилійський діалект вкрай неоднорідний, через те, що в епоху романських завоювань, Західну Сицилію населяли карфагеняни, Східну Сицилію греки, в той час як античні жителі (з II-I ст. до нашої ери) – сікани і сікули – просунулися вглиб території. Сучасний вигляд сицилійської мови склався протягом своєї багатовікової історії і тісними контактами практично з усіма народами Середземномор'я [13,77].

Всі ці факти посприяли тому, що сицилійський діалект здатний протистояти впливу інших культур, з якими він «зустрівся» та поглинув різні аспекти, для збагачення та розшарування культури протягом століть.

Перші згадки про сицилійський діалект з'явилися з 1230 року, коли культурна еліта бюрократів та чиновників двору Фрідріха II почала культивувати мистецтво вульгарної поезії та почалася історія сицилійської мови [42].

Серед найвідоміших поетів сицилійської мови ми знаходимо Чіело Д'Алькамо, він є одним з головних представників італійської середньовічної жартівливій поезії, який написав знамениту поему «*Rosa fresco aulentissima*» і Джакомо да Лентіні, якого багато хто вважає винахідником «сонетів» [25].

Повернутися до витоків, прослідкувати історію мови – це дуже важке завдання, і частіше за все неможливо буде покинути поле гіпотез. Серед кількох певних факторів ми, безумовно, можемо сказати, що сицилійська мова – це мова, яка належить до великої родини індоєвропейських мов, і що в останні дев'ять століть, незважаючи на те, що вона ніколи не стала «державною мовою», використовувалась надзвичайно часто жителями острова.

Протягом багатьох років вчені висували безліч гіпотез про походження і еволюцію сицилійської мови. Ті, які з різних причин здаються нам такими, що заслуговують на увагу і які ми спростовуємо, такі: сицилійська мова, як існуюча раніше за латину; сицилійська мова походить від латині в стародавні часи, близькі до римського завоювання острова; сицилійська як неолатинська або романські мови; сицилійська як мова виникла в результаті процесу неороманізації після вигнання арабів.

Як зазначає видавництво «Lingua Siciliana»: «Кожна гіпотеза переоцінює один аспект в порівнянні з іншими. Однак нинішня думка більш схиляється до третьої гіпотези, збагаченої деякими сучасними уявленнями. Перш за все, нам потрібно зрозуміти сучасну концепцію мови як щось нестатичне; сицилійський мову, як і більшість мов, на яких в даний час говорять, була і

залишається мовою, що постійно еволюціонує, якій сприяли (і сприятимуть) в більш-менш значній мірі ряд мов, якими розмовляють корінні і завойовницькі народи. Зокрема, вважається, що найбільший вплив на формування сицилійської мови надала латинська мова в тому сенсі, що вона навіть має розглядатися як основа для самої сицилійської мови, оскільки повільним процесом вона нав'язала острову теперішні мови, які однак внесли свій вклад в формування регіональної різновиди вульгарній латині» [48].

Сицилійська мова є стратифікованою мовою, на яку вплинули грецька, латинська, арабська, французька, ломбардська, провансальська, німецька, каталонська, іспанська, мови багатьох середземноморських груп населення, які протягом тисячоліть завдяки своєму географічному положенню, як найбільщі острови у Середземномор'ї, вони відвідували та панували над Сицилією, залишаючи у спадщину, лексику та граматичні форми своїх мов.

1. Грецький вплив залишається дуже помітним. Для слів грецького походження непросто зрозуміти, з якого саме періоду сицилійці почали його використовувати (чи то в доримській окупації, чи у візантійський період), чи, знову ж таки, якщо одне і те ж слово не прибуло на Сицилію різними шляхами. Наприклад, до того часу, коли римляни окупували Сицилію в III столітті до нашої ери, латинська мова вже запозичила кілька слів з грецької мови. Наступні сицилійські слова мають грецьке походження[23]:

Сицилійська	Грецька	Переклад
Vastasu	Bastaz	Швейцар, носій
Cirasa	Kerasos	Вишня
Ntamatu	Thuma	Глупий
Babbiari	Babazein	Дуріти
Allippatu	Lipos	Слизький
Anga	Ango	Розчавити
Bucali	Baukalis	Кувшин
Carusu	Keiro	Хлопець
Grasta	Rastra	Квітковий горщик
Bummulu	Bubulios	Кувшин, керамічний посуд
Pistiari	Apestiein	Їсти

2. У міру того як влада Візантійської імперії почала падати, з середини дев'ятого до середини десятого століття Сицилія поступово завойовувалася сарацинами з Північної Африки. У період правління арабських емірів Сицилія пережила період безперервного економічного процвітання і активного культурного та інтелектуального життя. Арабський вплив проявляється приблизно в 300 дуже важливих сицилійських словах, більшість з яких відносяться до сільського господарства і пов'язаної з ним діяльності [22]:

Сицилійська	Арабська	Переклад
Bagghiu	Bahah	Двір
Saia	Sāqiya	Канал
Ttabbutu	Tābūt	Гроб
Tannùra	Tannur, forno	Вбудована кухня
Cafisu	Qafiz	Міра для рідини
Zotta	Saut	Батіг
Babbaluci	Babaluci	Равлик
Giuggiulena	Giulgiulan	Кунжутне насіння
Sciarra	Sciarr	Сварка
Zara	Zahara	Розквітати
vaddara	Adara	Грижа

3. Ломбарди (або лангобарди) також почали перетворювати деякі візантійські території і зуміли створити деякі незалежні міста-держави. Саме в цьому контексті нормани входили в історію Південної Італії у дедалі більшій кількості протягом першої половини XI століття. Коли два найвідоміші нормандські лідери південної Італії Роджер I Сицилійський та його брат Роберто Іль Гіскардо розпочали завоювання Сицилії в 1061 році, вони вже контролювали крайній південь Італії (Апулія та Калабрія). Навіть сьогодні ми знаходимо так звані гало-італійські діалекти в районах, де імміграція лонгобардів була найбільш послідовною, а саме в Сан-Фрателло, Новара-ді-Сицилія, Нікосія, Сперлінга, Вальгуарнера-Каропепе, Айдон і Пьяцца-Армеріна. Галло-італійський діалект не зберігся в інших важливих ломбардських колоніях, таких як Рандаццо, Бронте та Патерно (хоча це вплинуло на місцеву сицилійську народну мову). Наступні слова прийшли від норманів [39]:

Сицилійська	Французька	Переклад
Accia	Ache	Селера
Ammucciuni	Mucer	Таємно
Giugettu	Jugnet	Липень
Vucciria	Boucherie	М'ясна лавка
Custureri	Couturie	Краєць
Fumeri	Fumier	Добриво
Foddi	Fou	Божевільний
Lueri	Louer	Арендна платня
Truscia	Trousser	Вузлик, клунок
Firmari	Fermer	Зачиняти, підписувати, зупинятися
Ammuarra	Armoire	Шкаф для посуду
Buffetta	Buffet	Маленький столик
Tirabuscià	Tire-bouchon	Штопор
Sciaffurru	Chaffeur	Водій

4. Вплив піренейських мов (спочатку арагонської та каталонської, потім кастильської) є, мабуть, найважливішим і найбільш очевидним. Це помітно в усіх лінгвістичних аспектів, починаючи від лексики (на яку найлегше вплинути) і закінчуючи граматиною та синтаксисом [24]:

Сицилійська	Іспанська	Переклад
Abbuccari	Abocar	Впасти на бік
Curtigghiu	Cortipo	Алея
Gregna	Grena	Збирати
Lastima	Lastima	Біда
Nzirtari	Encertar	Відгадати, гадати
Pignata	Pinada	Сковорідка
Scupetta	Scopeta	Гвинтівка
Sgarrari	Esgarrar	Втратити (ціль)
Zita	Cita	Дівчина
Accanzari	Alcanzar	Отримувати
Arrinari	Arenar	Посадити на міль
Sulitu	Solito	Одинокий

5. У вісімнадцятому столітті, під час іспанського панування, Сицилія була передана Австрійській імперії, залишила кілька слів, які досі використовуються [39]:

Сицилійська	Німецька	Переклад
Laparderi	Hallabardier	Паразит, губка
Arrancari	Rank	Просуватися вперед
Sparagnari	Sparen	Зберігати (гроші)

Guastedda	Wastel	Тип круглого хліба
-----------	--------	--------------------

Рідна мова або основна мова, як визначено Данте Аліг'єрі в «De Vulgari Eloquentia», або L1, як скорочують лінгвісти – це сукупність слів і термінів, які щодня використовує кожен, щоб спонтанно висловити свої почуття іншим, імпульси, емоції.

За даними ЮНЕСКО, сицилійська мова – це сукупність крайніх південних діалектів, отже, сукупність сицилійських діалектів, центрально-південної Калабрії та Саленто. ЮНЕСКО визнала рідну мову сицилійською, включивши її зі статусом «вразливої мови» до Атласу мов світу під загрозою, каталогу, в якому зареєстровано понад 2400 мови, які на різних рівнях мають загрозу зникнення. З цієї причини сицилійців описують як двомовних. Подальшим визнанням сицилійської мови ЮНЕСКО є той факт, що Міжнародна організація зі стандартизації, найважливіша світова організація для визначення технічних стандартів, присвоїла цій мові код ISO 639-3 (ISO 639-3 scn), характеристику, присвячену мові, а не простому діалекту. Можна ідентифікувати підмови сицилійської, наприклад, експерти ідентифікують салентський як діалект сицилійської [30].

На думку Дж. Боннер, американського вченого та автора сицилійської граматики, сицилійський «не слід вважати діалектом, а справжньою мовою, оскільки він має свою лексику, граматику та синтаксис, а також історію та історичні впливи, крім італійської» [19].

Деякі вчені, як К. Мослі, Р.Е. Ашер в «Атласі мов світу», описують сицилійську мову як «достатньо відмінну від типової італійської, щоб її можна було розглядати як окрему ідіому», що випливає з аналізу фонологічних, морфологічних та синтаксичних систем, а також стосовно лексики [46,106].

Сьогодні, різні організації та вчені мають на меті спробувати зберегти культурне багатство сицилійської мови, використовуючи всі доступні інструменти, починаючи зі словника, який кожен може збагатити завдяки

досвіду тих, хто вільно розмовляє сицилійською мовою, або просто тих, хто пам'ятає слова.

Сицилійська – відносно сучасний південний діалект. Ця сучасність пояснюється термінами неороманізації. Сицилійська була фонологічно відфільтрована сильним греко-латинським фоном.

Крайні південні діалекти в цілому відрізняються від діалектів південних районів низкою характеристик, серед яких можна назвати деякі чітко визначені риси:

- як зазначає С. Круціна, характерною властивістю сицилійської є переважання голосних. Голосні [a], [i] та [u] переважають. Тоді як [e] та [o] змінюються на [i] та [u]. На початку слова [i] в сицилійській мові відсутня: [filu] «filo» < filu(m), come ['nivi] «neve» < nive(m) e come ['tila] «tela» < tela(m), ma ['b:əd:a] «bella» < bella(m); ['luna] «luna» < lūna(m), come ['krulfi] «croce» < crūce(m) e ['suli] «sole» < sole(m), ma ['morta] «morta» < mōrtua(m);

- наявність добре помітних кінцевих голосних ([-i, -u, -a]): на Сицилії, у південній Калабрії та частково у центральній Калабрії (включаючи Козенцу), а також у верхній частині Саленто говорять, наприклад, ['kɔri] «cuore», ['sat:ju] «so», ['fimùna] «donna»;

- какумінальна або ретрофлекторна вимова (тобто з язиком, спрямованим на задню частину рідців) [-dd-], що походить від -ll-, як у ['b:əd:u] «bello», [ka'vad:i] «cavalla». Однак знайдені варіанти, де [-d-], [-ʎʎ-] e [-jj-], а також [-ll-] збережені [50, 211].

- часте використання passato remote ['kɔmu du'm:isti?] «come dormisti, come hai dormito?»), навіть у тих випадках, коли в стандартній італійській використовують passato prossimo.

Що стосується приголосних, то сицилійська здебільшого дотримується загального римського правила, згідно з яким мала приголосна залишається, а середня приголосна ослаблена. Кінцеві приголосні відсутні. Подвоєння приголосних часто зустрічається після наголошеної голосної. Загальною характеристикою сицилійської є також постійна асиміляція [nd] на [nn].

- Буквосполучення *ci* або *sci* являє собою результат латинського зв'язку *fl(fi)*: *ciùmi* – *fiume* – вимовляється своєрідно (з різними відмінностями від області до області) зі звуками, які не існують в італійській мові.

- Дифтонги в сицилійській мові відсутні. Так, наприклад, *riede*, *nuovo*, *miele*, *nuora*, *uovo*, *suore*, *cièco* – *pedi*, *novu*, *meli*, *nora*, *ovu*, *cori*, *sescu* [17, 8].

- Також відмінним «явищем» у сицилійському діалекті є поява літери «*j*», яка при вимові схожа на «*gi*»: *jornu* – *giorno*, *jittar* – *i gettare*, *jocu* – *gioco*.

Що стосується іменників, то іменники з чоловічого роду мають закінчення *-u* (*omu*, *libru*, *amicu*) та жіночого роду *-a* (*cannila*, *frasca*, *palumma*). Закінчення *-i* може відноситися як до чоловічого роду (*patri*, *lumi*, *pani*), так і до жіночого роду (*matri*, *curti*, *priciuni*). Деякі іменники із закінченням *-u* можуть бути жіночого роду, але залишаються незмінними у множині: *fici*, *manu*, *sogu*. Окрім того, цікавість полягає в тому, що назви дерев не мають власної статі, але перед їх назвою завжди стоїть слово «*pedi* або *perì (riedi)*» і, отже ми маємо: *pedi di ficu*, *pedi di persica* т.д.

Множина має лише два закінчення, *-i*, для іменників, що закінчуються на *-u* в однині (*amicì*), для іменників, що закінчуються на *-i* в однині (*patri*), та для іменників жіночого роду (*figghi*), а закінчення *-a* належить багатьом іменникам чоловічого роду, що закінчуються на *-u* в однині (*jardina*, *tempura*, *jàcura*) [17, 11].

Артиклі в сицилійському діалекті також поділяються на визначені та невизначені. В західній частині Сицилії використовують такі визначені артиклі: *lu*, *la*, *li*, а в центрально-східній – скорочені форми *'u*, *'a*, *'i*. Перед голосними іменників чоловічого та жіночого роду також стоїть скорочена форма артикля – *l'*. У випадку з іменниками чоловічого роду, які мають однакову граматичну морфему як в однині, так і в множині, використання артиклів стає визначальним при встановленні їх кількості (*u piscu*, *i piscu*).

У випадку з невизначеним артиклем перед приголосним виділяють чотири основні форми: *un*, *nu*, *n*, *nun*. Форма *un* використовується у всій

частині західної Сицилії. Форма *ni* частіше зустрічається перед шиплячим [s], таким ми маємо *ni saccu*.

Що стосується особистих займенників, особливо займенник «іо», ми відзначаємо мінливість, що зумовлена стійкістю архаїчних форм, які виживають поряд з італійськими формами. Особистий займенник «іо» зустрічається у різних формах (*eu, ieu, e, iè, i, iu, ia, ià* тощо). Ці різні форми можна віднести до архаїчного типу *eo* від латинського *ego* (*eu, ieu, e, iè*), а інших – до італійського типу *io* (*iu, ia, ià*). У той час як архаїчні форми *eu, ieu, e, iè* особливо присутні в західній області, за винятком Палермо і Трапані та їх безпосередньої околиці, а форми *i, iu, iù, ia, ià iùa* широко поширені на решті острова [17, 15].

З формами присвійних займенників існують відмінності від області до області. Хоча найбільш вживаними формами є *me, to, so, nostru, vostru*, тому в певних областях ми знаходимо *mo, to, so* або *ma, ta, sa*. Так, ми можемо спостерігати наступні форми: *lu patri mè, ... tà, ..sà* тощо, або *lu patri meu, ... tou, ... sou* тощо, або *lu patri ...tua, ...sua* і т.д.

Так само, як італійська, сицилійська має три форми вказівних займенників, що відповідають трьом особам: *chistu i stu*, (стосуються місця мовця), *chissu i ssu* (стосуються людини, на яку спрямована мова), *chiddu i ddu* (стосуються віддаленого місця). Ці займенники також є прикметниками і використовуються скорочені форми (*stu, ssu, ddu, sta, ssa, dda, sti, ssi, ddi*). Для більш точного вираження значення цих займенників часто додається прислівник: *chistu ccà (costui), chissu ddocu (cotestui), chiddu ddà (colui)* [17, 24].

Відносними займенниками є *lu quali, la quali* і у множині *li quali*. *Chi, sa, cui (chi) i sa (qui)* відносяться до обох статей і чисел. *Cui* або *cu'* вживається як питальний, так і відносний.

Що стосується сицилійської граматики, виділяють три дієвідміни сицилійської мови. Інфінітив першої відміни має закончення на *-ari*, а другої та третьої на *-iri* (друга дієвідміна – коротка, третя – довга). Це загальна

риса, але існує велика кількість дієслів, які не зберігають таких відповідностей [17, 27].

2.2. Проблеми перекладу сицилійського діалекту українською мовою

Переклад – це засіб забезпечити можливість спілкування (комунікації) між людьми, що говорять різними мовами. Тому для теорії перекладу особливе значення мають дані комунікативної лінгвістики про особливості процесу мовної комунікації, специфіки прямих і непрямих мовних актів, про співвідношення вираженого і того, що мається на увазі, сенсу в висловлюванні і тексті, впливі контексту і ситуації спілкування на розуміння тексту, інших факторах, що визначають комунікативну поведінку людини [8,37].

Передача інформації, що міститься в тексті оригіналу, може здійснюватися мовним посередником в різній формі і з різним ступенем повноти, в залежності від мети міжмовного спілкування. Ця мета може визначатися як учасниками комунікації, так і самим мовним посередником. Розрізняються два основних види мовного посередництва: переклад і адаптивне транскодування.

В.Н. Комісаров позначає, що переклад – це вид мовного посередництва, який цілком орієнтований на іншомовний оригінал. Переклад розглядається як іншомовна форма здійснення повідомлення, що міститься в оригіналі. Міжмовна комунікація, здійснювана за посередництвом перекладу, найбільшою мірою відтворює процес безпосереднього мовленнєвого спілкування, при якому комуніканти користуються однією і тією ж мовою.

Подібно до того, як в процесі мовленнєвого спілкування однією мовою тексти для мовця і для слухача визнаються комунікативно рівноцінними і об'єднуються в єдине ціле, так і текст перекладу визнається комунікативно рівноцінним тексту оригіналу. Завдання перекладу – забезпечити такий тип міжмовної комунікації, при якому створюється текст мовою Рецептора

(мовою, що перекладається) міг би виступати в якості повноцінної комунікативної заміни оригіналу і ототожнюватися Рецепторами перекладу з оригіналом в функціональному, структурному і змістовному відношенні [8, 43].

Алексєєв І.С. говорить про те, що існує «моральний кодекс» перекладача, в якому він виділяю деякі пункти:

1) Перекладач є транслятором, що перетворює усний чи письмовий текст, створений однією мовою, в текст іншою мовою.

2) З цього можна зрозуміти, що текст для перекладача недоторканий. Перекладач не має права за своїм бажанням змінювати текст при перекладі, скорочувати його або розширювати, якщо додаткова задача адаптації, вибірки, додавання і так далі не поставлена замовником.

3) При перекладі перекладач за допомогою відомих йому професійних дій завжди прагне передати в максимальній мірі інваріант вихідного тексту.

4) Перекладач зобов'язаний відомими йому способами забезпечити високий рівень компетентності в сферах язика оригіналу, язика перекладу, техніки перекладу та тематики перекладу.

5) Перекладач несе відповідальність за якість перекладу [1,16-17].

В свою чергу Ніколаєва Т. зазначає, що найважливішим аспектом при перекладі є вибір твору. На її думку завдання перекладача полягає в тому, щоб докласти максимальних зусиль для усунення будь-яких нерозумінь мови оригіналу, але при цьому необхідно зберегти особливості першотвору та зробити його прийнятним для читача іншомовної версії. Перекладач повинен відтворити та передати ті самі враження та відчуття, які читач зміг би отримати при прочитанні першотвору [10,120].

Художній переклад є найскладнішим видом перекладу, через високу смислову напруженість перекладач не просто має відтворити текст іншою мовою, а ніби заново його створити.

Ніколаєва Т. дає наступне тлумачення: «Художній переклад – це один з найкращих проявів міжлітературної (а значить, і міжкультурної) взаємодії.

Фактично він є основною частиною національно-літературного процесу. Художній переклад має справу не з комунікативною, а з естетичною функцією мови. У художньому творі відображаються не лише певні події, а й естетичні та філософські погляди автора, його світогляд.» [10,122].

У зв'язку з тим, що форма і зміст художнього твору перебувають у нерозривній діалектичній єдності, найважливішим завданням художнього перекладу є збереження цієї єдності. Перекладач повинен не тільки правильно відтворити ідеї автора оригіналу, а й відобразити спосіб художнього втілення цих ідей, передати образність оригіналу з не меншою силою, ніж це зробив його автор.

Фоміна Л.В. звертає увагу на те, що серед фахівців дуже поширена так звана «теорія неможливості перекладу». Згідно цієї теорії повноцінний переклад з однієї мови на іншу взагалі неможливий внаслідок значної розбіжності виразних засобів різних мов; переклад нібито є лише слабким і недосконалим віддзеркаленням оригіналу, що дає про нього вельми окреме уявлення [12,15].

Виділяють основні вимоги до художнього перекладу:

1) Точність. Перекладач зобов'язаний донести до читача повністю всі думки, висловлені автором. При цьому повинні бути збережені не тільки основні положення, але також нюанси і відтінки вислову. Піклуючись про повноту передачі вислову, перекладач разом з тим не повинен нічого додавати від себе, не повинен доповнювати і пояснювати автора. Це також було б спотворенням тексту оригіналу.

2) Стислість. Перекладач не повинен бути багатослівним, думки повинні бути викладені в максимально стислій і лаконічній формі.

3) Ясність. Лаконічність і стислість мови перекладу, однак, ніде не повинні йти на шкоду ясності викладу думки, легкості її розуміння. Слід уникати складних і двозначних оборотів, що ускладнюють сприйняття. Думка має бути викладена простою і зрозумілою мовою.

4) Літературність. Як уже зазначалося, переклад повинен повністю відповідати загальноприйнятим нормам літературної мови. Кожна фраза повинна звучати жваво і природно, не зберігаючи ніяких слідів чужих синтаксичних конструкцій оригінального тексту [12,21].

Науковці наголошують на тому, що проблема перекладу художньої літератури полягає в співвідношенні контексту автора та контексту перекладача.

Ніколаєва Т. стверджує: «Жоден переклад не може бути абсолютно точним, позаяк сама мовна система літератури-реципієнта за своїми об'єктивними даними не може досконало передати зміст оригіналу, що неминуче призводить до часткової втрати інформації.» [10,124].

Виділяють наступні технічні способи, до яких вдається перекладач під час перекладу:

Спосіб № 1: Запозичення. Найпростішим способом перекладу є запозичення. Воно дає змогу вирішити перекладацькі проблеми металінгвістичного характеру. Перекладач вдається до нього тоді, коли хоче досягнути певного стилістичного ефекту. Наприклад, щоб відтворити місцевий колорит, можна скористатися чужомовними термінами «долар», «партії», коли йдеться про Америку, чи «текіла», якщо про Мексику.

Спосіб № 2: Калькування. Калькування це особливе запозичення – через буквальний переклад елементів певної синтагми. Ми калькуємо вираз шляхом використання або синтаксичних структур мови перекладу, або ж структур чужої мови, додаючи до мови перекладу нові конструкції, наприклад, Science-fiction (букв. «наукафантастика»).

Спосіб № 3: Дослівний переклад. Дослівний переклад означає перехід від вихідної мови до мови перекладу, що має наслідком створення правильного тексту; від перекладача вимагається лише дотримання основних норм мови.

Спосіб № 4: Транспозиція. Транспозиція – перехід слова з однієї частини мови в іншу або використання однієї форми мови у функції іншої. Цей спосіб може застосовуватися як в межах однієї мови, так і при перекладі.

Спосіб № 5: Модуляція. Модуляція – це варіювання повідомлення. Цей спосіб використовують тоді, коли очевидно, що дослівний чи транспонований переклад дає граматично правильне висловлення, однак воно суперечить духу мови перекладу.

Спосіб № 6: Еквіваленція. Обидва тексти (вихідний і текст перекладу) описують ту саму ситуацію, використовуючи, однак, абсолютно різні стилістичні і структурні засоби. Це еквіваленція. Її класичний приклад спостерігаємо в такій ситуації: незграбна людина, забиваючи цвях, вдаряє себе по пальцях – тоді українською вона скрикне «Ой», а англійською – «Ouch».

Спосіб № 7: Адаптація. Цей спосіб доцільний у випадку, коли в мові перекладу не існує ситуації, про яку йдеться у вихідній мові. Її передають за допомогою еквівалентної ситуації [10,122-124].

Отже, вище зазначені твердження дають змогу зрозуміти, що процес перекладу художнього твору з мови оригіналу на мову перекладу є надзвичайно складним і не завжди перекладач має змогу вдало передати ті чи інші особливості першотвору.

При перекладі художніх творів перекладач часто стикається з такими складними явищами як діалектизми, жаргонізми, фразеологізми та інше. Не існує єдиного способу передачі діалектизмів і просторіччя при перекладі. Значна частина діалектизмів і просторічних слів передана при перекладі за допомогою відносних еквівалентів [6].

Сілкіна Н.С. наголошує: «Серед переважаючих прийомів перекладу переважають еквівалентні і варіативні відповідності (57,8%) і перекладацькі трансформації (16,4%) [...] причини вживання саме цих прийомів перекладу різні [...] що стосується діалектизмів, то тут еквівалентом виступає як правило нейтральне слово, позбавлене експресивного забарвлення мови

оригіналу. Тобто, можна сказати, що сенс, закладений автором у слові не передається. В інших випадках використовуються транслітерація і транскрипція, забезпечені приміткою-переказом або коментарем [11].

Також зауважимо, що особливості діалектної лексики в італійських регіонах відображаються на фонетичному, морфологічному та лексичному рівнях, таким чином створюючи труднощі під час перекладу [3,42].

Деякі труднощі при передачі особливостей соціальних діалектів можуть виникнути в зв'язку з тим, що ступінь соціального розшарування в різних країнах різна, як і різна ступінь такого розшарування в мові. У таких випадках еквівалентність в перекладі може встановлюватися між абсолютно різними типами мовлення. Важливо лише, щоб відмінності в мовних формах мали відповідний соціальний статус. Наприклад, в перекладах на англійську мову романів західно-африканських письменників городяни говорять стандартною англійською мовою, а селяни мовою Біблії. У будь-якому випадку перекладач повинен добре знати соціальні діалекти обох мов, що беруть участь в перекладі, і вміти співвідносити їх ознаки. Менше труднощів в перекладі виникає в зв'язку з існуванням в мові ще одного виду діалектів, що відображають особливості вживання мови представниками деяких професій. Мова моряків, солдатів, студентів і тому подібних професійних груп може мати певні особливості, головним чином, в області лексики, які виділяють в мові ряд професійних діалектів (або жаргонів). У більшості випадків основні професійні групи можна виявити в різних культурах і при перекладі можуть бути використані форми відповідного професійного діалекту. Варіювання мовних засобів не обмежується територіальним, соціальним і професійним розшаруванням мови. У мові виділяються також так звані функціональні стилі – сукупності мовних засобів, переважно вживаються в певних сферах спілкування.

2.3. Специфіка перекладу сицилійського діалекту українською мовою на матеріалі твору А. Каміллері «Терпіння павука»

Андреа Каміллері вважається одним з найвидатніших італійських письменників ХХ-ХХІ століть. Відомість йому принесла серія детективних романів про комісара Монтальбано, професіонала своєї справи. Серія романів написана за допомогою поєднання стандартної італійської мови та сицилійського діалекту. Книги Каміллері також завоювали міжнародну аудиторію. Перші англійські переклади з'явилися у 2002 році і швидко знайшли шанувальників, зокрема серед книжкових критиків.

Андреа Калоджеро Каміллері народився в Порто-Емпедокле, містечку на південному заході Сицилії, яке стало взірцем для Вігати. (В останнє десятиліття місто стало називатися Порто Емпедокл Вігата). В своєму інтерв'ю 2007 року для британського видання «The Independent», Каміллері сказав, що його батько працював в італійській береговій охороні і саме він став прототипом Монтальбано, людини з певним нехтуванням владою, хоча для автора це стало зрозумілим тільки після написання декількох книг. Він говорив, що його батько був завзятим фашистом до того дня, коли в 1938 році Андреа єдиному було заборонено відвідувати школу, оскільки він єврей. Каміллері розповідає: «Мій батько влаштував скандал, сказавши «Цей покидьок», маючи на увазі Муссоліні». Невже не схоже на відомого комісара? «Я завжди намагався зробити Монтальбано критичним щодо поведінки та наказів його босів, імбецильності влади», – зауважив він [34].

Андреа Каміллері завжди використовував стандартну італійську мову і сицилійський діалект в якості основного інструменту для надання форми, смаку і індивідуальності героям і місць своїх романів. Саме це стало головною прикрасою його творів. Питання «серця і розуму»: так Андреа Каміллері визначив діалект. Сицилійська мова, типова для його романів, доставила перекладачам багато проблем і перетворила надзвичайну кількість слів в справжні відмінні ознаки його письма: «cacciare», «cabasisi», «babbicare»

або «*pruvulazzo*», дієслова, іменники, прикметники, які з часом навіть увійшли в словниковий запас італійської мови. Дивлячись на дуже багатий «камільєрівський» словник, стає зрозумілим, що значна кількість з його слів унікальні: використовуються в певних обставинах або мають значення, відмінні від вихідних, або навіть в інших випадках вони просто придумані [20].

Безумовно, творець романів про комісара Монтальбано в своїх працях акцентує увагу стилю та літературної мови на сицилійському діалекті. Слід враховувати, що будь-яке слово, що виходить за межі стандартної італійської мови належить діалекту. Ці слова можна розділити на три категорії:

1) автохтонізми: слова з основами, які відрізняються від італійської стандартної мови: (*arrisbigliare – svegliare, troffa – cespuglio*);

2) діалектні слова із основами, схожими з італійською мовою (*chiazza – piazza, cchiù – più, firmari – fermari, turnari – tornare*);

3) Псевдодіалектальні слова або італійські слова «діалекталізовані/ сицилізовані» слова (*friscura – frescura; dovivano – dovevano, sirata – serata*) [52].

Богомолова І.В. прослідкувала наступні явища в роботах Камільєрі: «у словотворенні можна відзначити наявність слів з префіксом *cata-* (грецького походження) - *catafottere* (жбурнути), *catamuovere* (зрушити).

У плані морфології спостерігаються такі характерні відмінності від італійської літературної мови:

- освіту множини чоловічого роду з закінченням - a: *i vestita, due jona*;
- вживання *passato remoto* навіть для вказівки на недавнє дію: *tu stamattina lo vidisti*;
- відміну від *общейталянской* норми в системі займенників: *me matri* замість *mia madre*, *tia* замість *tu*;
- вживання імперфекту кон'юнктива в незалежному додатку до функцій важливого запрошення: *s'accomodasse; s'assittasse qua!*» [2,76].

Багатьом діалектним словам Каміллері присвоїли значення, відмінні від загальноприйнятих, буквально винайшовши іншу мову: і тому таке слово, як «scatàscio», також присутнє в інших південних діалектах, змінює своє значення з «guaio» («горе, біда») на «gran fracasso» («великий галас»). Або таке слово, як «appasare», трансформується, поєднуючи два різні значення: «cullarsi» («качатися») і те, що має катанійське походження, «affrettarsi» (поспішати) [29].

Як сказав Піранделло: «Слово на діалекті – це і є сама річ, оскільки діалект виражає почуття, тоді як мова тієї самої речі виражає поняття. Мене з діалектом, з мовою серця і чогось ще більш складного, охоплює надзвичайна пристрась. Я кажу це як людина, яка пише. Я випадково використовую діалектні слова, які повністю, виражають те, що я мав на увазі, і я не можу знайти відповідника в італійській мові. Справа не лише в серці, це ще і в голові. Голова і серце.» [29].

«La pazienza del ragno» або «Терпіння павука» – останній роман Андреа Каміллері, не тільки за хронологією, а й за сюжетом. Монтальбано, який поступово старіє, певною мірою проявляє самосвідомість, і вся історія, пов'язана з викраденням юної Сюзанни Містретті, стає приводом для міркування про те, що він поліцейський – людина, у якої був особистий стандарт судження щодо того, що правильно і що неправильно у його житті.

Про свій роман Андреа Каміллері пише: «Терпіння павука» було буквально підказано мені, побачивши, як павук плете павутину між однією гілкою і другою столітнього каштана. І саме тоді, коли я спостерігав за ним, у мене народився проект роману, головною ідеєю якого було саме плетіння свого роду павутини, спеціально зробленої для того, щоб схопити заплановану жертву. Іншими словами, я запропонував написати детективний роман без вбивств або кривавих вчинків, але з соціальним знищенням людини, досягнутим шляхом махінації з вишуканим інтелектом» [21].

«Терпіння павука» – це не просто роман, і це, звичайно, не загадка: немає вбивств, не йдеться про жахливі події, не пропонуються складні

рішення. Загадку викрадення молодої Сюзани Містретті достатньо легко вирішити. Події супроводжуються наполегливою та пильною критикою медіа-тероризму, які першкоджають правосуддю та сіють хаос серед населення; ентузіазм до сенсації, заради якої приносяться в жертву мораль і вірність, в умілих руках може стати каменем спотикання для слідчих і направити течії люті суспільної думки.

Романі автор використав саме образ павука, який терпляче структурує свою павутину, невпинно плете свої сюжети з геометричною точністю, є алегорією геніального винаходу викрадачів і, на більш глибокому рівні, жахів, до яких може дотягнутися душа, розгнівана ненавистю від образи та відчаю [26].

Сюжет, ніби, розділений на дві зовсім різні частини: перша частина написана звичайним шрифтом і розповідає події теперішнього часу, його побут, який він вчиться розділяти з Лівією та викрадення молодої дівчини, друга частина, написана курсивом, – описує події минулого часу, те, що призвело до страждань та моральної травми комісара Монтальбано, який відчуває вагу своїх років.

Каміллері влучно зобразив всіх персонажів, які змальовані в загальних рисах зі звичайною карикатурною різкістю: Катарелла з його дислексією, Лівія з її запальним характером, Енцо з його чудовими ласощами, комісар Квесторе в його дурною надмірністю, Латтес в його огидному плазуванні, Фаціо з його надзвичайною великодушністю і добротою, якости, яким не має місця в поліції та інші.

Мова оригіналу	Переклад українською	Примітки
<p>S'arrisbigliò di colpo, sudatizzo, col sciato grosso. Per qualichi secondo non capì indovi s'attrovava, doppio fu il respiro leggero e regolare di Livia addrummisciuta allato a lui a riportarlo alle dimensioni accanosciute e rassicuranti. Era nella so càmmara di letto a Marinella. A tirarlo fora dal sonno era stata una fitta gelida come una lama alla ferita della spalla mancina. Non ebbe bisogno di taliare il ralogio sul comodino per sapiri che erano le tri e mezza di notte, per la precisione le tri, ventisette primi e quaranta secondi. Gli capitava accusi da vinti jorni, tanti ne erano passati da quella nuttata che Jamil Zarzis, trafficante di picciliddri extracomunitari, gli aviva sparato ferendolo e lui aviva reagito ammazzandolo, vinti jorni, ma lo scorrere del tempo si era come inceppato a quel momento preciso. Tac aviva fatto un ingranaggio in quella parte della so testa in dovi si misurava il passari delle ore e dei jorni, tac, e da allura se dormiva s'arrisbigliava se invece era vigilante c'era come un misterioso, impercettibile fermo immagine delle cose torno torno a lui. Sapiva benissimo che durante quel fulmineo</p>	<p>Раптом він підскаочив, спітнілий, з сильною задишкою. Кілька секунд він не міг зрозуміти де знаходиться, потім легке і рівне дихання Лівії, яка спала поруч із ним, повернуло його в заспокійливу і обнадійливу обстановку. Він знаходився в своєї спальні в Марінелло. Зі сну його вирвав льодяний біль, ніби хтось встромив лезо ножа в його поранене плече. Йому не потрібно було дивитися на годинник на тумбочці біля ліжка, щоб знати, що було пів на четверту ранку, а точніше третя година, двадцять сім хвилин і сорок секунд. Теж саме з ним відбувалося останні 20 днів, саме стільки минуло з тих пір, як Джаміль Зарзис, торговець дітьми з країн третього світу, вистрілив і поранив його, а у відповідь він вбив Джаміля, двадцять днів, час тих пір ніби зупинився. Так маленькі механізми в його голові, які вимірюють минаючі години і дні, «клацали», і з тих пір, якщо він спав, то прокидався, а якщо він прокидався, то ставав пильним, ніби таємничий, ледь помітний образ знову і знову повертався до нього. Він прекрасно знав, що під час тієї миттєвої дуелі йому навіть не спало на думку поглянути на годинник, однак, він дуже добре</p>	<p>Для перекладу цього уривку, окрім дослівного перекладу, було використано спосіб транспозиції, з додаванням дієприслівникових та дієприкметникових зворотів. Діалектизми в уривку було перекладено за допомогою словника діалектів. В деяких речення було використано прийоми конкретизації, для більш зрозумілого позначення ситуації та діючої особи. Також використано прийом лексичного додавання: «клацали».</p>

<p>duello non gli era manco passata per l'anticamera del ciriveddro l'idea di taliare che ora era, eppure, e questo se l'arricordava benissimo, nell'attimo che la pallottola sparata da Jamil Zarzis gli si conficcava nella carne, una voci dintra di lui, impersonale, una voci di fimmina, tanticchia metallica come quelle che si sentono nelle stazioni o nei supermercati, aviva detto: «sono le tre, ventisette primi e quaranta secondi».</p>	<p>запам'ятав, в той самий момент, коли куля, випущена Джамілем Зарзисом, ударила його плоть, голос всередині нього, невідомий, жіночий, злегка металевий, як ті, які він чув на станціях або в супермаркетах, сказав: «три години, двадцять сім хвилин і сорок секунд».</p>	
<p>«Lei era col commissario?» «Sì, dottore». «Si chiama?» «Fazio, dottore». «Da quand'è che è avvenuto il ferimento?» «Mah, dottore, il conflitto c'è stato verso le tre e mezzo. Quindi poco più di una mezzorata fa. Dottore...» «Sì?» «E grave?» Stava stinnicchiato senza cataminarsi, con l'occhi inserrati, e perciò tutti si erano fatti persuasi che era fora conoscenza e quindi pativano parlari apertamente. Invece sintiva e capiva ogni cosa, era a un tempo strammato e lucito, solo che gli ammancava la gana di raprire la vucca e arrisponniri lui stisso alle domande del dottore. Le gnizioni che gli avivano fatto per non fargli sintiri duluri si vede che facivano effetto in</p>	<p>«Ви були з комісаром?» «Так, доктор» «Ваше ім'я?» «Фаціо, доктор» «Як давно віно отримав поранення?» «Перестрілка сталася близько трьох тридцяти. Трохи більше півгодини назад. Доктор ...» «Я Вас слухаю» «Це серйозно?» Комісар лежав нерухомо, з закритими очима і всі були переконані, що він був без свідомості, тому і говорили відкрито. Але він все чув і розумів, він був приголомшеним, але в той же час спокійним. У нього не було бажання відкривати рот і самому відповідати на питання лікаря. Очевидно, уколи, які йому зробили, щоб вгамувати біль, вплинуло й все тіло. «Не кажіть дурниць! Нам лише потрібно витягти</p>	<p>Для перекладу цього видривку біло використано як дослівний переклад, так і прийом лексичного додавання. Також було використано прийом конкретизації, для більшого розуміння тексту. Було використано калькування та еквівалентність, для збереження колориту культури Італії. Також було використано прийом антономічного перекладу (дієслово vedere (бачити), перекладено як «розуміти»).</p>

<p><i>ogni parte del corpo. «Ma non dica fesserie! Dovremo solo estrarre la pallottola che è rimasta dentro». «O Madonna Santa!». «Ma non si agiti così! E una sciocchezza! Oltretutto non credo proprio che abbia fatto molto danno; l'uso del bracciò, con un po' di esercizi di riabilitazione, tornerà al cento per cento. Mi scusi, ma perché continua a essere così preoccupato?» «Vede, dottore, qualche giorno fa il commissario se ne andò da solo a fare un sopraluogo...»</i></p>	<p><i>кулю, що застрягла в плечі ». «О, пресвята Мадонна!» «Не варто так хвилюватися! Це така дрібниця! До всього іншого, я не думаю, що пошкодження серйозне; завдяки фізіотерапії його рука швидко відновиться. Вибачте, але чому Ви все ще як стурбовані? » «Розумієте, доктор, кілька днів тому комісар відправився абсолютно один на місце злочину ...»</i></p>	
<p><i>Macari ora, come allora, sta tenendo l'occhi inserrati. Ma non sente più le parole, cummigliate dalla rumorata forte della risacca. Dev'esserci vento, la per siana sutta alle folate trimolia tutta, fa una specie di lamentio. Meno male che è ancora in convalescenza, accussi può restarsene quanto voli sutta le coperte. A questo pinsèro si sente sollevato e s'addecide a raprire l'occhi a fessura.</i></p>	<p><i>Зараз, як і тоді, його очі закриті. Але він більше не чує слів, що заглушуються гуркотом прибою. Мабудь, на вулиці вітер, віконниці тремтять від його поривів, видаючи звуки, схожі на стогін. На щастя, він ще на лікарняному і може залишатися під ковдрою стільки, скільки захоче. Втішений цими думками він вирішує трохи відкрити очі.</i></p>	<p><i>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу, з випущенням деяких фраз, задля збереження цілісного змісту перекладу.</i></p>
<p><i>Pirché non sintiva più a Fazio che parlava? Raprì l'occhi a fessura. I due si erano tanticchia allontanat i dal letto, erano vicini alla finestra, Fazio parlava e il dottore in cammisi bianco ascutava serio serio. E tutto</i></p>	<p><i>Чому він більше не чув, що говорив Фаціо? Він трохи розплющив очі. Двоє недалеко відійшли від ліжка, вони стояли біля вікна. Фаціо щось говорив, а доктор, одягнений в білий халат, слухав його з серйозним</i></p>	<p><i>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу, з випущенням деяких фраз, задля збереження цілісного змісту перекладу. Ім'я одного з героїв –</i></p>

<p><i>'nzemmula seppe che non aviva bisogno di sintiri le parole per sapiri quello che Fazio stava dicendo al dottore. L'amico so Fazio, u sò omo fidato lo stava tradendo come Giuda, stava evidentemente contando al dottore il fatto di quando era restato senza forze sulla spiaggia, doppo quel gran duluri al petto che gli era vinuto in mare... E ora figurati i medici a sintiri la bella novità! Prima di levargli quella pallottola mallitta gli faranno passari i guadolino, lo talieranno dintra e fora, lo spurtuseranno, gli solleveranno la pelle a pezzo a pezzo per vidiri quello che c'è sutta...</i></p>	<p><i>виразом обличчя. Рантово він зрозумів, йому не потрібно чути, щоб знати, про що Фаціо говорить доктору. Друг, якого він знав, його права рука, зрадив, як Іуда. Очевидно, він розповідав лікареві про те, як він знайшов комісара лежачим на березі моря, виснаженим жахливим болем у грудях... Тільки уявіть собі реакцію лікарів на цю чудову новину! Перш ніж витягнути цю чортову кулю, вони провели повний огляд зсередини і зовні, протикали голками, піднімали його шкіру, щоб побачити, що знаходиться під нею ...</i></p>	<p>Фаціо та біблійне ім'я – Іуда перекладено за допомогою транслітерації.</p>
<p>La so càmbara di letto è come sempre. No, non è vero. È diversa ma è sempre la stissa. Diversa pirchè sul tangèr ora ci stanno cose di Livia, la borsetta, le forcine, dù flaconcini. E sulla seggia che si trova dalla parte opposta ci sono una cammisetta e una gonna. E macari se non lo vidi sa che da qualichi parte vicino al letto c'è un paro di pantofole rosa. S'intenerisce. Si scioglie, ammoddra dintra, si liquefà. Da vinti jorni gli è venuta questa strofella nova alla quale non arrinesci a porre rimedio. Che basta un nenti a portarlo, a tradimento, sull'orlo della commozione.</p>	<p>Його спальня виглядала так само, як і завжди. Ні це не правда. Вона така ж, але все ж інша. Відрізняється, бо на комоді лежать речі Лівії: її сумочка, шпильки, два флакони парфумів. На кріслі в дальньому кутку кімнати – блузка і спідниця. І навіть якщо він їх не бачить, він знає, що недалеко від ліжка стоїть пара рожевих тапочок. Від цього на його обличчі з'являється посмішка. Він тане, всередині стає все м'яким, перетворюється в рідину. Ось уже двадцять днів як він придумав цей рефрен і тепер не знає як його зупинити. Будь-якої дрібниці буде досить, щоб довести</p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу, з випущенням деяких фраз та з використанням лексичної трансформації, задля збереження цілісного змісту перекладу. При перекладі використано дієприкметникові та дієприслівникові звороти.</p>

<p>E di questa situazione di fragilità emotiva si vrigogna, s'affrunta, è costretto a elaborare complesse difese pirchè gli altri non se ne addunino. Ma con Livia no, con lei non ce l'ha fatta. E Livia ha deciso d'aiutarlo, di dargli una mano trattandolo con una certa durezza, non vuole offrirgli pretesti di cedimenti. Ma è tutto inutile, pirchè macari questo amoroso atteggiamento di Livia lo porta a un misto di commozione e cuntintizza. Pirchè è contento che Livia si sia jocate tutte le vacanze per dargli adenzia e sa che macari la casa di Marinella è contenta che ci sia Livia. La so càmbara di letto, a taliarla alla luce del sole, da quando c'è lei è come se avesse ripigliato colore, come se le pareti fossero state ripittate di luminoso bianco. Dato che non c'è nisciuno a taliarlo, s'asciucà una lagrima con la punta del linzolo.</p>	<p>його до сліз. Він збентежений, соромиться своєї нової емоційної крижкості, і йому доводиться створювати стіну для захисту, щоб ніхто цього не помітив. Але тільки не з Лівією, з нею йому не впоратися. І Лівія вирішила допомогти йому, протягнути руку допомоги, поводячись із ним з певною різкістю, вона не хоче йти йому на поступки. Але все це марно, тому що цей люблячий підхід з боку Лівії також викликає змішані емоції хвилювання і щастя. Але він щасливий, що Лівія витратила всю свою відпустку, щоб приїхати і доглянути за ним, і він знає, що будинок щасливий, що вона тут. З тих пір, як вона приїхала, він дивиться на свою спальню, освітлену сонячними променями, і здається, що вона знову придбала свій колір, як би стіни були перефарбовані в яскраво-білий колір. Оскільки його ніхто не бачить, він стер сльозу куточком простирадла.</p>	
<p><i>Tutto bianco e in quel bianco solo il marrone (una volta era rosa? Quanti secoli fa?) della sua pelle nuda. Bianca la sala indovi gli stanno facendo l'elettrocardiogramma. Il dottore talia la longa striscia di carta, scote la testa dubitevole.</i></p>	<p><i>Все навколо біле і серед цього білого вибивається коричневий (колір його оголеної шкіри (а колись вона була рожевою? Скільки століть назад?). Білий кабінет, в якому йому роблять електрокардіограму. Доктор вивчає довгу смужку паперу і з сумнівом хитає</i></p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу. При перекладі використано дієприкметникові та дієприслівникові звороти. Медичні терміни перекладені за</p>

<p><i>Montalbano, atterrito, s'immagina che il grafico che quello sta taliando sia preciso 'ntifico alla traccia lasciata dal sismografo durante il terremoto di Messina del 1908. Gli è capitato di vederlo riprodotto su una rivista storica: un groviglio dispirato e insensato, come tracciato da una mano impazzita di scanto.</i></p> <p><i>«Mi hanno scoperto!» pensa. «Si sono addunati che il mio cori funziona a corrente alternata, alla sanfasò, e che ho avuto minimo minimo tri infarti!».</i></p> <p><i>Doppo, nella càmmara trase un altro medico, cammisi bianco macari lui. Talia la striscia, talia Montalbano, talia il collega.</i></p> <p><i>«Rifacciamolo» dice. Forse non cridono ai loro occhi, non si fanno capaci come un omo con quell'elettrocardiogramma sia ancora in un letto di spitale e non supra un tavolo di marmaro d'obitorio. Taliano la nova striscia, stavolta con le teste vicine vicine.</i></p> <p><i>«Facciamogli il telecuore» sentenziano, più confuse che pirsuasi. Montalbano avrebbe gana di dire a loro che, stando accussì le cose, tanto vale manco estrargli la pallottola. Lo lascino morì in pace. Però, mannaggia,</i></p>	<p><i>головою. Монтальбано з жахом уявляє, що графік, на який він дивиться, схожий на той, який відтворював сейсмограф під час землетрусу в Мессіні в 1908 році. Він побачити це в історичному журналі: божевільна, безнадійна плутанина ліній, ніби накреслена рукою, відомою страхом.</i></p> <p><i>«Вони мене викрали!» - подумав він.</i></p> <p><i>«Вони зрозуміли, що моє серце працює як змінний струм, безладно, і що я переніс як мінімум три серцеві напади!»</i></p> <p><i>Потім в палату увійшов інший доктор, він теж був одягнений у білий халат. Він подивився на чорну смугу на папері, на Монтальбана і на свого колегу.</i></p> <p><i>«Давайте зробимо ще раз», - сказав він.</i></p> <p><i>Можливо, вони не повірили своїм очам, не могли зрозуміти, як людина з такою електрокардіограмою досі лежить на лікарняному ліжку, а не на мармуровому столі в морзі. Вони вивчають нову смужку і в цей раз їх голови були близько один до одного.</i></p> <p><i>«Зробимо йому телекардіограму», - таким був їхній вердикт.</i></p> <p><i>Монтальбано хотів би сказати їм, що, якщо це так, їм навіть не треба витягати кулю. Нехай просто</i></p>	<p>ДОПОМОГОЮ СЛОВНИКА медичних термінів.</p>
--	---	--

<p><i>non ha pensato di fare testamento. La casa di Marinella, per esempio, deve andare sicuramente a Livia senza che si faccia avanti qualichino cugino di quarto grado a reclamare diritti.</i></p>	<p>дозволять йому спокійно померти. Але, чорт візьми, він не склав заповіт. Будинок в Марінелло, наприклад, обов'язково повинен дістатися Лівії, щоб який-небудь двоюрідний брат не з'явився і не зажадав його.</p>	
<p>Già, pirchè da qualichino anno la casa di Marinella è so. Pinsava che non ce l'avrebbe fatta mai ad accattarisilla, costava troppo per lo stipendio che aviva e che gli consentiva scarsi risparmi. Po', un jorno, il socio di so patre gli aviva scritto dicendogli che era pronto a liquitargli la quota paterna della casa di produzione vinicola che ammontava a una cifra considerevole. E accusò non solamente aviva avuto i soldi per accattarsi la casa, ma gliene erano restati assà da mettere in banca. Per la vicchiaia. E quindi era necessitato a fare testamento, datosi che, senza volerlo, era addivintato un signore che aviva delle proprietà. Ma ancora, una volta nisciuto dallo spitale, non si era addeciso ad andare dal notare. Nel caso però che si fosse finalmente persuaso ad andarci, a Livia toccava la casa, questo era fora discussione. A Francois... a quel suo figlio che non era so figlio, ma avrebbe potuto esserlo, sapiva benissimo cosa lassari. I soldi per accattarsi una bella machina.</p>	<p>Дійсно, тому що будинок в Марінелло вже кілька років належить йому. Він ніколи не думав, що зможе його собі дозволити. Це було занадто дорого, як для його заробітної платні, через що він майже не міг нічого відкласти. Одного разу колишній партнер його батька написав йому, що готовий ліквідувати його частку від виноробні, яка склала значну суму. Так що у нього не тільки були гроші на покупку будинку, але ще і залишалася неабияка сума, яку можна було відкласти. На його старість. І тому йому потрібно було скласти заповіт, бо, не бажаючи цього, він став людиною з майном. Однак знову, після того як він виписався з лікарні, він не зміг змусити себе піти до нотаріуса. Але якщо він коли-небудь зустрінеться з ним, будинок перейде до Лівії, в цьому не було сумнівів. А Франсуа ... його синові, який не був його сином, але міг би ним стати, він точно знав, що йому залишити. Достатньо буде грошей, щоб купити хорошу машину. Він уже</p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу, з випущенням деяких фраз та з використанням лексичної трансформації, задля збереження цілісного змісту перекладу. Також використано спосіб антонімічного перекалду. При перекладі використано дієприкметникові та дієприслівникові звороти.</p>

<p>Vidiva già la facci sdnagnata di Livia. Ma come? Lo vizii accusi? Sissignura. Un figlio che non è un figlio ma che avrebbe potuto (dovuto?) esserlo va viziato assà di più di un figlio che è figlio. Ragionamento a coda di porco, d'accordo, ma sempre ragionamento. E a Catarella? Pirchi di sicuro Catarella nel so testamento doviva comparire. E che gli lassava? Libri di certo no. Tentò di farsi tornari a mente una vecchia canzuna d'alpini che si chiamava «Il testamento del capitano» o qualichi cosa di simile, ma non ci arrinisci. Il ralugio! Ecco, a Catarella avrebbe lassato il ralugio di so patre che il socio gli aviva fatto pervenire. Accussi si sarebbe sintuto pirsona di famiglia. Il ralugio, era l'unica.</p>	<p>бачив обурення на обличчі Лівії. Але як? Як його балувати? Син, який таким не є, але який міг би (повинен?) бути їм розпещеним більше, за рідного сина. Збочена логіка, але все ж логічна. А ось Катарелла? Звичайно ж він повинен був вписати в свій заповіт Катареллу. І що він йому залишить? Вже точно не ті книги. Він намагався пригадати стару пісню альпійського полку під назвою «Заповіт капітана» або щось подібне, але у нього не виходило. Годинник! Точно, Карателла отримає годинник його батька, який йому надіслав його діловий партнер. Так він міг би відчути себе частиною сім'ї. Вирішено. Годинник – ось він відповідь.</p>	
<p><i>Il ralugio nella càmmara indovi ci stavano facenno il telecuore non arrinesce a leggerlo pirchi davanti all'occhi tiene una specie di velo grigiastro. I dù medici sono impignati a taliare una specie di televisore, attentissimi, ogni tanto spostano un mouse. Uno, quello che lo doviva operare, si chiama Strazierà, Amedeo Strazierà. Stavolta dalla machina non viene fora una strisciolina di carta, ma una serie di fotografie, o qualichi cosa di simile. I dù medici taliano e ritaliano,</i></p>	<p><i>Він не може зрозуміти котра година на годиннику, що вісить на стіні в кардіологічному відділенні, тому що його очі застилає сіра пелена. Два доктори дуже уважно дивляться на якийсь екран телевізора, раз у раз рухаючи комп'ютерною мишею. Одного з них, який повинен був проводити операцію, звать Страцьєра, Амадео Страцьєра. На цей раз апарат випльовує не смужку паперу, а серію фотографій або щось на кшталт цього. Два доктори вивчають і вивчають їх, а</i></p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу, з випущенням деяких фраз, задля збереження цілісного змісту перекладу. Імена з героїв перекладено за допомогою транлітерації. Назва міста перекладено за домогою його заміни на мову перекладу. Використано спосіб антономічного перекладу із лексичною</p>

<p><i>alla fine suspirano come stremati da una caminata lunghissima.</i></p> <p><i>Strazierà s'avvicina a lui, mentre il collega s'assetta supra una seggia naturalmente bianca, e lo talia severo.</i></p> <p><i>Doppo si cala in avanti. Montalbano pensa che ora il dottore gli dirà:</i></p> <p><i>«La deve finire di fingersi vivo! Si vergogni!».</i></p> <p><i>Come faceva la poesia?</i></p> <p><i>«Il pover'uom, che non se n'era accorto, andava combattendo ed era morto».</i></p> <p><i>Invece quello non parla e principia ad ascutarlo con lo stetoscopio. Come se non l'aviva fatto già una vintina di volte! Alla fine si raddrizia, talia il collega, spia:</i></p> <p><i>«Che facciamo?».</i></p> <p><i>«Io lo farei vedere a Di Bartolo» dice l'altro.</i></p> <p><i>Di Bartolo! Una leggenda. Montalbano l'aviva accanosciuto tempo avanti.</i></p> <p><i>Oramà un vecchio ultrasittantino, sicco, varbetta bianca che gli faceva una facci di capra, incapace d'adattarsi alla convivermi civile, alle buone maniere. Vare che una volta aviva detto a uno accanosciulo come spietato usuraio, doppo averlo visitato a modo so, che non era in grado di dirgli nenti pirchè non era arrinisciuto a localizzare il cori. E un'altra</i></p>	<p><i>потім зітхають, наче виснажені після довгої прогулянки.</i></p> <p><i>Страцьєра підійшов ближче, а його колега, звичайно ж в білому халаті, сів на стілець. Він дивився суворо на комісара, а потім нахилився вперед.</i></p> <p><i>Монтальбано думав, що зараз доктор йому скаже: «Ви не повинні більше прикидатися живим! Як Вам не соромно!»</i></p> <p><i>Як він складає вірші?</i></p> <p><i>«Бідолаха, не знаючи, скільки крові він втратив, продовжував битися, хоча насправді він був мертвий».</i></p> <p><i>Але лікар нічого не говорить і слухає його за допомогою стетоскопа. Начебто він вже не робив цього як мінімум двадцять разів.</i></p> <p><i>Нарешті він знову випрямляється, дивиться на свого колегу і питає: «Що будемо робити?»</i></p> <p><i>«Я б дозволив Ді Бартоло поглянути на нього», - каже інший.</i></p> <p><i>Ді Бартоло – легенда. Монтальбано зустрів його кілька років тому. Наразі йому повинно бути більше сімидесяти, худорлявий старий з невеликою білою борідкою, яка робила його схожим на козла, він більше не міг підкорятися людському суспільству і правилам ввічливості. Одного разу, оглянувши, так би мовити, людину, як безжалісний лихвар, він</i></p>	<p>трансформацією.</p>
---	---	------------------------

<p><i>volta, a un tale, mai visto avanti, che si stava pigliando un caffè al bar: «lo sa che le sta venendo un infarto?» E il bello è che a quello l'infarto gli era immediatamente venuto, macari pirchè glielo aviva appena detto un luminaire come Di Bartolo. Ma pirchè quei due volivano chiamari a Di Bartolo se non c'era più nenti da fare? Forse volivano far vidiri al vecchio maestro il fenomeno che lui era, uno che impiegabilmente continuava a campare con il cori che pariva Dresda doppo il bombardamento dell'americani. In attesa, decidono di riportarlo nella so càmmara. Mentri raprono la porta per far trasiri la barella, sente la voci di Livia che lo chiama, disperata: «Salvo! Salvo!». Non ha gana d'arrispuuniri. Mischina! Era arrivata a Vigàta per passari qualichi jorno con lui e invece ha attrovato questa bella sorpresa.</i></p>	<p><i>сказав пацієнту, що не може нічого йому сказати, тому що не може знайти своє серце. Іншим разом в кафе він сказав людині, якого ніколи раніше не бачив, який пив каву: «Ви знаєте, що у Вас скоро станеться серцевий напад?» І ось воно чудо, незабаром його дійсно здолав напад, може бути, тому, що таке світило, як Ді Бартоло, тільки що сказав йому про це. Але чому ці двоє хочуть покликати Ді Бартоло, якщо робити більше нічого? Можливо, вони хочуть показати старому маестро, що за феномен цей Монтальбано, як він з незрозумілих причин продовжує жити з серцем, схожим на Дрезден після бомбардування американців. В очікуванні вони вирішують відвести його в кімнату. Коли вони відкривають двері, щоб проштовхнути носилки, він чує розпачливий голос Лівії: «Сальва! Сальво!» Він не хоче відповідати. Бідолаха! Вона приїхала до Вігато, щоб провести з ним кілька днів, і замість цього отримала цей приємний сюрприз.</i></p>	
<p><i>«Mi hai fatto proprio una gran bella sorpresa!» aviva detto Livia il jorno avanti, quanno, di ritorno dallo spitale di Montelusa per una visita di controllo, si era arricampato reggendo tra le</i></p>	<p><i>«Який приємний сюрприз!» - сказала йому Лівія напередодні, коли, повернувшись з огляду в лікарні Монтелузи, він з'явився в дверях з великим букетом троянд в руках. І</i></p>	<p><i>Уривок перекадео за допомогою модуляції та еквівалентності. Також використано спосіб лексичного спрощення.</i></p>

<p>mano un grosso mazo di rose. E di subito era scoppiata a chiangiri. «Dai, non fare così!». Tenendosi macari lui a stento. «Perché non dovrei?» «Ma se non l'hai mai fatto prima!». «E tu quando mai, prima, mi hai regalato un mazzo di rose?» Le posa, leggermente per non arrisbigliarla, la mano sul fianco.</p>	<p>вона почала плакати. «Ну ж бо, припини!» - він сказав це, ледь стримуючись. «Чому?» «Тому що раніше ти так не робила!» «А коли це ти мені дарував квіти?» Він обережно кладе руку їй на стегно, щоб не розбудити.</p>	
<p><i>Se l'era scordato, o quanno l'aviva accanosciuto non ci aviva fatto caso, che il professor Di Bartolo, oltre all'aspetto, aviva macari la voci caprigna.</i> «Buongiorno a tutti» bela trasenno seguito da una decina di dottori rigorosamente in càmmisi bianco che si stipano nella càmmara. «Buongiorno» rispondono tutti ossia il solo Montalbano datosi che, quanno il professore e comparso sulla soglia, dintra alla càmmara ci sta solo lui. Il professore s'avvicina al letto e lo talia con interesse. «Vedo con piacere che malgrado i miei colleghi lei e ancora in grado d'intendere e di volere». Fa un gesto e allato a lui compare Strazierà che gli consegna i risultati degli esami. Il professore talia a malappena il primo foglio</p>	<p><i>Він забув або не помітив під час своїх попередніх зустрічей з ним, що у професора Ді Бартоло крім його зовнішності, був ще й козячий голос.</i> «Всім доброго ранку», - мекав він, увійшовши. За ним слідуєть близько десяти лікарів, всі обов'язково в білих халатах і всі вони пруться в кімнату. «Доброго ранку», - відповідають всі, тобто тільки Монтальбано, тому що він знаходиться один в палаті. Професор наблизився до нього і зацікавлено подивився. «Радий бачити, що незважаючи на зусилля моїх колег, Ви все ще споможні розуміти і точно знати чого хочете». Він робить жест рукою і поряд з ним з'являється Страцьєра, який повідомляє йому результати обстеження. Професор ледь</p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу, з випущенням деяких фраз, задля збереження цілісного змісту перекладу. Імена з героїв перекладено за допомогою транлітерації. Використано спосіб антономічного перекладу із лексичною трансформацією. Також використання дієприкметникового та дієприслівникового зворотів.</p>

<p><i>e lo jetta sul letto, il secunno l'istisso, il terzo idem, il quarto macari. In breve, la testa e il torso di Montalbano scompaiono sutta alle carte. Alla fine il commissario sente la voci del professore, non lo può vidiri pirchè proprio supra all'occhi sono andate a finire le foto del telecuore: «Posso sapere perché mi avete chiamato?» Il belato è piuttosto irritato, la capra evidentemente sta principiando a incazzarsi. «Vede, professore» fa la voci esitante di Stazzerà, «il fatto è che uno degli assistenti ci ha riferito che il commissario qualche giorno addietro ha avuto un serio episodio di...» Di che? Non arrinesci a sintire Strazierà. Torse gli sta riassumendo la puntata all'orecchio. Puntata? Che c'entra la puntata? Non è un teleromanzo. Strazierà ha detto episodio. Ma non si chiama macari episodio una puntata di teleromanzo?</i></p>	<p><i>дивиться на перший аркуш паперу, а потім кидає його на ліжку, робить те ж саме з другим, третім і четвертим. Через кілька секунд голова і тіло Монтальбано вже повністю покриті папером. Нарешті комісар чує голос професора, але не може його бачити, тому що на очі вдав знімок його телекардіограмми: «Для чого ви мене покликали?» Бекання звучить досить роздратовано, мабуть, козел починає злитися. «Професор, - звучить нерішучий голос Страцьєри, - справа в тому, що один з помічників комісара повідомив нам, що у нього кілька днів тому стався серйозний епізод ...» Що він? Монтальбано більше не чує голос Страцьєра. Може, він шепоче наступну серію на вухо Ді Бартоло? Серію? До чого тут серія? Це не мильна опера. Страцьєра сказав епізод. Хіба епізодом не називають серію мильної опери.</i></p>	
<p><i>«Tiratemelo su» ordina il professore. Gli levano le carte di supra, lo isano con dilicatizza. Un circolo di medici in bianco torno torno al letto, in religioso silenzio. Di Bartolo accomenza ad appuiare lo stetoscopio, doppo lo sposta</i></p>	<p><i>«Підніміть його», - наказав професор. Вони прибирають аркуші, що вкривали Монтальбано і обережно піднімають. Лікарі в білих халатах оточили ліжку в релігійному мовчанні. Ді Бартоло прикладає стетоскоп до грудей Монтальбано,</i></p>	<p><i>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу. Використано спосіб конкретизації та лексичної трансформації. Імена перекладено за допомогою транслітерації.</i></p>

<p><i>di qualichè centimetro, doppo lo sposta ancora e si ferma. Vedendogli la facci accusi da vicino, il commissario s'adduna che il professore fa un movimento continuo con le mandibole come se masticasse chewing gum. Tutto 'nzemmula però capisce: sta ruminando. Di Bartolo è una vera capra. Che ammoda un sacco di tempo non si catamina. Immobile, ascuta. Che sentono le sue grecchie di quello che capita d'intra al me cori? si spia Montalbano. Crolli di palazzi? Fenditure che si raprono improvvisamente? Boati sotterranei? Di Bartolo ascuta interminabilmente, non si sposta di un millimetro dal punto che ha individuato. Ma non gli fa mali la schina a stari calato decussi? Il commissario principia a sudari di scanto. Doppo il professore si rimette dritto. «Basta così».</i></p> <p><i>Rimettono giù Montalbano. «Secondo me», è la conclusione del luminare «potete sparargli altri tre o quattro colpi e poi estrargli i proiettili senza anestesia. Il suo cuore reggerebbe sicuramente».</i></p> <p><i>E sinni va, senza salutari a nisciuno. Deci minuti appresso e in sala operatoria, c'è una luce bianca intensa. Un tipo tiene</i></p>	<p><i>переміщує його на кілька сантиметрів, потім переміщує ще на кілька сантиметрів і зупиняється. Побачивши його обличчя так близько, комісар зауважує, що щелепи професора безперервно рухаються, як ніби він жував гумку. Раптово він усвідомлює, що той замислився. Ді Бартоло справжній козел, який довгий час вже ніде не був. Він уважно слухає.</i></p> <p><i>«Що там чують його вуха? - задався питанням Монтальяно, - обрушуються будівлі? Тріщини, які раптово розійшлися? Підземний рев? ».</i></p> <p><i>Ді Бартоло слухає нескінченно, не відходячи ні на міліметр від місця, яке він визначив. Але хіба у нього не болить спина сидіти в такому положенні? Комісар починає пітніти від хвилювання. Потім професор знову піднімається на ноги: «Досить».</i></p> <p><i>Вони поклали Монтальяно на ліжку.</i></p> <p><i>«На мою думку, - такого висновку дійшов світила, - ви можете вистрілити в нього ще три-чотири рази, а потім витягнути кулі без анестезії. Я впевнений, його серце витримає».</i></p> <p><i>Потім він йде, ні з ким не прощаючись.</i></p> <p><i>Через десять хвилин комісар лежить вже в операційній,</i></p>	<p>Використано спосіб антономічного перекладу. Також використання дієприкметникового та дієприслівникового зворотів.</p>
---	---	--

<p><i>in mano una specie di maschera, gliela posa sulla facci.</i> <i>«Inspiri profondamente» dice.</i> <i>Lui obbedisce. E non s'arricorda più di nenti.</i></p>	<p><i>там яскраво-біле світло. Над ним стоїть лікар, тримаючи в руці свого роду маску, яку він одягає на обличчя Монтальбано.</i> <i>«Дихайте глибоко», - говорить він.</i> <i>Комісар робить так, як йому було сказано і вже нічого не пам'ятає.</i></p>	
<p>«Come mai» si spia «non hanno ancora inventato una bomboletta che quando non puoi proprio pigliare sonno te l'infilo dintra al naso, premi, nesci il gas o quello che è, e t'adrummisci di colpo?» Sarebbe comoda, un'anestesia anti insonnia. Gli è venuta una botta di sete. Si susi adascio per non arrisbigliare Livia, va in cucina, si versa un bicchiere da una bottiglia di minerale già aperta. E ora? Addecide di fari tanticchia di esercizio col vrazzo, come gli ha insignato una 'nfirmiera specializzata. Unu, dù, tri e quattru. Unu, dù, tri e quattru. Il vrazzo funziona bene, tanto che può guidare la machina tranquillamente. Strazzera ci ha inzertato in pieno. Solo che certe volte gli si adrummisce, come avviene alle gambe quando si sta troppo fermi nell'istissa posizione, e si sente tutto l'arto spilli spilli. O formicole formicole. Si bivi un altro bicchiere d'acqua e torna a corcarsi. A sentirlo trasire</p>	<p>«Як же так, - запитує він себе, - чому ще не придумали балончик зі спреєм, який, коли не можеш заснути, просто вставляєш в ніс, натискаєш, випускаєш газ або щось ще, і відразу ж засинаєш?» Було б зручно, анестезія від безсоння. Він раптово відчув спрагу. Обережно встає з ліжку, щоб не розбудити Лівію, йде на кухню і наливає собі склянку мінеральної води з уже відкритої пляшки. І що тепер? Він вирішує трохи потренувати праву руку, як його вчив фізіотерапевт. Один, два, три і чотири. Один, два, три і чотири. Рука працює нормально. Досить добре, щоб йому було легко керувати автомобілем. Страцьєра був абсолютно прав. За винятком того, що іноді його рука ніби засинає, як це відбувається з ногою, якщо занадто довго залишатися в одному і тому ж положенні, не рухаючись, і всю кінцівку, здається, пронизують голки або армія мурах. Він випиває ще одну склянку води і повертається в</p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу. Використано спосіб автономічного перекладу. Також використання дієприкметникового та дієприслівникового зворотів.</p>

<p>sutta le coperte, Livia murmurava qualche cosa, si gira, gli volta le spalle.</p>	<p>ліжку. Відчуваючи, як він ковзає під ковдру, Лівія щось бурмоче і повертається до нього спиною.</p>	
<p>«Acqua» supplica raprenno l'occhi. Livia gli versa un bicchiere, lo fa biviri tenendogli la testa sollevata con una mano darre il cozzo. Doppo rimette il bicchiere sul comodino e spirisce dal campo visivo del commissario. Montalbano amnesci a sollevarsi tanticchia. Livia e addritta davanti alla finestra e allato a lei c'è il dottor Strazzerà che le sta parlando fitto fitto, lutto 'nzemmula sente la risatina leggera di Livia. Ma quant'e spiritoso il dottor Strazzerà! E pirchè sta accusi impiccicato a Livia? E pirchè quella non sente il doviri di spostarsi tanticchia? Ora vi faccio vidiri io. «Acqua!» grida arraggiato. Livia sussulta, scantata. «Ma perché beve tanto?» spira Livia. «Sarà effetto dell'anestesia» dice Strazzerà. E aggiunge: «Guardi, Livia, che l'operazione e stata una sciocchezza. Tra l'altro ho fatto in modo che resti una cicatrice praticamente invisibile». Livia lo talia con un sorriso grato che fa infuriare ancora chiossa il commissario. Una cicatrice invisibile! Accussi potrà presentarsi</p>	<p>«Води», - благає він, відкриваючи очі. Лівія наливає йому склянку, притримуючи голову рукою біля шиї, щоб він міг пити. Потім вона ставить склянку на тумбочку і зникає з поля зору комісара. Монтальбано вдається сісти трохи в ліжку. Лівія стоїть перед вікном, а поруч з нею доктор Страцьєра, який довго розмовляє з нею. Комісар чує, як Лівія сміється. Який дотепний хлопець, цей доктор Страцьєра! І чому він висить на Лівії? І чому вона не відчуває необхідності зробити крок назад? Добре, я їм покажу. «Води!» - кричить він у люті. Лівія здригається. «Чому він так багато п'є?» - запитує Лівія. «Це, мабуть, після анестезії», - каже Страцьєра. І додає: «Але знаєте, Лівія, операція була дуже простою. Мені навіть вдалося зробити так, щоб шрам був практично непомітним». Лівія вдячно посміхається доктору і це ще більше дратує комісара. Непомітний шрам! Так що у нього не виникне проблем з участю в наступному конкурсі «Містер Мускул».</p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу. Використано спосіб конкретизації та лексичної трансформації. Імена та власна назва перекладені за допомогою транлітерації. Використано спосіб антономічного перекладу. Також використання дієприкметникового та дієприслівникового зворотів.</p>

<p>senza problemi al prossimo concorso per Mister Muscolo.</p>		
<p>A proposito di muscolo, o quello che è. Si sposta senza fare scarmazzo, fino a fare aderire il corpo so alla schina di Livia. La quale pare apprezzare quel contatto, lo si capisce da una specie di mugolio che fa nel sonno. Montalbano allunga una mano a coppa, gliela posa supra una minna. Livia, come per un riflesso condizionato, mette la so mano supra la mano di lui. E qui l'operazione si blocca. Pirchè Montalbano sa benissimo che se procedesse oltre Livia gli imporrebbe uno stop immediato. E già capitato la prima notte che sono tornati a Marinella. «No, Salvo. Non se ne parla. Ho paura che ti faccia male». «Ma dai, Livia, sono stato ferito a una spalla, non al...» «Non essere volgare. Non lo capisci? Non mi sentirei a mio agio, avrei timore di...» Ma il muscolo, o quello che è, questi timori non li capisce. Non ha ciriveddro, non è uso alla meditazione. Non sente ragioni. E se ne sta lì, gonfio di raggia e di desiderio.</p>	<p>До речі про м'язи або як там це називається. Він дуже плавно пересувається, поки його тіло не притискається до спини Лівії. Схоже, їй подобається це, судячи з того, як вона стогне уві сні. Монтальбано простягає руку і кладе їй на груди. Лівія рефлекторно кладе свою руку поверх його. На цьому все припиняється. Тому що Монтальбано прекрасно знає, що якщо він піде далі, Лівія негайно покладе цьому край. Він відразу це зрозумів ще в першу ніч, коли повернувся з госпіталю. «Ні, Сальво. Ми не будемо цього робити. Я боюся, що тобі буде боляче». «Ну ж бо, Лівія, мене поранили в плече, а не в ...» «Не будь таким вульгарним. Ти що ні розумієш? Я не буду відчувати себе комфортно, я буду боятися, що...» Але цей мускул, або як його називають, не розуміє цих страхів. У нього немає мозку, він не звик думати. Він відмовляється слухати розум. Так що він просто залишається там, наповнений гнівом і бажанням.</p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу. Використано спосіб антономічного перекладу та випущення. Також використання дієприкметникового та дієприслівникового зворотів.</p>
<p><i>Scanto. Timore. Questo accomenza a provare il secunno jorno appresso l'operazione, quanno, verso le novi del matino, la ferita</i></p>	<p><i>Страх. Жах. Він починає це відчувати на другий день після операції, коли близько дев'ятої ранку рана починає болісно пульсувати. Чому</i></p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу. Використано спосіб конкретизації та</p>

<p><i>piglia a fargli mali assai. Pirchè gli doli accusi? S'erano scordati, come spissu capitava, un pezzo di garza dintra?</i></p> <p><i>E capace che non era garza, ma un bisturi di trenta centimetri. Livia se ne adduna subito e chiama a Strazzera. Il quali s'apprecipita, macarì ha lassato a mezzo un'operazi one a cori aperto. Ma oramà le cose stavano accusi: appena Livia chiamava, Strazzera curriva. Il dottore dice che è una facenna assolutamente prevedibile, che non c'è ragione pirchè Livia si allarmi. E spara una gnizione a Montalbano. Non passano manco deci minuti che capitano due cose. La prima è che il duluri principia a passargli, la secunna è che Livia dice:</i></p> <p><i>«È arrivato il Questore».</i></p> <p><i>Esinni nesci. Nella cammara trasino Bonetti-Alderighi e il so capo di gabinetto, il dottor Lattes, il quale tiene le mano a prighera, squasi s'attrova davanti al letto di un moribunno.</i></p> <p><i>«Come va, come va?» spìa il Questore.</i></p> <p><i>«Come va, come va?» fa eco Lattes con una intonazione da litanìa.</i></p> <p><i>E il Questore parla. Solo che Montalbano lo sente a tratti, come se un forte vento gli</i></p>	<p><i>біль такий сильний? Невже вони там забули шматок марлі, як це часто буває? А може не марлю, а тридцятисантиметровий скальпель? Лівія відразу помітила це і поклікала доктора Стацьєра. Той ймовірно, залишив в самому розпалі операцію на відкритому серці. Але все обійшлося: як тільки Лівія поклікала його, Стацьєра відразу прийшов. Доктор каже, що такої реакції слід було очікувати, у Лівії немає причин для занепокоєння. І встромляє в Монтальбано ще одну голку. Менш ніж через десять хвилин відбуваються дві речі: по-перше, біль вищухає; по-друге, Лівія каже: «Комісар Квесторе тут».</i></p> <p><i>І вона йде. Бонетті-Алдерігі входить в палату в супроводі пана Латтеса, який тримає руки в молитві, як якщо б він знаходився біля ліжка вмираючого.</i></p> <p><i>«Як вВи себе почуваете?» - питає комісар Квесторе.</i></p> <p><i>«Як Ви себе почуваете?» - Латтес вторить йому, як в екстенії.</i></p> <p><i>Комісар Квесторе починає говорити, але Монтальбано чує лише уривки з того, що він говорить, як ніби його слова забирає сильний вітер: «... і тому я вніс пропозицію в подяку ...»</i></p> <p><i>«... в подяку ...», - повторив Латтес.</i></p>	<p>лексичної трансформації. Імена перекладені за допомогою транлітерації. Використано спосіб антономічного перекладу. Також використання дієприкметникового та дієприслівникового зворотів.</p> <p>При перекладі посади комісара було використано спосіб конкретизації. Також використано спосіб модуляції.</p>
---	---	---

<p><i>portasse via le parole che l'altro dice.</i> <i>«... e pertanto l'ho proposta per un encomio solenne...»</i> <i>«... solenne...» ripete Lattes.</i> <i>«Parapunzi ponzi nenne»fa una voci dintra la testa di Montalbano.</i> <i>Vento.</i> <i>«... in attesa del suo rientro, il dottor Augello...»</i> <i>« Oh che bello oh che bello » fa la solita voci dintra la testa.</i> <i>Vento.</i> <i>Occhi a pampineddra che inesorabilmente si chiudono.</i></p>	<p><i>«Ла-ла-ла-ла», - говорить голос в голові Монтальбано.</i> <i>Vimer.</i> <i>«... чекаємо на Ваше повернення, пан Аугелло ...»</i> <i>«О, як чудово, чудово», - говорить все той же голос в його голові.</i> <i>Vimer.</i> <i>Очі закриваються, буквально злипаються.</i></p>	
<p>E ora i so occhi sono a pampineddra. Capace che finalmente arrinesi ad addrummiscirisi. Accussì, contro il corpo caldo di Livia. Ma c'è quella gran camurria di persiana che continua a lamentarsi a ogni colpo di vento. Che fare? Aprire la finestra e inserrire meglio la persiana? Manco a pinsarci, Livia si sarebbe di sicuro arrisbigliata. Forse un sistema c'è. Non costa nenti provarlo. Non cercare di contrastare il lamentio della persiana, ma assecondarlo, inglobarlo nel ritmo del respiro so. «Liiih!» fa la persiana. «Liiih!» fa lui solo a filo di labbra. «Eeeeh!» fa la persiana. «Eeeeh!» fa eco lui. Ma stavolta non ha controllato bene il livello</p>	<p>Тепер його повіки опущені. Може, у нього вийде заснути. Він притулився до гарячого тіла Лівії. Але ця клята віконниці, яка скрипить при кожному пориві вітру. Що ж робити? Відкрити вікно і спробувати щільніше закрити віконниці? Але ні, це напевно розбудить Лівію. Але вихід є. Нічого не варто робити. Замість того, щоб боротися з войом віконниць, він спробував повторити його, підлаштувати під ритм його власного дихання. «Ліі!» - видає стогін віконниці. «Ліі!» - повторює він одними губами. «Еее!» - віконниці «Еее!» - черга комісара. Але на цей раз вийшло голосніше. В одну мить Лівія відкриває очі і сідає в ліжку: «Сальва! Тобі погано?" «Чому ти питаєш?»</p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу. Використано спосіб конкретизації та лексичної трансформації. При переладі необхідним стало використання прийому модуляції. Використано спосіб антономічного перекладу та адаптації. Також спостерігається використання дієприкметникового та дієприслівникового зворотів.</p>

<p>della voce. In un vidiri e svidiri, Livia ha aperto l'occhi, si è susuta a mezzo: «Salvo! Ti senti male?» «Perché?» «Ti lamentavi!». «Sarà stato nel sonno, scusami. Dormi». Mallitta finestra!</p>	<p>«Ти стогнеш!» «Я, мабуть, робив це уві сні. Вибач. Лягай спати.» Кляте вікно!</p>	
--	--	--

DUE

<p><i>Dalla finestra spalancata trasì un gran friddo. Sempre accusì negli spitali: ti guariscono dall'appendicite e ti fanno cripari di polmonite. Lui sta assittato in poltrona, mancano solo dū jorni e doppo potrà finalmente tornarsene a Marinella.</i></p> <p><i>Ma è dalle sei del matino che plotoni di fimmine si dedicano a puliziar tutto, corridoi, càmmare, ripostigli, a lucitare i vitra delle finestre, le maniglie, i letti, le seggie. Pare che una folata di pazzia puliscitoria abbia investito ogni cosa, si cangiano limola, federe, coperte, il bagno è decussi sparluccicante che abbaglia, ci si deve trasire con l'occhiali da sole.</i></p> <p><i>«Ma che capita?» spia a una 'nfirmiera vinuta ad aiutarlo a rimettersi corcato.</i></p> <p><i>«Deve venire un pezzo grosso».</i></p> <p><i>«Ma chi?»</i></p> <p><i>«Non lo'saccio».</i></p> <p><i>«Senta, ma non potrei restarmene in poltrona?»</i></p> <p><i>«Non si può».</i></p>	<p><i>З відкритого вікна сильно тягнуло холодом. У лікарнях завжди так: лікують апендицит, а потім вмирають від пневмонії. Він сидить в кріслі, залишилося всього два дні, а потім він нарешті може повернутися в Марінелло.</i></p> <p><i>Але з шостої години ранку бригада жінок прибирає абсолютно все: коридори, палати, туалети, вікна, дверні ручки, ліжка, стільці. Так ніби на це місце накатило величезна хмара манії прибирання. Міняють простирадла, наволочки, ковдри, ванна виблискує так яскраво, що засліплює; потрібні сонцезахисні окуляри, щоб туди увійти.</i></p> <p><i>«Що відбувається?» - він питає медсестру, яка прийшла допомогти йому повернутися в ліжку.</i></p> <p><i>«Велика шишка приїде».</i></p> <p><i>«Хто?»</i></p> <p><i>«Я не знаю.»</i></p> <p><i>«Слухай, а хіба я не можу просто залишитися в кріслі?»</i></p> <p><i>«Ні, Вам не можна».</i></p> <p><i>Трохи згодом з'являється</i></p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу. Використано спосіб конкретизації та лексичної трансформації, також прийом випущення. При перекладі необхідним стало використання прийому модуляції. Використано спосіб адаптації.</p>
---	--	--

<p><i>Dopo un pezzo compare Strazzera, rimane deluso di non trovarsi a Livia.</i></p> <p><i>«Forse farà una scappata più tardi» lo tranquillizza Montalbano.</i></p> <p><i>Ma e una carognata, quel «forse» l'ha detto per tenere sulla corda il dottore. Livia ha assicurato che di sicuro sarebbe arrivata, ma con un po' di ritardo.</i></p> <p><i>«Chi deve venire?»</i></p> <p><i>«Petrotto. Il sottosegretario».</i></p> <p><i>«E che viene a fare?».</i></p> <p><i>«A congratularsi con lei».</i></p> <p><i>Minchia! Solo questo ci mancava! L'avvocato onorevole Gianfranco Petrotto, ora sottosegretario agli Interni, ma una volta condannato per corruzione, un'altra volta per concussione, una terza volta reato prescritto. Ex comunista, ex socialista, trionfalmente adesso eletto nel partito di maggioranza.</i></p> <p><i>«Non mi può fare una iniezione che mi faccia perdere i sensi per un tre ore?» supplica a Strazzera.</i></p> <p><i>Quello allarga le vrazza e se ne va.</i></p> <p><i>L'onorevole avvocato Gianfranco Petrotto s'appresenta preceduto da uno scroscio di battimano che rimbomba nel corridoio. Però fa trasire nella camera solo il prefetto, il questore, il primario e un deputato del seguito.</i></p>	<p><i>Страцьєра, розчарований тим, що не виявив Лівію в палаті.</i></p> <p><i>«Думаю, вона зайде пізніше», - запевняє його Монтальбано. Він сказав «думаю», просто щоб тримати доктора в напрузі.</i></p> <p><i>Лівія пообіцяла, що обов'язково приїде, але трохи пізніше.</i></p> <p><i>«Так, хто повинен приїхати?»</i></p> <p><i>«Петротто. Заступник міністра»</i></p> <p><i>«І що він тут забув?»</i></p> <p><i>«Він їде привітати Вас»</i></p> <p><i>Чорт! Ось тільки цього не вистачало! Високоповажний Джанфранко Петротто, нині заступник міністра внутрішніх справ, одного разу був визнаний винним в корупції, вдруге був звинувачений у вимаганні, в третій раз - в передбаченому законом злочині. Колишній комуніст, колишній соціаліст, тепер переможно обраний в партію влади.</i></p> <p><i>«Ви не можете зробити мені укол, який приспить мене години на три?» - благає він Страцьєра.</i></p> <p><i>Доктор лише розводить руками і йде.</i></p> <p><i>З'являється високоповажний Джанфранко Петротто, якому передуює грім оплесків в коридорі. Але єдині, кому дозволено увійти з ним в палату - це префект, комісар, завідувач лікарнею і заступник з команди</i></p>	
---	--	--

<p>«Gli altri mi aspettino fuori! » intima con una vociata. Quindi comincia a raprire e achiuire la vucca. Parla. E parla. E parla. Non sa che Montalbano s'è stipato le grecchie con del cotone idrofilo fino a farsele scoppiare. E non e in grado di sintiri le minchiate che lui sta dicendo.</p>	<p>політичного діяча. «Решта чекають мене зовні!» - командує він своїм баритоном. Потім його рот відкривається і закривається, і він починає говорити. І говорити. І говорити. Він не знає, що Монтальбано заткнув вуха хірургічної ватою до такої міри, що вони ось-ось вибухнуть, і не чує ту нісенітницю, яку він говорить.</p>	
<p>Da un pezzo non sente più il lamentio della persiana. Ha appena il tempo di taliare il ralogio, le quattro e quarantacinque, che finalmente s'adrummisce. Nel sonno, a malappena avvertì il telefono che squillava e risquillava. Rapriò un occhio, taliò il ralogio. Erano le sei. Aviva durmuto appena un'ora e un quarto. Si susì di prescia, voliva fermare gli squilli prima che arrivassero a Livia, nel fondo del suo sonno. Sollevò la cornetta. «Dottori, che feci, l'arrisbigliai?» «Catare, le sei del matino sono, spaccate». «Veramenti il mio ralogio assegna le sei e tri minuti». «Viene a dire che va tanticchia avanti». «Sicuro è dottori?» «Sicurissimo». «Allora lo metto tri minuti</p>	<p>Віконниці вже давно не скриплять. Він ледве встигає подивитися на годинник, чотири сорок п'ять, і нарешті засинає. Уві сні він майже не чув, як розривається телефон. Він відкрив очі і подивився на годинник. Шість годин. Він поспав всього лише півтори години. Він квапливо встав, бажаючи припинити дзвін, перш ніж він розбудить Лівію. Він взяв трубку. «Шеф, я Вас розбудив?» «Катар, шоста ранку, дуже вчасно» «Насправді? На моєму годиннику зараз 6:03» «Повинен сказати, що він поспішає» «Ви в цьому впевнені, шеф?» «Абсолютно» «Тоді я переведу їх на три хвилини назад. Дякую, шеф» «Будь ласка» Карателла повісив трєбку, Монтальбано зробив те ж</p>	<p>Для перекладу цього видривку біло використано як дослівний переклад, так і прийом лексичного додавання. Також було використано прийом конкретизації, для більшого розуміння тексту. Було використано калькування та еквівалентність, для збереження колориту культури Італії. Також було використано прийом антономічного перекладу.</p>

<p>narrè. Grazie, dottori» «Prego». Catarella riattaccò, Montalbano macari e principiò a tornari in cammara di letto. A mezza strata si fermò, santianno. Ma che minchia di telefonata era? Catarella lo chiamava alle sett'albe solo per vidiri se il so ralogio caminava giusto? In quel momento il telefono sonò nuovamente, il commissario fu lesto a isare la cornetta al primo squillo. «Dottori, domando pirdonanza, ma la quistioni dell'ora che è mi fece scordari di diricci la scascione della tilifonata per cui le feci la suddetta tilifonata». «Dimmela». «Pare che hanno siquistrato il motorino a una picciotta». «Rubato o sequestrato?» «Siquistrato, dottori». Montalbano arraggiò. Ma era obbligato ad assufficare le vociate che gli viniva di fare. «E tu m'arrisbigli alle sei del matino per dirmi che la Finanza o i Carrabinera hanno sequestrato un motorino? A mia lo vieni a contare? Io me ne catafotto, col tuo permesso!». «Dottori, vossia per catafottersene non avi d'abbisogno del mio permesso» fece l'altro, rispettosissimo. «E oltretutto non sono</p>	<p>same, potim повернувся в ліжко. На півдорозі він зупинився, вилаявшись. Що, чорт візьми, це був за дзвінок? Катарелла подзвонив йому на світанку о шостій тільки щоб дізнатися, чи правильно йде годинник? У цей момент знову задзвонив телефон. Після першого дзвінка комісар швидко зняв трубку. «Вибачте, шеф, але через той час, я забув назвати Вам справжню причину телефонного дзвінка». «Кажі» «Здається, вони вкрали скутер у дівчини» «Вкрали або конфіскували?» «Конфіскували» Монтальбано розсердився. Але у нього не було вибору, окрім як придушити бажання кричати. «І ти розбудив мене о шостій ранку, щоб сказати, що карабінєри або митна поліція конфіскувала скутер? Сказати мені? Вибач за моюю французьку, але мені плювати!» «Шеф, Ви можете виражатися як Вам завгодно і не просити за це вибачення», - занадто шанобливо, звернувся Катарелла. «До того ж я не на чергуванні, я все ще на лікарняному!» «Я знаю, шеф, але це була не митниця і не канабінєри». «Карабінєри, Катар. А хто тоді?» «Шеф, ніхто не знає. І тому я</p>	
--	--	--

<p>tornato in servizio, sono ancora in convalescenza!».</p> <p>«Lo saccio, dottori, ma a fari il sequestro non fu né la Finanza e manco la Beneamata».</p> <p>«La Benemerita, Catare. E cu fu?»</p> <p>«Questo è il busillisse, dottori. Non si sa, non s'acconosce. E proprio pi quisto mi dissero di tilefonari a lei di pirsona pirsonalmente».</p> <p>«Senti, c'è Fazio?»</p> <p>«Nonsi, sul loco è».</p> <p>«E il dottor Augello?»</p> <p>«Macari lui sul loco è».</p> <p>«Ma in commissariato chi c'è restato?»</p> <p>«Provvisoriamenti ci abbado io, dottori. Il signori e dottori Augello mi disse di fari le feci».</p> <p>Matre santa! Un rischio, un pericolo da far finire al più presto, Catarella era capace di scatenare un conflitto nucleare partendo da un semplice scippo. Possibile che Fazio e Augello si erano scomodati per il banale sequestro di un motorino? E po': pirchè lo facivano chiamari?</p> <p>«Senti, fai una cosa, mettiti in contatto con Fazio e digli di telefonarmi subito qui a Marinella».</p> <p>Riattaccò.</p> <p>«Ma questo è un mercato!» disse una voci alle so spalle.</p>	<p>вирішив зателефонувати Вам особисто»</p> <p>«Слухай, Фаціо там?»</p> <p>«Ні, він не на місці»</p> <p>«А комісар Аугелло?»</p> <p>«Його теж немає»</p> <p>«Хто тоді залишився в поліцейській дільниці?»</p> <p>«На даний момент на посаді тільки я. Комісар Аугелло відсторонив мене»</p> <p>О Боже! Небезпека, яку слід уникати як можна швидше. Катарелла був здатний розв'язати ядерну війну через звичайне пограбуванням. Але чи можливо, щоб Фаціо і Аугелло пішли на всі ці неприємності через звичайну конфіскацію мопеду? І чому йому подзвонив Катарелла?</p> <p>«Слухай, зроби послугу, зв'яжися з Фаціо і скажи йому, щоб він негайно зателефонував мені сюди в Марінелло».</p> <p>Він повісив трубку.</p> <p>«Що за гамін?» - сказав голос позаду нього.</p>	
<p>Si voltò. Era Livia, l'occhi sparlucicanti di raggia.</p>	<p>Він обернувся. Це була Лівія, її очі спалахнули від гніву.</p>	<p>Для перекладу цього видривку біло</p>

<p>Per susirisi non aviva pigliato la vistaglia, ma si era infilata la cammisa usata il jorno avanti da Montalbano. Il quale, a vidirla accusi, si senti assugliare dalla gana d'abbrazzarla. Ma si tenne, sapiva che doviva arrivari da un momento all'altro la chiamata di Fazio.</p> <p>«Livia, ti prego, il mio lavoro...»</p> <p>«Il tuo lavoro dovresti svolgerlo in commissariato. E solo quando sei in servizio».</p> <p>«Hai ragione, Livia. Ti prego, torna a letto».</p> <p>«Ma che letto e letto! Ormai mi avete svegliata! Vado in cucina a preparare il caffè» fece Livia.</p> <p>Squillò il telefono.</p> <p>«Fazio, vuoi avere la bontà di spiegarmi che minchia sta succedendo?» spiò Montalbano ad alta voci, non c'era più bisogno di recauzioni, tanto Livia non solo si era arrisbigliata, ma si era macari incazzata.</p>	<p>Вставши, вона одягла вчорашню сорочку Монтальбано замість халата. Побачивши її в такому вбранні, комісар відчув непереборне бажання обійняти її. Але він стримався, знаючи, що Фаціо подзвонить в будь-який момент.</p> <p>«Лівія, будь ласка, це ж робота ...»</p> <p>«Твоя робота повинна залишатися в поліцейській дільниці. І тільки тоді, коли ти на чергуванні»</p> <p>«Ти права, Лівія. Будь ласка, повертайся в ліжку»</p> <p>«Що ж! Ти мене розбудив! Піду зварю кави», - сказала Лівія.</p> <p>Задзвонив телефон.</p> <p>«Фаціо, не був би ти так люб'язний розповісти мені, що, чорт візьми, відбувається?» - голосно запитав Монтальбано, оскільки шепотіти більше не було необхідності. Лівія не тільки прокинулася, а й сказала.</p>	<p>використано як дослівний переклад, так і прийом лексичного додавання. Також було використано прийом антономічного перекладу.</p>
<p>«Non dire parolacce» gli gridò infatti Livia dalla cucina.</p> <p>«Ma Catarella non glielo ha detto?»</p> <p>«Catarella non mi ha detto un'amata minchia...»</p> <p>«La vuoi finire sì o no?» fece Livia.</p> <p>«... lui ha parlato solo del sequestro di un motorino, un sequestro che non è stato fatto né dai Carrabinera né</p>	<p>«Припини лаятися», - обурювалася Лівія з кухні.</p> <p>«Хіба Катарелла Вам не сказав?»</p> <p>«Катарелла ні чорта мені не сказав ...»</p> <p>«Ти можеш це припинити чи ні? - кричала Лівія.</p> <p>«... все, що він сказав мені, було щось про арешт скутера, але не карабін'єрами або митної поліцією. Якого біса ...»</p>	<p>Для перекладу цього видривку біло використано як дослівний переклад, так і прийом лексичного додавання. Також було використано прийом конкретизації.</p>

<p>dalla Finanza. E che minchia...» «Finiscila, t'ho detto!». «... venite a smurritiare a mia? Andate a vedere se sono stati i vigili urbani!». «No, dottore. Il sequestro semmai riguarda la proprietaria del motorino». «Non ho capito». «Dottore, c'è stato un sequestro di persona». Un sequestro di persona?! A Vigàta?! «Spiegami dove siete, vengo subito» disse senza pinsarci. «Dottore è complicato assà arrivarci. Tra un'orata al massimo, se le va bene, alla porta troverà la macchina di servizio. Accussì non si stanca manco a guidare». «D'accordo». Andò in cucina. Livia aviva messo il caffè sul foco. E ora stava stinnendo la tovaglia sul tavolino della cucina. Per lisciarla, dovette calarsi tutta in avanti e la cammisa del commissario che indossava addivintò troppo curta. Montalbano non arriniscì a tenersi. Fici d'è passi avanti e l'abbrazzò stritta stritta di darre. «Ma che ti prende?» spiò Livia. «Dai, lasciami! Che vuoi fare?» «Prova a indovinare». «Ma può farti ma...»</p>	<p>«Припини я тобі сказала!» «... ви, хлопці, турбуєте мене цим? Подивися, чи немає його в поліцейській дільниці!» «Ні, шеф. Якщо щось і було конфісковано, так це дівчина, яка володіла мопедом». «Я не розумію». «Шеф, відбулося викрадення». Викрадення людини?! У Вігато?! «Де ви знаходитесь? Я зараз же приїду», - сказав Монтальбано без роздумів. «Шеф, занадто складно дістатися сюди. Якщо у Вас все гаразд, патрульна машина прибуде до Вас приблизно за годину. Таким чином, Вам не доведеться втомлювати себе водінням». «Гаразд». Він пішов на кухню. Лівія поставила кавоварку на плиту і тепер розстеляла скатертину на маленькому кухонному столі. Щоб розглядити її, їй довелося повністю нахилитися вперед, так що сорочка комісара, яку вона одягла, стала занадто короткою. Монтальбано не втримався. Він зробив два кроки вперед і міцно обняв її ззаду. «Що на тебе найшло?» - обурилася Лівія. «Залиш мене в спокої! Що ти намагаєшся зробити?» «Вгадай». «Це може нашкодити тво ...»</p>	
<p>Il caffè acchianò. Nisciuno</p>	<p>Пінка кави піднялася. Ніхто</p>	<p>В уривку використано</p>

<p>astuto il foco. Il caffè carcariò. Il foco restò addrumato. Il caffè si mise a bollire. Nisciuno sinni prioccupò. Il caffè niscì dalla machinetta e s'arrovenciò astutando il fornello a gas. Il gas continuò a viniri fora.</p> <p>«Non senti uno strano odore di gas?» spiò languidamente Livia, doppo un certo tempo, sciogliendosi dall'abbraccio del commissario.</p> <p>«Non mi pare» disse Montalbano che aviva la nasche piene solo del sciauro della pelle di lei.</p> <p>«Oh Dio! » scamò Livia, correndo ad astutare il gas.</p> <p>A Montalbano restarono venti minuti scarsi per farsi la barba e la doccia. Il caffè, rifatto, se lo pigliò a volo pirchè già sonavano alla porta. Livia manco gli spiò indovi andava e pirchè. Aviva rapruto la finestra e sinni stava a stinnicchiarsi, le vrazza tenute alte, a un raggio di sole.</p>	<p>не вимикав полум'я. Кава скипіла. Полум'я продовжувало горіти. Це нікого не хвилювало. Кава вилилася з чайника та загасила полум'я на плиті. Газ продовжував надходити.</p> <p>«Ти не відчуваєш запах газу?» - мляво запитала Лівія трохи пізніше, вириваючись з обіймів комісара.</p> <p>«Мені так не здається», - сказав Монтальбано, він насолоджувався ароматом її шкіри.</p> <p>«О Боже!» - вигукнула Лівія та кинулася вимикати газ.</p> <p>Монтальбано залишалося більше двадцяти хвилин, щоб поголитися і прийняти душ. Каву, тим часом, зваррену заово, він пив на бігу, так як в двері вже дзвонили. Лівія навіть не запитала, куди він йде і навіщо.</p> <p>Вона відкрила вікно і лежала, витягнувши руки над головою, гріючись на сонці.</p>	<p>дослівний переклад з елементами адаптації та модуляції.</p>
<p>Strata facenno, Gallo gli contò quello che sapiva della facenna. La picciotta rapita, pirchè sul fatto che era stata rapita pariva non esserci più dubbio, di nome faciva Susanna Mistretta, era molto bella, era iscritta a Palermo all'università e si stava prepararanno a dari il primo esame. Abitava, col padre e con la madre, in una villa in campagna, quella indovi</p>	<p>В машині Галло розповів інспектору все, що йому відомо про ситуацію. Викрадену дівчину, оскільки більше не було ніяких сумнівів в тому, що вона дійсно була викрадена, звали Сюзанна Містретта. Дуже красива дівчина, її було зараховано до університету Палермо і готувалася до складання першого іспиту. Жила з батьками в заміській</p>	<p>В уривку використано дослівний переклад з елементами адаптації та модуляції.</p>

<p>erano diretti, a cinco chilometri fora dal paisi. Susanna, da una misata circa, andava a studiare in casa di un'amica a Vigàta e doppo, verso le otto di sira, sinni tornava alla villa col motorino so.</p> <p>La sira avanti il patre, non vedendola comparire come al solito, aspittata ancora un'orata, aviva telefonato all'amica della figlia la quale gli aviva risposto che Susanna era andata via come sempre alle otto, minuto più, minuto meno. Allora aviva chiamato al telefono un picciotto del quale so figlia si considerava zita e questi si era mostrato sorpreso pirchè lui si era visto con Susanna a Vigàta nel doppopranzo, prima che andasse a studiare con l'amica, e la picciotta gli aviva comunicato che quella sira non sarebbe andata al cinema con lui pirchè doveva tornare a casa a studiare.</p> <p>A questo punto il patre si era prioccupato. Aviva già chiamato la figlia diverse volte al telefonino, ma il cellulare arrisultava sempre astutato. A un certo momento il telefono di casa aviva squillato e il patre si era precipitato pinsanno che era la figlia. Invece a chiamare era il fratello.</p>	<p>віллі приблизно в п'яти кілометрах від міста. Сюзанна, близько місяця, займається зі своєю подругою у неї вдома в Вігато, і зазвичай близько восьмої поверталася додому на скутері.</p> <p>Напередодні ввечері, коли вона не прийшла додому в звичайний час, її батько почекав близько години, перш ніж подзвонити подрузі дівчини, яка сказала йому, що Сюзанна поїхала, як зазвичай, о восьмій годині, плюс-мінус пара хвилин. Потім він подзвонив хлопцеві, якого його дочка вважала своїм бойфрендом, і той був здивований, так як вдень він бачив Сюзанну в Вігато, перед тим, як вона пішла вчитися зі своєю подругою, і вона сказала йому, що не піде з ним в кіно ввечері, тому що їй потрібно було йти додому займатися.</p> <p>Тут батько занепокоївся. Він намагався додзвонитися до доньки кілька разів, але її телефон був постійно вимкнений. У якийсь момент задзвонив домашній телефон, і батько кинувся взяти трубку, гадавши, що це Сюзанна. Але це був брат.</p>	
<p>«Susanna ha un fratello?» «Nonsi, figlia unica è». «Allora fratello di chi?» spiò a questo punto esasperato</p>	<p>«У Сюзанни є брат?» «Ні, вона єдина дитина» «Тоді, чий це брат?» - роздратовано запитав</p>	<p>В уривку використано дослівний переклад з елементами адаптаці. Використано</p>

<p>Montalbano che, tra la velocità che teneva Gallo e la strada tutta scalfi che stavano percorrendo, si sentiva non solo intronare la testa, ma fargli tanticchia mali la ferita.</p> <p>Il fratello in questione era il fratello del padre della picciotta rapita.</p> <p>«Ma tutte queste persone non hanno un nome?» tornò a spiare il commissario, spazientito, spirando che la canuscenza dei nomi gli permetteva di seguire meglio il racconto.</p> <p>«Certo che ce l'hanno, per forza, ma a mia non me l'hanno detto» arrisponnì Gallo. E continuò:</p> <p>«Il fratello del padre della rapita, che è medico...»</p> <p>«Chiamalo lo zio medico» suggerì Montalbano.</p> <p>Lo zio medico telefonava per aviri notizie della cognata. Cioè a dire la madre della rapita.</p> <p>«E perché? Sta male?»</p> <p>«Sissi, dottore, male male».</p> <p>Ailura il padre aviva informato lo zio medico...</p> <p>«No, in questo caso devi dire il fratello».</p> <p>Allura il padre aviva informato il fratello della scomparsa di Susanna e l'aviva prigato di raggiungerlo nella villa per dare adenzia alla malata, accusò lui potiva mettersi liberamente alla ricerca della figlia. Avanti di liquitare gli</p>	<p>Монтальбано. При тій манері їзди, якою володів Галло, у нього не тільки шуміло в голові, але і пульсувала рана на плечі.</p> <p>Цей самий брат, був братом батька викраденої дівчини.</p> <p>«Хіба у всіх цих людей немає імен?» - запитав комісар, втрачаючи терпіння, сподіваючись, що знаючи їх імена, він зможе краще простежити хід подій.</p> <p>«Звичайно ж є, але мені вони не відомі», - пирхнув Галло. І потім продовжив: «Брат батька викраденої дівчини лікар...»</p> <p>«Назвемо його дядько-лікар», - запропонував Монтальбано. Дядько-лікар дзвонив, щоб повідомити дещо своїй племінниці.</p> <p>«Що саме? Вона хвора?»</p> <p>«Так-так, шеф, саме, хвора».</p> <p>І батько сказав дядькові-лікарю...</p> <p>«Ні, в цьому випадку треба сказати його брату».</p> <p>І тоді батько повідомив братові, що Сюзанна пропала, і попросив його прийти в будинок, щоб допомогти його хворій дружині, щоб він міг знайти свою дочку. Але спочатку лікар повинен був виконати деяку роботу, і коли він приїхав, було вже більше одинадцяти.</p>	<p>анонімичний спосіб перекладу. Імена героїв перекладені за допомогою транслітерації.</p>
---	---	--

<p>impegni che aviva, il medico era arrivato che erano le unniche passate.</p>		
<p>Il padre si era messo in macchina e aveva battuto a lento a lento la strada che Susanna abitualmente faceva per tornare a casa. A quell'ora d'inverno non si vedeva anima creata, le macchine erano rare. Rifece avanti e narrò l'istesso percorso, sempre più disperato. A un certo momento gli si affiancò un motorino. Era lo zio di Susanna che aveva telefonato alla villa e lo zio medico gli aveva risposto che ancora non c'erano notizie. Il picciotto disse al padre che aveva l'intenzione di percorrere tutte le strade di Vigàta alla ricerca almeno del motorino che accanisce bene. Il padre rifece altre quattro volte avanti e narrò dalla casa dell'amica della figlia alla villa fermandosi di tanto in tanto a tagliare persino le macchie sull'asfalto. Ma non gli parve di notare niente di strano. Quando abbandonò le ricerche e s'arricampò erano quasi le tre del mattino. E qui suggerì al fratello medico di telefonare, qualificandosi, a tutti gli ospedali di Montelusa e di Vigàta. Ebbero solo risposte negative, cosa che da un lato lo tranquillizzò e dall'altro lo allarmò chiossà. Perdettero</p>	<p>Потім батько сів в свою машину і дуже повільно повторив той маршрут, яким зазвичай їхала Сюзанна, щоб повернутися додому. У той час взимку на вулиці не було ні душі, а машин було дуже мало. Він повторив той же маршрут вдруге, відчуваючи себе все більш і більш позбавленим надії. У якийсь момент поруч з ним зупинився мопед. Це був хлопець Сюзанни, який подзвонив на віллу, і дядько-лікар сказав, що новин як і раніше немає. Молодий хлопець сказав батькові, що планує обшукати кожен вулицю Вігато, щоб знайти хоча б мопед Сюзанни, який він добре знав. Батько ще чотири рази пройшов від будинку подруги до вілли, зупиняючись на кожному кроці, щоб оглянути навіть плями на асфальті. Але, як йому здавалося, він не помічав нічого незвичайного. На той час, як він здався і пішов додому, було майже три години ночі. І тоді він запропонував своєму братові-лікарю зателефонувати в усі лікарні Вігато і Монтелуси. Але всі вони відповіли негативно, що, з одного боку, заспокоїло їх, а з іншого - стривожило ще більше. Так вони втратили ще одну годину.</p>	<p>Уривок перекладено за допомогою дослівного перекладу з лексичними трансформаціями.</p>

<p>accussì un'altra orata. A questo punto del racconto, che da un pezzo erano in aperta campagna e camminavano supra a una trazzera di terra battuta, Gallo indicò una casa, a una cinquantina di metri avanti. «Quella è la villa».</p>	<p>На цьому етапі історії, вони деякий час їхали по відкритій сільській місцевості, а тепер їхали по ґрунтовій дорозі, Галло вказав на будинок метрах п'ятдесяти попереду. «Ось ця вілла».</p>	
<p>Montalbano non fece a tempo a talarla pirchè Gallo firriò a mano dritta imboccando un'altra trazzera, questa sì assà malannata. «Dove stiamo andando?» «Dove hanno trovato il motorino». A trovarlo era stato lo zito di Susanna. Per tornare alla villa, doppo aviri invano circato per le vie di Vigàta, aviva pigliato una strata che allungava assà il percorso. E qua, a un ducento metri dalla casa di Susanna, aviva visto il motorino abbannunato ed era corso ad avvertire il patre. Gallo accostò, si fermò darre l'altra machina di servizio. Montalbano scinnì e Mimi Augello gli si fece incontro. «È una storia fitusa, Salvo. Per questo ti ho dovuto disturbare. Ma la cosa s'appresenta mala». «Dov'è Fazio?» «È nella villa, col patre. Caso mai i rapitori si fanno vivi». «Si può sapere come si chiama il patre?» «Salvatore Mistretta». «E che fa?» «Fativa il geologo. Ha girato</p>	<p>Однак у Монтальбано не було часу поглянути на неї, тому що Галло раптово повернув праворуч, на іншу ґрунтову дорогу, яка була в досить поганому стані. «Куди ми їдемо?» «На те місце, де знайшли скутер». Його знайшов хлопець Сюзанни. Щоб повернутися на віллу, після марних пошуків по вуличках Вігато, він вибрав більш довгу дорогу. І там, в двохстах метрах від будинку Сюзанни, він знайшов кинутий скутер і повідомив батькові. Галло під'їхав і зупинився біля іншої поліцейської машини. Коли Монтальбано вийшов з машини, його зустрів Мімі Аугелло. «Мені все це не подобається, Сальво. Тому нам довелося викликати тебе. Справа погана». «Де Фаціо?» «Він на віллі, з батьком дівчини. На випадок, якщо викрадачі зателефонують». «Ви не могли б мені сказати ім'я батька?» «Сальваторе Містретта» «Чим він займається?»</p>	<p>Уривок перекладено за допомогою дослівного перекладу з лексичними трансформаціями. Також використано прийом конкретизації. Імена героїв перекладені за допомогою транслітерації.</p>

mezzo mondo. Ecco il motorino».

Stava appiainato a un vascio muretto a sicco che recingeva un orto. In perfetto stato, non c'erano ammaccature, era solamente tanticchia impruvulazzato.

Galluzzo era dintra all'orto e taliava se attrovava qualichi cosa. L'istisso facivano sulla trazzera Imbrò e Battiato.

«Lo zito di Susanna... a proposito, come si chiama?»

«Francesco Lipari».

«Dov'è?»

«L'ho mandato a casa. Era morto di stanchizza e di preoccupazione».

«Dicevo: questo Lipari non è che è stato lui a spostare il motorino? Macari l'avrà trovato 'n terra, in mezzo alla trazzera...»

«No, Salvo. Il motorino ha giurato e spergiurato che l'ha trovato accussì come lo vedi».

«Lascia uno di guardia. Che nessuno lo tocchi. Altrimenti quelli della Scientifica armano un casino della malavita. Trovato nenti?»

«Nenti di nenti. E dire che la picciotta aviva uno zainetto coi libri e con le cose sue, il cellulare, un portafoglio che teneva sempre nella sacchetta posteriorre dei jeans, le chiavi di casa... Nenti. E come se avesse incontrato qualcuno che conosceva e avesse fermato il motorino appoggiandolo al muretto per

«Він був геологом. Об'їздив півсвіту. А ось і скутер». Він був притулений до невисокої стіни за межами саду. Мопед був в ідеальному стані, без подряпин, тільки трохи забруднений. Галлуццо був в саду, намагаючись знайти що-небудь цікаве. Імбро і Баттіато робили те ж саме на ґрунтовій дорозі.

«Хлопець Сюзанни ... до речі, як його звать?»

«Франческо Ліпарі».

«Де він?»

«Я відправив його додому. Він занадто втомлений і стурбований»

«Я ось подумав: ти не думаєш, що мотпед пересунув сам Ліпарі? Може, він знайшов його на землі, посеред дороги ...»

«Ні, Сальво. Він поклявся мені, що знайшов мопед саме на цьому місці»

«Залиш когось для охорони, щоб ніхто до нього не торкався. Інакше криміналісти з розуму зійдуть. Знайшли щось?»

«Немає нічого. Подумати тільки, у дівчини був невеликий рюкзак з її книгами і речами, мобільний телефон, гаманець, який вона завжди тримала в задній кишені джинсів, і ключі від будинку... Більше нічого. Неначе вона зіткнулася з кимось, кого знала, і притулила мопед до стіни, щоб поговорити з ним».

Здавалося, Монтальбано

<p>parlare tanticchia con lui». Ma Montalbano pariva non sentirlo. Mimi se ne addunò. «Che c'è, Salvo?» «Non lo so, ma c'è qualche cosa che proprio non mi quatra» murmurò Montalbano. E principiò a fare qualichi passo narrè, come fa uno quanno necessita di spazio per taliare meglio una cosa nel suo insieme, nella giusta prospettiva. Macari Augello arretrò con lui, ma meccanicamente, solo pirchè lo stava facenno il commissario. «È messo arriversa» concluse a un certo momento Montalbano.</p>	<p>навіть і не слухав. Мімі помітив це. «Що сталося, Сальво?» «Я не знаю, але щось не так», - пробурмотів Монтальбано. І він почав відступати на кілька кроків, як робив завжди, щоб краще щось розглянути, під правильним кутом. Аугелло теж відступив, але тільки машинально, бо це зробив комісар. «Все навпаки», - сказав Монтальбано миттю пізніше.</p>	
<p>«Che cosa?» «Il motorino. Talialo, Mimi. Accussì come lo vediamo da fermo, dovremmo pensare che la sua direzione di marcia era verso Vigàta». Mimi taliò, scoti la testa. «Vero è. Da quel lato però sarebbe andato contromano. Se si dirigeva verso Vigàta, avremmo dovuto trovarlo appoggiato al muretto di fronte». «Ma figurati quanto gliene fotte a un motorino di trovarsi contromano! Quelli te li trovi sul pianerottolo di casa! Quelli ti passano macari in mezzo ai cabasisi! Lasciamo perdere. E invece, se la picciotta veniva da Vigàta, la ruota anteriore del motorino dovrebbe trovarsi</p>	<p>«Що все?» «Мопед. Подивися на нього, Мімі. Оскільки ми бачимо його в стані нерухомості, ми повинні думати, що він рухався в напрямку Вігато». Мімі подивився, схиливши гоолову. «Вірно. Але тоді вона б їхала не по тій дорозі. Якби вона прямувала в Вігато, то мопед стояв би біля протилежної стіни». «Неначе мопед турбувало те, що він їде не в ту сторону! Чорт забирай, ти знаходиш ці штуки біля свого будинку! Вони навіть проїдуть по твоїх нігах, якщо зможуть! Забудь про це. Але якщо дівчина їхала з Вігато, переднє колесо мопеда має бути направлено в протилежну сторону. І</p>	<p>Для перекладу цього видривку біло використано як дослівний переклад, так і прийом лексичного додавання. Також було використано прийом конкретизації. В уривку присутні дієприслівниковий та дієприкметниковий звороти.</p>

<p>direzionata in senso opposto. Ora mi domando e dico: perché il motorino è sistimato accusi?»</p> <p>«Oddio, Salvo, le ragioni possono essere tante. Può darsi che per appoggiarlo al muro lei abbia fatto fare un giro su se stesso al motorino... o meglio, può darsi che sia tornata indietro di qualche metro avendo riconosciuto qualcuno...»</p> <p>«Tutto può darsi» tagliò Montalbano. «Io vado alla villa. Quando avete finito di cercare qua, raggiungimi. E ricordati di lasciare a uno di guardia».</p>	<p>звідси питання: чому мопед стоїть саме так, в цю сторону?»</p> <p>«Господи, Сальво, для цього може бути тисяча причин. Може бути, вона повернула скутер, щоб краще притулити його до стіни... А може, вона сама обернулася, побачивши когось знайомого...»</p> <p>«Все може бути», - перебив його Монтальбано. - Я йду до хати. Приєднуйтесь до мене після того, як закінчите пошуки тут. І не забудьте поставити охоронця».</p>	
<p>La villa, a dù piani, un tempo doviva essere stata bella assà, ma ora mostrava troppi segni d'incuria e di trascuratezza. E le case, quando uno non ha più testa per loro, questo lo sentono e pare che lo fanno apposta a precipitare in una specie di vecchiaia precoce.</p> <p>Il robusto cancello di ferro battuto era accostato.</p> <p>Il commissario trasi in un grande salone, arredato con mobili ottocenteschi, scuri e massicci, che però a prima botta gli parse un museo, tanto era chino di statuette di antiche civiltà sudamericane e di maschere africane.</p> <p>Ricordi di viaggio del geologo Salvatore Mistretta. In un angolo del salone ci stavano dù poltrone, un tavolinetto col telefono, un</p>	<p>Двоповерхова вілла, мабуть, колись була красивою, але тепер на ній було занадто багато ознак занедбаності. А коли втрачаєш інтерес до будинку, це видно, і здається, що він занурюється в свого роду передчасну старість. Міцні ковані ворота були відкриті. Комісар пройшов до великого залу, обставленого меблями дев'ятнадцятого століття, темна і масивна кімната, на перший погляд здавалася музеєм, настільки вона була прикрашена статуетками давніх південноамериканських цивілізацій і африканськими масками.</p> <p>Сувеніри з геологічних подорожів Сальваторе Містретта. В кутку вітальні стояли два крісла, столик з телефоном, телевізор. Фаціо і</p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу. Використано спосіб конкретизації та лексичної трансформації. Імена та власна назва перекладені за допомогою транлітерації. Використано спосіб антономічного перекладу. Також використання дієприкметникового та дієприслівникового зворотів.</p>

<p>televisore. Fazio e un omo che doviva essiri Mistretta erano assittati sulle poltrone e non staccavano l'occhi dal telefono. Alla trasuta di Montalbano, l'omo taliò interrogativo a Fazio.</p> <p>«È il signor commissario Montalbano. Questo è il signor Mistretta».</p> <p>L'omo s'avvicinò con la mano tisa. Montalbano gliela strinse senza parlari. Il geologo era un sissantino sicco, la faccia cotta come quella delle statuette sud americane, curvo di spalle, capelli bianchi spittinati, l'occhi chiari che gli vagavano da un punto all'altro della càmmara che parivano quelli di un drogato. Evidentemente la tensione interna se lo stava mangiando.</p> <p>«Nessuna notizia?» spiò Montalbano.</p> <p>Il geologo allargò le vrazza sconsolato.</p> <p>«Vorrei parlarle. Possiamo andare in giardino?»</p> <p>Va a sapiri pirchè era stato pigliato da una specie di mancanza d'aria, il salone era accupuso, non ci trasiva luce a malgrado d'granni porte-finestre. Mistretta esitò. Doppo si rivolse a Fazio.</p> <p>«Se per caso sente suonare il campanello di sopra...può cortesemente avvertirmi?»</p> <p>«Certo» disse Fazio.</p> <p>Niscero. Il giardino, che</p>	<p>чоловік, мабуть це і є Містретта, сиділи в кріслах і не зводили очей з телефону. Коли увійшов Монтальбано, чоловік, із запитанням в очах, подивився на Фаціо,.</p> <p>«Це комісар Монтальбано. А це синьйор Містретта».</p> <p>Чоловік простягнув йому руку в якості привітання. Монтальбано мовчки потиснув її. Геолог був худорлявим чоловіком років шістдесяти з обпаленим обличчям, як у однієї з південноамериканських статуток, сутулими плечима, копицею сивого волосся і парою блакитних очей, які бродили по кімнаті, як у наркомана. Очевидно, напруга роз'їдала його.</p> <p>«Є якісь новини?» - запитав Монтальбано.</p> <p>Геолог невтішно скинув руки.</p> <p>«Я б хотів з Вами поговорити. Ми можемо пройти в сад?»</p> <p>З незрозумілої причини йому здавалося, що він не може дихати. У вітальні було душно, і жоден промінь світла не проникав всередину, незважаючи на два великих французьких вікна. Містретта мав сумніви, потім повернувся до Фаціо:</p> <p>«« Якщо почуєте дзвінок нагорі, не могли б Ви повідомити мені?»</p> <p>«Звичайно», - сказав Фаціо.</p> <p>Вони вийшли. Сад, що оточував віллу, був в абсолютно занедбаному</p>
--	--

<p>correva torno torno alla villa, era stato completamente abbandonato, ora era quasi un campo di piante serbagge che tiravano a ingiallire macari loro.</p> <p>«Da questa parte» disse il geologo.</p> <p>E guidò il commissario verso un emiciclo di panchine di legno, al centro di una specie di oasi di verde ordinato e curato.</p> <p>«Qui Susanna ci viene a stu...»</p> <p>Non arriniscì a proseguire, crollò su una panchina.</p> <p>Il commissario gli si assittò allato. Tirò fora il pacchetto di sicarette.</p> <p>«Fuma?»</p> <p>Che gli aviva raccomandato il dottor Strazzera?</p> <p>«Cerchi di smettere di fumare, se può».</p> <p>Ma ora come ora lui non poteva.</p> <p>«Avevo smesso, ma in queste circostanze...» fece Mistretta.</p> <p>Lo vedi, caro ed egregio dottor Strazzera, che certe volte non se ne può fare a meno?</p> <p>Il commissario gliela pruì e gliela addrumò. Fumarono tanticchia in silenzio, doppo Montalbano spiò:</p> <p>«Sua moglie è malata?»</p> <p>«Sta morendo».</p> <p>«Ha saputo del fatto?»</p> <p>«No. È sotto tranquillanti e sonniferi. Mio fratello Carlo, che è medico, è stato stanotte con lei. È andato via</p>	<p>стані, і тепер він виглядав не як поле диких жовтіючих рослин.</p> <p>«Сюди», - сказав геолог.</p> <p>Він провів інспектора до півколу дерев'яних лавок в центрі доглянутого оазису зелені.</p> <p>«Тут Сюзанна зазвичай займ...».</p> <p>Він не зміг продовжити і сів на лавку. Комісар сів поруч з ним і дістав пачку цигарок.</p> <p>«Палите?»</p> <p>Що порадив йому зробити доктор Страцьера?</p> <p>«Постарайтеся кинути палити, якщо це можливо».</p> <p>Але як він міг це зробити, особливо зараз.</p> <p>«Я кинув, але при таких обставинах...», - зітхнув Містретта.</p> <p>Річ у тім, шановний доктор Стацьера, як я без цього можу обійтися?</p> <p>Інспектор простягнув йому цигарку і закурив.</p> <p>Деякий час вони курили мовчки, потім Монтальбано запитав:</p> <p>«Ваша дружина хвора?»</p> <p>«Вона помирає».</p> <p>«Вона знає, що сталося?»</p> <p>«Ні. Вона приймає транквілізатори і сподійне. Мій брат Карло, лікар, був з нею всю ніч. Він нещодавно поїхав. Однак...»</p> <p>«Однак?»</p> <p>«...однак, моя дружина продовжує, навіть в цьому вимушеному сні, кликати Сюзанну, ніби вона розуміє,</p>	
---	---	--

<p>da poco. Però...» «Però?» «... però mia moglie continua, macari in questo sonno indotto, a chiamare Susanna, come se oscuramente capisse che qualcosa...» Il commissario si sintì sudare. Come faceva a parlarsi del rapimento della figlia a un omo al quale la moglie stava morendo? L'unica possibilità forse stava nell'assumere un tono burocratico-ufficiale, quel tono che usa prescindere, per natura so, da ogni forma d'umanità. «Signor Mistretta, io devo avvertire chi di dovere di questo rapimento. Il giudice, il questore, i miei colleghi di Montelusa... E, può starne certo, la notizia arriverà anche alle orecchie di qualche giornalista che si precipiterà qui con l'immane telecamera... Se sto tardando a farlo è perché desidero esserne sicuro». «Di che?» «Che si tratta di un rapimento».</p>	<p>що щось не так ...» Комісар відчув, що спітнів. Як він взагалі збирався говорити з цією людиною про викрадення доньки, коли його дружина вмирає? Єдиний спосіб, можливо, полягав в тому, щоб прийняти офіційний бюрократичний тон, такий тон, який виключає за самою своєю природою будь-яку форму людяності. «Містер Містретта, я повинен повідомити про викрадення. Суддя, комісар, мої колеги в Монтелузі... І Ви можете бути впевненим, що новини також дійдуть до вух якогось репортера, який приїде сюди з неминучою знімальною групою. . . Причина, мого поспігу в тому, що я хочу бути абсолютно впевненим». «Впевненим у чому?» «Що ми дійсно маємо справу з викраденням».</p>	
--	--	--

TRE

<p>Il geologo lo taliò strammato. «E di che altro può trattarsi?» «Voglio premettere che io sono costretto a fare delle supposizioni, macari sgradevoli». «Capisco». «Una domanda: sua moglie</p>	<p>Геолог уважно подивився на нього. «А що ще це може бути?» «Дозвольте мені спочатку сказати, що у мене немає іншого вибору, окрім як робити припущення, нехай навіть неприємні».</p>	<p>Відривок перекладено за допомогою дослівного перекладу, з випущенням деяких фраз, задля збереження цілісного змісту перекладу. Імена з героїв</p>
---	--	---

<p>ha bisogno di molta assistenza?» «Continua, giorno e notte». «Chi ci bada?» «Susanna e io, a turno». «Da quando è in queste condizioni?» «Si è aggravata da circa sei mesi». «Non è possibile che il sistema nervoso di Susanna, così a lungo provato, abbia ceduto di colpo?» «Che intende dire?» «Non può essere che la ragazza, a vedere la madre in questo stato, stremata dalle notti in bianco e dallo studio, sia volontariamente fuggita via da una situazione che non era più in grado di reggere?» La risposta arrivò immediata. «Lo escludo. Susanna è forte, generosa. Non mi avrebbe fatto questo... male. Mai. E poi, dove sarebbe andata a nascondersi?» «Aveva denaro con sé?» «Mah! Al massimo, una trentina di euro». «Non ha parenti, amici ai quali è affezionata?» «Susanna frequentava, ma di rado, solo la casa di mio fratello. E poi s'incontrava con quel ragazzo che mi ha aiutato nelle ricerche. Andavano assieme al cinema o in pizzeria. Non c'erano altri coi quali avesse confidenza». «E l'amica dalla quale andava a studiare?» «Solo una compagna di</p>	<p>«Я розумію». «Одне питання: Ваша дружина потребує більшого догляду?» «Постійно, вдень і вночі». «Хто про неї піклується?» «Сюзанна і я, по черзі». «Відколи ви опинилися в такій ситуації?» «Близько шести місяців тому їй стало гірше». «Чи можливо, що після такої тривалої знемоги нервова система Сюзанни нарешті здалася?» «Що Ви хочете цим сказати?» «Не може бути так, що дівчина, бачачи такою своєю матір, знеможена безсонними ночами і постійним навчанням, добровільно втекла?» Відповіді не було. «Це виключено. Сюзанна сильна і щедра. Вона б так зі мною не вчинила...ніколи. І взагалі, де їй ховатися?» «У неї були із собою гроші?» «Не знаю. Максимум тридцять євро». «Хіба у вас немає родичів або близьких друзів?» «Сюзанна відвідувала, хіба що, тільки мого брата. І вона зустрічалася з тим хлопцем, який допоміг мені в пошуках. Вони часто ходили разом в кіно або в піццерію. Не було інших людей, кому б вона довіряла». «А щодо тієї дівчини, з якою вона вчилася?» «Я думаю, вони просто разом вчаться».</p>	<p>перекладено за допомогою транлітерації. Використано спосіб автономічного перекладу із лексичною трансформацією та прийоми конкретизації. Також використання дієприкметникового та дієприслівникового зворотів.</p>
---	---	---

<p>studio, credo».</p> <p>Ora si trasiva nel difficile e bisognava fare domande quatelose per non offendere di più quell'omo ferito. Montalbano tirò un respiro funnuto, l'aria del matino era, malgrado tutto, duci, profumata.</p> <p>«Senta, il ragazzo di sua figlia... come si chiama?»</p> <p>«Francesco. Francesco Lipari».</p> <p>«Susanna andava d'accordo con Francesco?»</p> <p>«A quanto mi risulta, sostanzialmente sì».</p> <p>«Che vuol dire sostanzialmente?»</p> <p>«Vuol dire che, al telefono, certe volte la sentivo litigare... ma sciocchezze, cose d'innamorati giovani».</p> <p>«Non può darsi il caso che Susanna abbia incontrato qualcuno che la possa avere segretamente circuita, convinta a...»</p> <p>«... a seguirlo, dice? Commissario, Susanna è sempre stata una ragazza leale. Se avesse iniziato una relazione con un altro certamente ne avrebbe informato Francesco e l'avrebbe lasciato».</p> <p>«Quindi lei è sicuro che si tratta di un rapimento».</p> <p>«Purtroppo sì».</p> <p>Sulla porta della villa apparse Fazio.</p> <p>«Che c'è?» spiò il geologo.</p>	<p>Тепер він потрапив в складну ситуацію, і доводилося ставити досить складні питання, щоб більше не образити потерпілого. Монтальбано глибоко зітхнув, ранкове повітря, незважаючи ні на що, було наповнено ароматом та свіжістю.</p> <p>«Послухайте, хлопець Вашої доньки ... як його звати?»</p> <p>«Франческо. Франческо Ліпарі »</p> <p>«У Сюзанни і Франческо були хороші відносини?»</p> <p>«В основному так».</p> <p>«Що значить, в основному?»</p> <p>«Я хочу сказати, що чув кілька разів, як вони лялися по телефону...але нічого серйозного, якісь дурниці через які зазвичай молоді сваряться».</p> <p>«Не може бути, щоб Сюзанна зустріла когось, хто міг таємно заманити її, переконавши ...»</p> <p>«Ви маєте на увазі, що вона могла піти з ним? Комісар, Сюзанна завжди була щирою дівчиною. Якби вона мала стосунки з іншим хлопцем, вона б обов'язково повідомила Франческо і порвала б із ним».</p> <p>«Значить, Ви впевнені, що ми маємо справу з викраденням».</p> <p>В дверях з'явився Фаціо.</p> <p>«Що трапилося?» - запитав геолог.</p>	
<p>«Ho sentito suonare il campanello di sopra».</p>	<p>«Я почув дзвінок нагорі».</p> <p>Містретта забіг всередину.</p>	<p>Для перекладу цього уривку, окрім</p>

<p>Mistretta si precipitò, Montalbano lo seguì a lento, pinsoso. Trasi nel salone e andò ad assittarsi nella poltrona libera davanti al telefono.</p> <p>«Mischino» disse Fazio. «Questo povirazzo di Mistretta mi fa una pena, ma una pena!».</p> <p>«Non ti pare strammo che i rapitori non hanno ancora telefonato? Sono quasi le dieci».</p> <p>«Non sono pratico di sequestri di persona» disse Fazio.</p> <p>«Manco io. E manco Mimi».</p> <p>Come si usa dire? Pirsona trista, nominata e vista. Propio in quel momento trasi Mimi Augello.</p> <p>«Non abbiamo trovato niente. E ora che facciamo?»</p> <p>«Avverti del rapimento tutti quelli che sono da avvertire. Dammi l'indirizzo dello zito di Susanna e macari il nome e l'indirizzo della picciotta con la quale studiava».</p> <p>«E tu?» spiò Mimi mentre scriveva su un pizzino quello che gli aviva domandato Montalbano.</p> <p>«Io saluto il signor Mistretta appena torna e vado in ufficio».</p> <p>«Ma non sei in convalescenza?» spiò Mimi.</p> <p>«Io ti ho fatto venire solo per un consiglio e non...»</p> <p>«E tu te la senti di lasciare il commissariato in mano a Catarella?»</p>	<p>Монтальбано повільно пішов за ним, задумавшись. Він повернувся у вітальню і сів в порожнє крісло перед телефоном.</p> <p>«Бідолаха, - сказав Фаціо. - Мені шкода цього Містретту».</p> <p>«Тобі не здається дивним, що викрадачі ще не подзвонили? Вже майже десята година.»</p> <p>«Я вперше маю справу з викраденням людей», - сказав Фаціо.</p> <p>«І я, і Мімі теж».</p> <p>Як там кажуть? Згадаєш диявола і він з'явиться.</p> <p>У цей самий момент увійшов Мімі Аугелло.</p> <p>«Ми нічого не знайшли. Що будемо робити?»</p> <p>«Попередь всіх, кого слід попередити про викрадення. Дай мені адресу хлопця Сюзанни і адресу дівчини, з якою вона вчилася».</p> <p>«Що ти збираєшся робити?» - запитав Мімі, коли він записував все це на аркуші паперу.</p> <p>«Як тільки повернеться синьйор Містретта, я попрощаюся із ним і відправлюся в офіс».</p> <p>«Хіба ти не на лікарняному ще?» - запитав Мімі. - Я лише просив тебе дати раду, а не...»</p> <p>«Ви впевнені, що правильно зробили, що залишили на посту одного Катарелла?»</p> <p>Відповіді не було, тільки тривожне мовчання.</p> <p>«Якщо викрадачі з'являться незабаром, на що я</p>	<p>дослівного перекладу, було використано спосіб транспозиції, з додаванням дієприслівникових та дієприкметникових зворотів.</p> <p>Діалектизми в уривку було перекладено за допомогою словника діалектів.</p> <p>В деяких речення було використано прийоми конкретизації, для більш зрозумілого позначення ситуації та діючої особи.</p> <p>Також використано прийом лексичного додавання та адаптації.</p>
--	---	--

<p>Non ci fu risposta, ma calò preoccupato silenzio.</p> <p>«Se i rapitori si fanno vivi presto, come spero, avvertimi subito» disse in tono definitivo il commissario.</p> <p>«Perché spera che i rapitori si facciano vivi presto?» spìò Fazio.</p> <p>Prima di rispondere, il commissario legò il pizzino che gli aveva pruiuto Augello e se lo mise in sacchetta.</p> <p>«Perché così siamo certi che il rapimento è stato fatto a scopo di lucro. Parliamoci chiaro. Una picciotta come Susanna può essere stata rapita per due soli motivi: per fare soldi o per essere violentata. Gallo mi ha detto che si tratta di una picciotta molto bella. Nel secondo caso, le probabilità che sia stata ammazzata dopo la violenza sono molto alte».</p> <p>Gelo. Nel silenzio si sentirono i passi strascicati del geologo che tornava. Vide Augello.</p> <p>«Avete trovato qualche?...»</p> <p>Mimi fece 'nzinga di no con la testa.</p> <p>Mistretta ebbe una vertigine, traballò, Mimi fu lesto a reggerlo.</p> <p>«Ma perché l'hanno fatto? Perché?!» fece pigliandosi la faccia tra le mani.</p> <p>«Come perché?» disse Augello pinsando di consolarlo con le sue parole.</p> <p>«Vedrà che le chiederanno un riscatto, il giudice molto</p>	<p>spodivаюся, відразу ж дайте мені знати», - рішуче сказав комісар.</p> <p>«Чому Ви сподіваетеся, що викрадачі скоро з'являться?» - запитав Фаціо.</p> <p>Перш ніж відповісти, комісар подивився на листок паперу, який йому дав Аугелло, і поклав його в кишеню.</p> <p>«Тому що так ми можемо бути впевнені, що викрадення було скоєно з метою викупу. Давайте з'ясуємо. Така дівчина, як Сюзанна, могла бути викрадена тільки з двох причин: щоб заробити гроші або щоб її згвалтували. Галло сказав мені, що вона дуже красива дівчина. У другому випадку дуже високі шанси, що її вбили після згвалтування».</p> <p>Мовчання. У тиші вони могли чути човгання геолога, коли той наближався. Він подивився на Аугелло.</p> <p>«Ви знайшли щось?»</p> <p>Мімі заперечливо похитав головою.</p> <p>Містретта похитнувся, наче у нього паморочилося в голові, але Мімі швидко заспокоїв його.</p> <p>«Але навіщо вони це зробили? Навіщо?» - сказав він, закриваючи обличчя руками.</p> <p>«Як це навіщо?» - сказав Аугелло, сподівачись втішити його своїми словами.</p> <p>«Ось побачите, вони, напевно, зажадають викуп, суддя, швидше за все,</p>	
--	---	--

<p>probabilmente le consentirà di pagare e...» «Con che pago? Come pago?» gridò l'omo disperato. «Non lo sanno tutti che noi campiamo con la mia pensione? E l'unica cosa che possediamo è questa casa?» Montalbano era vicino a Fazio. Lo sentì sussurrare: «Matre santa! E allora...»</p>	<p>дозволить вам заплатити, і ...» «Чим я заплачу? Як мені платити?» - вигукнув відчайдушно чоловік. «Хіба ніхто не знає, що ми живемо тільки на мою пенсію? Єдине, що у нас є, це будинок» Монтальбано стояв недалеко від Фаціо і чув його шепіт: «Свята Марія! Як же...»</p>	
<p>Da Gallo si fici lasciare davanti all'abitazione della compagna di studio di Susanna che di nome faceva Tina Lofaro e stava nella strata principale del paese in una casa a tri piani, piuttosto vecchiotta. Come, del resto, tutte quelle del centro. Il commissario stava per sonare al citofono quando il portone si aprì e niscì fora una signora cinquantina con un carrello della spisa vacante. «Lasci pure aperto» disse Montalbano. La signora parse per un attimo indecisa, un vrazzo stiso narrè a tenere rapruta l'anta che voliva richiudersi, combattuta tra la cortesia e la prudenza, ma doppo avirlo squatrato dalla testa ai piedi, s'arrisolse e s'allontanò. Il commissario trasi e chiù il portone alle so spalle. Non c'era ascensore, sulla cassetta delle litre l'abitazione dei signori Lofaro corrisponniva all'interno nummaro sei, il che veniva a significare, dato che</p>	<p>Він попросив Галло відвезти його до подруги Сюзанни, з якою вони разом вчилися. Дівчину звати Тіна Лофаро, вона живе на головній вулиці міста в досить старому триповерховому будинку, як і більшість будівель в центрі. Комісар збирався зателефонувати в домофон, коли двері відчинилися, і з неї вийшла жінка років п'ятидесяти з порожнім візком для покупок. «Потримайте двері, будь ласка», - сказав Монтальбано. Жінка на мить завагалася, потягнувшись за спину однією рукою, щоб притримати двері, розриваючись між ввічливістю і обережністю. Але оглянувши його з голови до ніг, зважилася і пішла. Комісар пройшов і закрив двері за собою. Ліфта не було. На поштової скриньці квартири родини Лофаро була підписана під номером шість, а оскільки на кожному поверсі було по дві квартири, це означало, що йому</p>	<p>Для перекладу цього уривку, окрім дослівного перекладу, було використано спосіб транспозиції, з додаванням дієприслівникових та дієприкметникових зворотів. Діалектизми в уривку було перекладено за допомогою словника діалектів. В деяких реченнях було використано прийоми конкретизації, для більш зрозумілого позначення ситуації та діючої особи. Також використано прийом лексичного додавання та адаптації.</p>

<p>a ogni piano c'erano dū appartamenti, che doveva farsi tripiani a piedi. Non aviva apposta preannunziato la visita, sapiva per spirenza che l'apparizione improvvisa di un</p> <p>omo di liggi genera minimo minimo disagio macari nell'onestà fatta pirsona, la quali subito si addomanda: che ho fatto di mali? Pirchì tutte le pirsone oneste pensano sempre di aviri fatto qualichi cosa di mali, macari a loro insaputa. Quelle disoneste, invece, sono convinte di aviri agito sempre onestamente. E quindi, onesti o disonesti, provano disagio. E quello stato serve a scoprire varchi nella corazzatura difensiva di ognuno.</p> <p>Pigliata alla sprovista, la picciotta avrebbe certamente rivelato se Susanna le aviva confidato qualichi segretuzzo giovevole alle indagini. La porta si raprì e comparse una vintina laiduzza, di vascia statura, nivura come un corvo, grassoccia e con l'occhiali spessi. Tina, di sicuro. E la pigliata alla sprovista funzionò. Ma funzionò arriversa.</p> <p>« Il commissario Mon...»</p> <p>«... talbano è! » fece Tina con un sorriso che le spaccava la facci da una grecchia all'altra. «Maria, che bello! Non ci speravo di conoscerla! Che bello! Tutta</p>	<p>dovedеться піднятися на три прольоти. Він не мав наміру повідомляв їм про свій візит. З досвіду він знав, що несподіваний візит поліції завжди викликає хоч трохи неспокою навіть у самих чесних людей, які відразу ж задаються питанням: що я зробив не так? Тому що всі чесні люди вважають, що в той чи інший момент вони зробили щось не так, можливо, навіть не усвідомлюючи цього, в той час як нечесні люди завжди переконані, що вчинили чесно. Тому всі вони, чесні і нечесні, відчувають себе ніяково. І це допомагає знайти крихкі місця в броні кожного.</p> <p>Таким чином, комісар сподівався, що, коли він подзвонить в двері відпчинить саме Тіна. Захоплена зненацька, дівчина неодмінно розкриє маленький секрет, який розповіла б Сюзанна і який міг би допомогти розслідуванню. Двері відчинилися, і з'явилася невисока, непоказна дівчина років двадцяти, смаглява, як ворона, пухка, в товстих окулярах. Це звичайно Тіна. Елемент несподіванки спрацював. Але навпаки.</p> <p>«Комісар Мон ...»</p> <p>«Монтальбано», - закінчила замість нього Тіна з посмішкою на все обличчя.</p> <p>«Вау! Як круто! Ніколи не могла подумати, що</p>	
---	--	--

sudata sono per l'emozione!
Che felicità!».

Montalbano parse
addivintato un pupo senza
fili, non
arrinisciva a cataminarsi.
Constatava, strammato, un
fenomeno: la picciotta,
davanti a lui, aviva
principiato

a evaporare, un vapore
acqueo la stava contornando.
Tina si stava squagliando
come un panetto di burro es
posto al sole d'estati. Doppo
la picciotta stinnì una mano
sudatizza, agguantò il
commissario per un polso, lo
tirò fino a quando
Montalbano non trasi dintra,
chiuì la porta. Appresso restò
davanti a lui estatica, muta,
la facci russa come
un'anguria matura, le mani
congiunte a prighera, l'occhi
sparlucchanti. Per un attimo,
il commissario si sentì tali e
quali la madonna di Pompei.

«Vorrei...» azzardò.

«Ma certo! Mi scusi!
Venga!» fece Tina
riscuotendosi dall'estasi e
precedendolo verso il solito
salotto.

«Appena m'è comparso
davanti in carne e ossa a
momenti svenivo! Come sta?
Si è rimesso? Che bello! Io
la vedo sempre quando
appare in televisione, sa? Io
leggo molti romanzi gialli,
sono un'appassionata, ma lei,
commissario, è molto meglio
di Maigret, di Poirot,

зустрінуся з Вами! Я так
схвильована, що починаю
пiтнiти! Яке щастя!»

Монтальбано не мiг
поворухнутися. Вiн виглядав
так, нiби перетворився на
марiонетку без ниточок. На
свiй подив, вiн зауважив
дивне явище: дiвчина перед
ним почала випаровуватися.
Їi огорнуло хмарою пару.
Тiна танула, як шматок масла
на лiтньому сонцi. Потiм
дiвчина простягнула спiтнiлу
руку, схопила комiсара за
зап'ястя, затягла його
всередину i закрила дверi.
Вона стояла перед ним,
безмовна i захоплена, з
обличчям, червоним, як
стиглий кавун, руками,
складеними в молитви, i
блискучими очима. На мить
Монтальбано вiдчув себе в
точностi як Пресвята Дiва
Помпеї.

«Я б хотiв ...» - ризикнув вiн.

«Звiсно! Прошу вибачення!
Приходьте!» - сказала Тiна,
прокидаючись вiд екстазу i
ведучи його в звичайну
вiтальню.

«Боже, в той момент, коли я
побачила Вас там перед
собою у плотi, я мало не
зомлiла! Як Ваше життя? Ви
одужали?

Це приголомшливо! Знаєте, я
завжди дивлюся випуски, в
яких Ви з'являєтеся по
телевiзору. I я читаю багато
детективних романiв, я iх
просто обожнюю, але Ви,
комiсар, Ви набагато краще

<p>di... Un caffè?» «Chi?» spiò Montalbano intronato. Siccome quella aviva parlato quasi senza interruzione, il commissario aviva sintuto «Tucaffè», macari un poliziotto di uno scrittore sudamericano che lui non accanosceva. «Un caffè, lo piglia?» Forse ci voliva propio. «Sì, se non le porta disturbo...» «Ma quale! La mama è uscita cinque minuti fa per la spesa e sono sola in casa, la cameriera stamattina non viene, ma glielo preparo in un attimo!». Sparì. Erano soli in casa? Il commissario si squietò. Quella picciotta era capace della qualunque. Sentì venire dalla cucina rumorata di tazzine e una specie di murmuriata. Con chi parlava, se aviva ditto che non c'erano altre persone in casa? Parlava da sola? Si susì, niscì dal salotto, la cucina era la secunna porta a sinistra, s'accostò a pedi leggio. Tina stava parlanno al cellulare a voci vascia. «... è qui da me ti dico! Non sto scherzando! M'è comparso davanti all'improvviso! Se vieni entro dieci minuti lo troverai sicuramente ancora qua. Ah, Sandra, senti, avverti Manuela che certamente vuole venire macari lei. Ah,</p>	<p>Мегре, Пуаро або ... хочете кави?» «Хто?» - перепитав Монтальбано. Оскільки дівчина говорила майже без перерви, інспектор чув тільки щось на кшталт «Витекави», думаючи, що це міг бути головний герой детектива якогось африканського письменника, з яким він був знайомий. «Хочете кафе?» Може, це сталося само собою. «Так, якщо тебе це не обтяжить...» «Але яку! Мама пішла п'ять хвилин тому за покупками, а я в будинку одна, покоївка сьогодні вранці не прийшла, але я їй зараз приготую!». Вона зникла. Значить, вони були одні в будинку? Комісар занепокоївся. Ця дівчина була здатна на все. З кухні він почув звін посуду і щось на зразок тихого бурмотіння. З ким вона розмовляла, якщо сказала, що в будинку більше нікого немає? Сама з собою? Він встав і вийшов з вітальні. Кухня знаходилася за другими дверима зліва. Він підійшов повільно, навшпиньки. Тіна тихо говорила по мобільному телефону. «... Він тут, кажу вам! Я не жартую! Раптово він опинився прямо переді мною! Якщо ви доберетеся сюди протягом десяти хвилин, я обіцяю, що він все ще буде</p>	
---	--	--

<p>porta la machina fotografica accusi ci facciamo tutte la foto con lui».</p> <p>Montalbano tornò sui suoi passi. Questo solo ci mancava! Tri ventenni che l'assugliavano come un cantante rock! Decise di sbridugliarsi con Tina in meno di deci minuti. Si vippi il caffè bollente abbrusciannosi le labbra e iniziò con le domande. Ma l'effetto sorpresa non era arrinisciuto e quindi il commissario, da quella conversazione, ci guadagnò picca e nenti.</p> <p>«Amiche proprio amiche direi di no. Ci siamo conosciute all'università. Abbiamo scoperto di abitare tutt'e due a Vigàta e abbiamo deciso di studiare assieme per il nostro primo esame e così lei da un mese o poco più ogni pomeriggio dalle cinque alle otto veniva a casa mia».</p> <p>«Sì, credo che voglia molto bene a Francesco».</p> <p>«No, non mi ha mai parlato di altri ragazzi».</p> <p>«No, nemmeno di persone che le facevano la corte».</p> <p>«Susanna è generosa, leale, ma non può dirsi una persona espansiva. E portata a tenere tutto dentro di sé».</p> <p>«No, ieri sera è andata via come al solito. E ci siamo date appuntamento per oggi alle cinque».</p>	<p>тут. О, і послухай, Сандра, обов'язково скажи Мануелеї, я впевнена, що вона теж захоче прийти. І принеси фотоапарат, щоб ми всі могли сфотографуватися з ним».</p> <p>Монтальбано повернувся назад. Тільки цього не вистачало. Три двадцятирічних дівчини нападають на нього, як на рок-зірку! Він вирішив, що позбудеться від Тіни менш ніж за десять хвилин. Він випив гарячу каву, обпікаючи губи, і почав розпитувати. Але елемент несподіванки не спрацював, і комісар майже нічого не дізнався.</p> <p>«Ні, я б не сказала, що ми справжні друзі. Ми познайомилися в університеті, і коли дізналися, що ми обидві живемо в Вігато, вирішили разом готуватися до нашого першого іспиту, і тепер протягом останнього місяця або близько того вона приходила до мене додому щовечора з п'ятої до восьмої».</p> <p>«Так, я думаю, вона дуже любить Франческо».</p> <p>«Ні, ми не обговорювали інших хлопців».</p> <p>«Ні, навіть про хлопців, які до неї залицялися».</p> <p>«Сюзанна дуже щедра і щира, але я б не сказала, що вона дуже відкрита. Вона намагається все тримати в собі».</p> <p>«Ні, вчора вона пішла, як і</p>	
--	---	--

<p>«Negli ultimi tempi era come sempre. La salute della madre era una sua preoccupazione costante. Noi, verso le sette, interrompevamo lo studio per una pausa.</p> <p>E Susanha ne approfittava per telefonare a casa e sapere come stava sua madre. Sì, l'ha fatto macari ieri».</p> <p>«Commissario, io non penso assolutamente a un sequestro. Per questo sto abbastanza tranquilla. Oh Dio che bello essere interrogata da lei! Vuole sapere qual è la mia opinione? Matre santa che felicità! Il commissario Montalbano vuole sapere la mia opinione! Ecco, credo che Susanna si sia allontanata volontariamente.</p> <p>Tornerà tra qualche giorno. Ha voluto pigliarsi un po' di riposo, non ce la faceva più a veder morire sua madre ogni giorno, ogni notte».</p> <p>«Come, se ne va già? Non m'interroga più? Non può aspettare cinque minuti che ci facciamo una foto assieme? Non mi convoca in commissariato? No?»</p> <p>Si susì di scatto vedendo susirisi il commissario.</p> <p>E fece un movimento che Montalbano interpretò erroneamente come un principio di danza del ventre. Atterri.</p> <p>«La convocherò, la convocherò» disse</p>	<p>завжди. І ми домовилися знову зустрітися сьогодні о п'ятій»</p> <p>«Останнім часом вона була такою ж, як зазвичай. Здоров'я матері її постійно турбувало. Зазвичай близько сего ми робили перерву в навчанні, і Сюзанна дзвонила додому і дізнавалася, стан її матері. Так, вчора вона зробила те ж саме».</p> <p>«Комісар, я дійсно не думаю, що її викрали. Тому я так спокійна. О боже, це так здорово, що Ви мене допитуєте! Ви хочете знати, що я думаю? Господи, це так неймовірно! Комісар Монтальбано хоче знати мою думку! Добре, я думаю, Сюзанна пішла за власною ініціативою і повернеться через кілька днів. Ймовірно, їй потрібно було трохи відпочити, і вона не могла дивитися, як помирає її мати, день за днем».</p> <p>«Як, Ви вже йдете? Ви мене більше не будете допитувати? Ви не можете почекати п'ять хвилин, щоб ми разом сфотографувалися? Ви не викличете мене до поліцейської дільниці? Ні?»</p> <p>Вона раптово встала, побачивши, що комісар робить те ж саме.</p> <p>Потім вона зробила рух, який Монтальбано помилково інтерпретував як початок танцю живота. Він знову сів.</p> <p>«Добре, добре, я викличу тебе до відділку», - сказав</p>	
---	---	--

<p>precipitandosi verso la porta.</p> <p>A vedersi comparire all'improvviso il commissario per picca Catarella non cadì 'n terra sbinuto.</p> <p>«Maria, chi alligrizza! Maria, chi contintizza a rivederla di bel nuovo nuovamenti in qua, dottori!».</p> <p>Era appena trasuto nella so càmmara che la porta sbatti violentemente contro il muro. Siccome ci aviva perso l'abitudine, si scantò.</p> <p>«Che fu?»</p> <p>Sulla soglia c'era Catarella ansimante.</p> <p>«Nenti fu, dottori. La mano mi sciddricò».</p> <p>«Che vuoi?»</p> <p>«Ah dottori dottori! La felicitazione dell'arrivo so me lo fici nesciri di testa! C'è il signori e questori che l'ha circato urgentissimamenti urgenti!».</p> <p>«Va bene, chiamalo e passamelo».</p> <p>«Montalbano? Anzitutto come sta?»</p> <p>«Abbastanza bene, grazie».</p> <p>«Mi sono permesso di cercarla a casa, ma la sua... la signora mi ha detto... e allora...»</p> <p>«Mi dica, signor Questore».</p> <p>«Ho saputo del sequestro. Brutta storia vero?»</p> <p>«Bruttissima».</p> <p>I superlativi, col Questore funzionavano sempre. Ma indovi voliva andare a parare con quella telefonata?</p>	<p>він, проходячи до дверей.</p> <p>Побачивши інспектора, що несподівано з'явився, Катарелла мало не зомлів.</p> <p>«Господи, який приємний сюрприз! Господи, як приємно знову побачити Вас, Шеф»</p> <p>Ледве Монтальбано увійшов до свого кабінету, як двері різко вдарилися об стіну. Він злякався, оскільки вже відвик від цього.</p> <p>«Що трапилося?»</p> <p>Захеканий Катарелла стояв в дверях.</p> <p>«Нічого, Шеф. Моя рука зісковзнула».</p> <p>«Чого хотів?»</p> <p>«Ах, Шеф! Я такий радий бачити Вас, що зовсім вилетіло з голови! Забув сказати, що комісар Вас дуже терміново розшукує.</p> <p>«Добре, подзвони йому».</p> <p>«Привіт, Монтальбано? Перш за все, як ти? »</p> <p>«Добре, дякую».</p> <p>«Я взяв на себе сміливість зателефонувати тобі додому, але твоя... дама сказала мені ... і так я ...»</p> <p>«Що я можу зробити для Вас, сер?»</p> <p>«Я чув про викрадення. Схоже, неприємна справа».</p> <p>«Дуже неприємна».</p> <p>Перебільшення завжди працювало з комісаром. Але до чого він вів цю розмову?</p> <p>«Так ось ... Я прошу тебе відновити роботу, тимчасово, звичайно, і до тих пір, поки ти в змозі...комісар Аугелло</p>	<p>Для перекладу цього уривку, окрім дослівного перекладу, було використано спосіб транспозиції, з додаванням дієприслівникових та дієприкметникових зворотів.</p> <p>Діалектизми в уривку було перекладено за допомогою словника діалектів.</p> <p>В деяких речення було використано прийоми конкретизації, для більш зрозумілого позначення ситуації та діючої особи.</p> <p>Також використано прийом лексичного додавання та адаптації.</p>
---	--	--

<p>«Ecco... sono a pregarla di riprendere servizio, momentaneamente, s'intende, e sempre che lei sia in condizione di... Il dottor Augello dovrà prima o poi coordinare le ricerche sul campo e io non ho con chi sostituirlo a Vigàta... mi capisce?»</p> <p>«Certamente».</p> <p>«Bravo. La informo ufficialmente che dell'inchiesta sul sequestro si occuperà il dottor Minutolo, che essendo calabrese...»</p> <p>Ma quando mai, Minutolo era di Ali, in provincia di Messina.</p> <p>«... essendo calabrese di rapimenti se ne intende».</p> <p>Quindi, seguendo rigorosamente la logica del Questore Bonetti-Alderighi, bastava che uno era cinese per intendersi di febbre gialla.</p> <p>«Lei» proseguì il Questore «non invada al solito suo il campo altrui, mi raccomando. Si limiti a n'azio ne d'appoggio o, al massimo, svolga autonomamente qualche piccola indagine laterale che non la stanchi troppo e che possa confluire in quella principale del dottor Minutolo».</p> <p>«Mi può fare qualche esempio pratico?»</p> <p>«Di che?»</p> <p>«Di come possa confluire col dottor Minutolo».</p>	<p>рано чи пізно буде координувати пошуки, а у мене немає нікого, хто міг би замінити його в Вігато ... розумієш?»</p> <p>«Звісно».</p> <p>«Чудово. Повинен сказати, що розслідуванням викрадення буде займатися інспектор Мінутолі, він же калабрієць ...»</p> <p>Що? Але Мінутоло був з Алі, провінції Мессіни.</p> <p>«... так як він калабрієць, він повинен багато знати про викрадення людей».</p> <p>Таким чином, суворо дотримуючись логіки комісара Бонетті-Альдерігі, потрібно було бути тільки кітайцем, щоб багато знати про жовту лихоманку.</p> <p>«Тепер ти, - продовжував комісар - не заходь на чужу територію, як завжди. Я серйозно. Я хочу, щоб ти тільки надав підтримку або, в кращому випадку, провів кілька другорядних розслідувань, що не втомлять тебе, але будуть збігатися з основним розслідуванням Мінутоло».</p> <p>«Не могли б Ви навести мені деякі практичні приклади?»</p> <p>«Про що?»</p> <p>«Про те, як зійтися з комісаром Мінутоло».</p> <p>Йому подобалося вести себе з комісаром як повний ідіот. Єдина проблема полягала в тому, що комісар дійсно вважав себе повним ідіотом. Бонетті-Альдерігі зітхнув так</p>	
--	--	--

<p>Lui s'addivirtiva a fare il cretino totale col Questore, il problema era che il Questore lo cridiva veramente un cretino totale. Bonetti-Alderighi sospirò accusò forte che Montalbano lo senti. Forse era meglio non insistere col giochetto.</p> <p>«Mi scusi, mi scusi, credo d'avere capito. Se l'inchiesta principale la conduce il dottor Minutolo, il dottor Minutolo sarebbe il Po e io la Dora, Riparia o Baltea non ha importanza. Giusto?»</p> <p>«Giusto» fece stancamente il Questore. E riattaccò.</p> <p>L'unica cosa positiva venuta fora dalla telefonata era che l'inchiesta era stata affidata a Filippo Minutolo, detto Fifi, pirsona intelligente con la quale si potiva ragionare.</p> <p>Telefonò a Livia per dirle che era stato richiamato in servizio, sia pure con il compito di Dora Riparia (o Baltea). Livia non arrispuò, sicuramente si era pigliata la machina e sinni era andata a tambasiare nella valle dei templi o al museo, come faciva ogni volta che viniva a Vigàta. La chiamò al cellulare, ma arrisultò astutato. Anzi, per la precisione, la voci registrata disse che la pirsona chiamata non era raggiungibile. E consigliava di riprovare doppo tanticchia. Ma come si fa a raggiungere l'irraggiungibile? Solo</p>	<p>голосно, що Монтальбано його почув. Можливо, краще не заходити надто далеко.</p> <p>«Вибачте, вибачте, я думаю, що розумію. Якщо основне розслідування буде проводити комісар Мінутоло, він буде По, а я Дора, Ріпарія або Балтеа не має значення. Вірно?»</p> <p>«Правильно», - втомлено сказав комісар. Потім він поклав трубку.</p> <p>Єдиним позитивним моментом з усього цього було те, що розслідування було передано Філіппо Мінутоло, відомому як Фіфі, розумній людині, з якою можна було посперечатися.</p> <p>Монтальбано зателефонував Лівії і повідомив, що його знову викликали на службу, хоча з дорученням Дори Ріпарія (або Балтеа). Але Лівія не відповіла. Напевно, вона сіла в машину і поїхала в музей або на прогулянку по Долині храмів, як завжди, коли вона приїжджала в Вігато. Він подзвонив їй на мобільний, але той був вимкнений. Точніше, записаний голос сказав, що абонент недоступний. І він порадив йому спробувати ще раз пізніше. Але як дістатися зв'язатися? Просто спробувавши пізніше? Це безглуздо. Вони кажуть, наприклад: «Номер, який ви набрали, не існує... Як вони могли сказати таке? Кожне</p>	
--	---	--

<p>provando e riprovando doppo tanticchia? Al solito, quelli dei telefoni tiravano a praticare l'assurdo. Dicevano, per esempio: il numero da lei chiamato è inesistente... Ma come si permettevano un'affermazione accussi? Tutti i nummari che uno arrinisciva a pinsari erano esistenti. Se veniva a fagliare un nummaro, uno solo nell'ordine infinito dei nummari, tutto il mondo sarebbe precipitato nel caos. Se ne rendevano conto quelli dei telefoni, sì o no? Comunque, all'ora che si era fatta, era inutile pinsari di andare a mangiare a Marinella. Né in frigo né in forno avrebbe trovato qualichi cosa preparata da Adelina. La cammarera, avvertita della prisenza di Livia, non si sarebbe fatta vidiri fino alla so accertata partenza, le dù fimmine si facivano troppa 'ntipatia. Si stava susenno per andare a mangiare alla trattoria «da Enzo» quanno Catarella gli disse che al telefono c'era il dottori Minutolo.</p> <p>«Novità, Fifi?»</p> <p>«Niente, Salvo. Ti telefono a proposito di Fazio».</p> <p>«Dimmi».</p> <p>«Me lo puoi prestare? Sai, per quest'indagine il Questore non mi ha</p>	<p>число, яке можна придумати, існує.</p> <p>Якби в нескінченній послідовності чисел не було хоча б одного числа, весь всесвіт поринув б в хаос. Невже телефонні компанії цього не розуміли? Як би там не було, пора було поїсти, але повертатися в Марінелло не було сенсу. Ні в холодильнику, ні в духовці він не знайшов би нічого, що приготувала Аделіна. Попереджена про приїзд Лівії, покоївка більше не з'явиться, поки вона не поїде. Дві жінки надто сильно не любили одна одну.</p> <p>Він збирався поїсти в ресторані «У Енцо», коли Катарелла сказав йому, що дзвонить комісар Мінутоло.</p> <p>«Якісь новини, Фіфі?»</p> <p>«Ніяких, Сальво. Я дзвоню з приводу Фаціо».</p> <p>«Кажии»</p> <p>«Можу я позичити його? Тому що комісар не дав мені жодної людини для цього розслідування, тільки техніків, які прослуховували телефон і потім пішли. Він сказав, що я зможу зробити це один».</p> <p>«Тому що ти калабрієць і, отже, фахівець з викрадань. Ось що він мені сказав».</p> <p>Мінутолі пробурмотів щось, що не було схоже на беззастережну похвалу свого начальника.</p> <p>«Отже, можу я позичити його хоча б до сьогоднішнього</p>
--	---

<p>assegnato manco un omo, solo i tecnici che hanno messo il telefono sotto controllo e se ne sono andati. Ha detto che basto io».</p> <p>«Perché sei calabrese e quindi esperto in fatto di sequestri, così m'ha spiegato il signor Questore».</p> <p>Minutolo murmurò una cosa che certo non sonava come lode spirticata per il suo superiore.</p> <p>«Allora, me lo presti almeno fino a stasera?»</p> <p>«Se non crolla prima. Senti, non ti pare strano che ancora i rapitori non si siano fatti vivi?»</p> <p>«No, per niente. A me è capitato, in Sardegna, che si sono degnati di fare avere un messaggio dopo una settimana e un'altra volta...»</p> <p>«Lo vedi che sei un esperto, come dice il signor Questore?»</p> <p>«Ma andate affanculo, tu e lui!».</p>	<p>вечора?»</p> <p>«Якщо він не впаде першим. Слухай, тобі не здається дивним, що викрадачі ще не вийшли на зв'язок?»</p> <p>«Ні, зовсім ні. У мене одного разу був випадок на Сардинії, коли вони вирішили послати повідомлення за тиждень після викрадення, а потім в інший раз...»</p> <p>«Ось бачиш, ти справжній експерт, як і сказав комісар».</p> <p>«Ідіть до біса, ви обидва!»</p>	
<p>Montalbano approfittò indegnamente della libera uscita e del fatto che Livia era introvabile.</p> <p>«Bentornato, dottore! Capita proprio il giorno giusto!» fece Enzo.</p> <p>Eccezionalmente, Enzo aveva preparato il cuscusu con otto tipi di pisce, ma solo per i clienti che gli facevano sangue. Tra questi c'era naturalmente il commissario che appena si videro il piatto davanti, e ne sentì il sciauro,</p>	<p>Монтальбано ганебно скористався вільним часом і тим фактом, що Лівія перебувала без зв'язку із зовнішнім світом.</p> <p>«З поверненням, шеф! Ви вибрали підходящий день!» - сказав Енцо.</p> <p>Як виняткове частування, Енцо приготував кускус з восьми різних видів риби, але тільки для самих улюблених відвідувачів. Серед них, звичайно, був і комісар, який, як тільки побачив перед</p>	<p>Для перекладу цього уривку, окрім дослівного перекладу, було використано спосіб транспозиції, з додаванням дієприслівникових та дієприкметникових зворотів.</p> <p>Діалектизми в уривку було перекладено за допомогою словника діалектів.</p> <p>В деяких реченнях було використано прийоми</p>

<p>ebbe una botta di commozione irrefrenabile. Enzo se ne addunò, ma equivocò, fortunatamente. «Commissario, avi l'occhi luciti! Pir caso tiene qualiche linea di frevi?»</p> <p>«Sì» mentì senza ritegno. Se ne scrofanò dù porzioni. Doppo, ebbe la facci tosta di dire che qualche trigliuza l'avrebbe aggradita. Quindi la passata fino a sutta al faro fu una nicissità digestiva.</p> <p>Tornato in commissariato, chiamò Livia. Il cellulare disse ancora che la pirsona non era raggiungibile. Pacienza.</p> <p>Arrivò Galluzzo a riferirgli di una facenna che arriguardava un furto in un supermercato. «Scusami, ma non c'è il dottor Augello?»</p> <p>«Sì, dottore, è di là».</p> <p>«Allora vai di là e questa storia gliela conti a lui, prima che venga impegnato sul campo, come dice il signor Questore».</p> <p>Non c'era d'ammucciarselo, ma la scomparsa di Susanna accomenzava seriamente a metterlo in pinsèro.</p> <p>Il suo vero scanto era quello che la picciotta fosse stata sequestrata da un maniaco sessuale. E forse era giusto suggerire a Minutolo d'organizzare subito le ricerche, piuttosto che aspittare una telefonata che probabilmente non sarebbe</p>	<p>soboyu блюдо і вдихнув його аромат, був охоплений емоціями. Енцо це помітив, але, на щастя, неправильно зрозумів.</p> <p>Ваші очі виблискують, комісар! У Вас випадково не піднялася температура?»</p> <p>«Так», - збрехав він без коливань.</p> <p>Він з'їв дві порції. Після цього він безсоромно заявив, що кілька маленьких кефалій були досить непоганими.</p> <p>Таким чином, прогулянка до маяка в кінці пристані стала необхідністю для травлення.</p> <p>Повернувшись до відділку комісар подзвонив Лівії. Голос у телефоні знову відповів, що абонент недоступний. Спокій.</p> <p>Голуццю прийшов, щоб повідомити про пограбування супермаркету.</p> <p>«Вибачте, а комісар Аугелло хіба не тут?»</p> <p>«Так, шеф, він там»</p> <p>«Ну, тоді йдіть і розкажіть йому про це. Перш, ніж його викличуть на польові дослідження, як висловився комісар».</p> <p>Нічого не було вдіяти, зникнення Сюзанни починало його дуже турбувати.</p> <p>Його справжній страх полягав в тому, що дівчину міг викрасти сексуальний маніяк. Може, краще було б порадити Мінутоло негайно організувати пошукову групу, не чекаючи телефонного дзвінка, який</p>	<p>конкретизації, для більш зрозумілого позначення ситуації та діючої особи.</p> <p>Також використано прийом лексичного додавання та адаптації.</p>
--	---	---

<p>arrivata mai. Pigliò dalla sacchetta il pizzino che gli aviva scritto Augello e compose il nummaro dello zito di Susanna. «Pronto? Casa Lipari? Il commissario Montalbano sono. Vorrei parlare con Francesco». «Ah, è lei? Sono io, commissario». C'era una nota di delusione nella sua voci, evidentemente aviva sperato che a chiamarlo era Susanna. «Senta, potrebbe passare da me?» «Quando?» «Anche ora». «Ci sono novità?» Stavolta alla delusione si era sostituita l'ansia. «Nessuna, ma vorrei parlare un poco con lei». «Arrivo subito» [6].</p>	<p>міг ніколи б не надійти. Він вийняв з кишені записку, яку дав Аугелло і набрав номер хлопця Сюзанни. «Алло! Будинок Ліпарі? Це комісар Монтальбано. Я б хотів поговорити з Франческо». «А, це Ви! Я Вас слухаю, комісар». В його голосі прослизнула нотка розчарування, очевидно, він сподівався, що це зателефонувала Сюзанна. «Послухайте, Ви б могли під'їхати до відділку?» «Коли?» «Зараз». «Є якісь новини?» Несподівано розчарування змінилося тривогою. «Ні, але я б хотів з Вами поговорити». «Я негайно приїду» [17].</p>	
--	---	--

Висновки до розділу 2

Отже, вище зазначені факти дають змогу зрозуміти, що як і у всіх мовах, існує процес трансформації і руху, так сицилійський діалект зазнав процес еволюції.

Сицилійська – це романська мова, якою розмовляють близько 5 мільйонів людей на Сицилії, а також в деяких частинах Калабрії і Апулії на півдні Італії. Також багато сицилійців і людей сицилійського походження проживають в США, Канаді, Австралії, Аргентині та Німеччині. На Сицилії більшість сицилійців говорять сицилійською та італійською мовами.

Сицилійський – це нащадок латині, привезений на Сицилію римлянами після того, як вони анексували острів приблизно в 261 році до нашої ери. За минулі роки сицилійська мова ввібрала лексику з безлічі різних мов, включаючи грецьку, латинську, арабську, французьку, ломбардську, провансальську, німецьку, каталонську, іспанську, італійську, а також мови доримських жителів острова: сіканських, еліміїців, сікулійців і фінікійців.

Сицилійська мова вперше була використана в письмовій формі під час правління Фрідріха II (він же Фрідріх I Сицилійський) між 1198 і 1250 роками. З тих пір вона використовувалася в письмовій формі лише час від часу, і стандартної системи правопису не було. Деякі вірші написані сицилійською мовою, але не багато носіїв сицилійської мови можуть їх читати, оскільки далеко не всі володіють грамотою.

Сьогодні сицилійська не має офіційного статусу державної мови, використовується в основному в неформальних бесідах в родинному колі або у бесідах між друзями. Були зроблені кроки по введенню викладання сицилійської мови в школах, хоча і з обмеженим успіхом.

Грамматика сицилійського діалекту має безліч особливостей та відмінностей. Не знаючи основних фонетичних правил та граматичних засад, майже не можливо зрозуміти зміст речення. Через те, що на острові Сицилія панує велика кількість різних піддіалектів, інколи не дуже розповсюджених, деякі граматичні правила відрізняються від сходу на захід, від півночі на

південь. При аналізі сицилійських голосних і приголосних були приведені найяскравіші приклади відмінностей діалекту і італійського стандарту, однак існує безліч і інших аспектів мови в сицилійському діалекті».

Сучасний вигляд сицилійського діалекту достатньо складний, тому багато зверталися до проблем даного діалекту. Також, на даний момент ми дозволяємо називати сицилійський регіональний варіант італійського мовою, так як в силу перерахованих вище прикладів і особливостей він володіє індивідуальною цілісністю, функціональною доцільністю і може бути обумовлений в своєму існуванні зв'язком з мисленням і суспільством саме острова Сицилії.

Необхідно відзначити, що переклад – це вид мовного посередництва, при якому створюється текст, комунікативно-рівноцінний оригіналу. Працюючи над проблемою перекладу можемо зробити такі висновки: 1) художній переклад – один з найголовніших проявів міжкультурної взаємодії; 2) співвідношення контексту автора та контексту перекладача, проблема точності і вірності художнього перекладу потребують подальшого розвитку.

Виділяють основні вимоги до перекладача: точність, стислість, ясність та літературність. Існує безліч способів перекладу серед яких: дослівний переклад, модуляція, транспозиція, еквівалентність та інші.

З іншого боку для перекладачів художнього тексту постає складне завдання при перекладі діалектизмів, жаргонізмів та інше. Значна частина діалектизмів і просторічних слів передана при перекладі за допомогою відносних еквівалентів. Такий прийом не завжди є доречним тому, що серед діалектизмів виділяють: територіальні, професійні, соціальні та інші.

При перекладі діалектизмів слід звертати увагу на їх походження, емоційне забарвлення та особливості вживання.

Всі зазначені факти дають змогу прийти до висновку, що книги Монтальбано відомі не тільки завдяки завзятому комісару, а й барвистим набором персонажів, і на відміну від більшості інших кримінальних детективів, вони час від часу дають можливість коментувати політику Італії.

А. Каміллері не був прихильником Сільвіо Берлусконі, давнього прем'єр-міністра, і його невдоволення можна було спостерігати в книгах.

«У моїх книгах, – сказав він «The Guardian» в 2012 році, – я навмисно вирішив вкласти в детективний роман критичний коментар свого часу» [19].

Мова Каміллері стала справжнім прикладом для лінгвістів з усього світу. Його романи, перекладені приблизно тридцятьма мовами, представляють справжній виклик для професіоналів: як зробити переклад настільки жвавим і захоплюючим, щоб за допомогою слів можна було описати не просто сюжет, а неповторне бачення світу. Він створив справжній феномен «багатомовності», в якому співіснують найрізноманітніші мови, які в свою чергу буквально створюють зовсім іншу мову. Не слід плутати літературну промову Каміллері із сицилійським діалектом, це дві дуже різні речі.

«Терпіння павука» доводить нам, що досвідчений письменник може сплести чудовий роман, навіть якщо у нього немає напруженості трилера та кровопролиття.

ВИСНОВКИ

1. Контакт між італійською мовою стандарт та діалектами, призводить до змін на лексичному, фонетичному та морфологічному рівнях. В останні часи має місце розвиток функціональної комплементарності між італійською національною мовою та діалектами, яка сприяла досі неіснуючій інтерференції між ними. Найбільш маркований характер має процес італізації діалектів, особисто на рівні мовлення, а саме у розмовній формі діалектів та регіональних койне. Велика доля цього впливу (розповсюдження італійської мови стандарт) забов'язана засобам масової інформації. На сучасному етапі розвитку мовної системи італійська національна мова збагачена численними діалектизмами, хоча найбільша частина спікерів вживають їх неусвідомлено. Найбільш поширеним механізмом входження діалектизмів у італійська літературну мову та навпаки є фонеморфологічна адаптація, суфіксизація та семантична спеціалізація.

2. У роботі проілюстровано, що діалект – це важливий елемент самоідентифікації сучасного італійського соціуму у різних регіонах країни і, він є формою національної мови, якій притаманні багаті лексичні ресурси й стилістичні відтінки, котрих, на жаль, деякою мірою позбавлена літературна мова. У той час як процес мовної італізації діє на всій території Італії і сприяє мовному об'єднанню італійців, окремі області у мовному аспекті залишаються в цілому ізольованими. Сьогодні, італійці намагаються зберегти свою історію, культуру та коріння. Через те, що діалекти вже майже не використовуються молоддю, італійська мова втрачає свою різноманітність та унікальність. Саме тому деякі вчені намагаються зберегти культуру використання діалектів у повсякденному житті.

3. Необхідність упорядкувати панораму діалектних мов Італії за допомогою точних параметрів завжди було основним питанням для науковців. Проблема полягала в використанні різних і часто неоднорідних критеріїв. Проблемою класифікації діалектів займалися різні науковці.

Першим, хто висунув (1882-1885) детальну пропозицію щодо класифікації, був Граціадіо Ісая Асколі, який у створеному ним журналі «Archivio glottologico italiano» розробляє поділ на чотири групи, як типологічну (синхронічну), так і діахронічну за своїм характером.

У 1924 році в першому номері свого нового журналу «L'Italia dialectale» Клементе Мерло запропонував схему класифікації, яка, окрім врахування особливостей (особливо фонетичних) мови різних областей, ставила під сумнів концепцію субстрату.

У 1977 році Джован Баттіста Пеллегріні у своїй «Carta dei dialetti d'Italia» поділив Тосканію на шість областей.

Кожна із запропонованих класифікацій має право на існування, адже всі вони складені з урахуванням різних факторів.

4. Сицилійський діалект займає особливе місце в лінгвістичній картині Італії. Він здатний протистояти впливу інших культур, з якими він «зустрівся» та поглинув різні аспекти, для збагачення та розшарування культури протягом століть. Враховуючи численні панування, що відбулися на Сицилії, сицилійський діалект містить слова різного походження: французького, арабського, грецького, іспанського та інших. Відмінності між мовою та діалектом наголошуються в секторі дифтонгів. Також відмінним «явищем» у сицилійському діалекті є поява літери «j», яка при вимові схожа на «gi», подвійна «d». Цей особливий приголосний, який ми також знаходимо на Сардинії, в частині Калабрії та в Саленто, повертається до подвоєння в деяких районах, населених нащадками стародавніх ломбард.

6. Художній переклад є найскладнішим видом перекладу, через високу смислову напруженість перекладач не просто має відтворити текст іншою мовою, а ніби заново його створити.

Науковці наголошують на тому, що проблема перекладу художньої літератури полягає в співвідношенні контексту автора та контексту перекладача. При перекладі художніх творів перекладач часто стикається з такими складними явищами як діалектизми, жаргонізми, фразеологізми та

інше. Не існує єдиного способу передачі діалектизмів і просторіччя при перекладі. Значна частина діалектизмів і просторічних слів передана при перекладі за допомогою відносних еквівалентів.

Виділили основні вимоги до перекладача: точність, стислість, ясність та літературність. Існує безліч способів перекладу серед яких: дослівний переклад, модуляція, транспозиція, еквівалентність та інші.

З іншого боку для перекладачів художнього тексту постає складне завдання при перекладі діалектизмів, жаргонізмів та інше. Значна частина діалектизмів і просторічних слів передана при перекладі за допомогою відносних еквівалентів. Такий прийом не завжди є доречним тому, що серед діалектизмів виділяють: територіальні, професійні, соціальні та інші.

При перекладі діалектизмів слід звертати увагу на їх походження, емоційне забарвлення та особливості вживання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеев И.С. Профессиональный тренинг переводчика. Санкт-Петербург: «Союз». 2001, С.16-17
2. Богомолова И.В. Сициализмы в прозе Андреа Камиллери. Литературоведение. 2018. №2, С.69-75
3. Бумар К.С. Лінгвокультурний аспект діалекту в італійській мові. Філологія. 2019. №42, С. 41-44
4. Виноградов В.В. Содержание и задачи курсов по языковедческим дисциплинам. Вопросы языкознания в свете трудов И. В. Сталина, Москва, Пзд-во МГУ, 1950, С. 202.
5. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ: «Довіра», 2006. С.185
6. Кобелева А.А. Способы передачи диалектизмов и просторечия при переводе (на материале повести В. М. Шукшина «Калина красная») URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sposoby-peredachi-dialektizmov-i-prostorechiya-pri-perevode-na-materiale-povesti-v-m-shukshina-kalina-krasnaya-1/viewer> (дата звернення: 13.11.2020)
7. Кобилянський Б.В. Діалект і літературна мова. Київ, 1960. С. 15
8. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва: «Высшая школа». 1990, С.37-43
9. Негода М.М. Взаємовплив італійської літературної мови та п'ємонтського діалекту. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. 2014. №25, С.259-267
10. Ніколаєва Т. Особливості художнього перекладу з української на англійську мову. Проблеми гуманітарних наук. Філологія. 2018. №42, С.119-127.
11. Силкина Н.С. Проблемы передачи архаизмов, диалектизмов и заимствований при переводе прозы XIX-XX веков на русский язык: На материале французского и английского языков. дис.канд.фил.наук:

10.02.2000.178 с. URL: <https://www.dissercat.com/content/problemy-peredachi-arkhaizmov-dialektizmov-i-zaimstvovani-pri-perevode-prozy-xix-xx-vekov-n>

(дата звернення: 13.11.2020)

12. Фоміна Л.В. Методичні рекомендації з дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» для студентів заочно-дистанційної освіти спеціальності «Переклад» / Упоряд.: Л.В. Фоміна — Д.: Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», 2015. С.10-57.

13. Ходова Ю.. Сицилійський діалект як різновид італійської мови: Дебют. Збірник тез доповідей студентів факультету іноземних мов (Маріуполь, 2020р.) / За заг. ред. д. політ. н., проф. К. В. Балабанова, к. е. н., проф. О. В. Булатової. Маріуполь:МДУ, 2020. С.76-78

14. Эдельман Д. И. Основные вопросы лингвистической географии: на материале индоарийских языков. Москва: «Наука», 1968. С.112

15. Яворський А. Теоретичні засади вивчення діалектизмів у мові художньої літератури. Лінгвістичні студії. 2015. №2, С.230-236

16. Avolio F. Dialetti. Enciclopedia dell'italiano. 2010, 39 p.

17. Avolio F. Dialetti siciliani, calabresi e salenti. Enciclopedia dell'italiano. 2011, 39 p.

18. Battista Pellegrini G., Carta dei dialetti d'Italia URL: italica.rai.it. (дата звернення: 13.11.2020)

19. Bonner J.K. Introduction to Sicilian Grammar, Legas Publishing.2001, 225p.

20. Calamai S. La Toscana dialettale. Un percorso bibliografico tra suoni, forme e parole. 4.V.2007

21. Camilleri A. La pazienza del ragno. Palermo: Selerio. 2004, 263 p.

22. Cappello S. Il dialetto: l'influenza araba URL: https://www.palermoweb.com/lamusicadelsole/dialetto/influenze_araba.asp (дата звернення: 13.11.2020)

23. Cappello S. Il dialetto: l'influenza greca URL: https://www.palermoweb.com/lamusicadelsole/dialetto/influenze_greca.asp (дата звернення: 13.11.2020)

24. Cappello S. Il dialetto: l'influenza iberica URL: https://www.palermoweb.com/lamusicadelsole/dialetto/influenze_iberiche.asp (дата звернення: 13.11.2020)

25. Cappello S. Il dialetto siciliano URL: <https://www.palermoweb.com/lamusicadelsole/dialetto/default.asp> (дата звернення: 13.11.2020)

26. Colella B. La pazienza del ragno di Andrea Camilleri URL: <http://guide.supereva.it/greco/interventi/2004/10/177710.shtml> (дата звернення: 13.11.2020)

27. Colicigno L. Matera, il centro di dialettologia è a rischio URL: <https://www.lagazzettadelmezzogiorno.it/news/matera/1253893/matera-il-centro-di-dialettologia-e-a-rischio.html> (дата звернення: 13.11.2020)

28. Curreti M. L'italianizzazione dei dialetti: una rassegna. Quaderns d'Italia.2016. №21. P.63-74

29. D'Alfonso F. Andrea Camilleri: il suo siciliano non è solo un dialetto, ma un modo di vedere il mondo URL: <https://www.fanpage.it/cultura/andrea-camilleri-il-suo-siciliano-non-e-solo-un-dialetto-ma-un-modo-di-vedere-il-mondo/> (дата звернення: 13.11.2020)

30. Delfino G. Cosa intende l'UNESCO per "lingua siciliana" e "lingua napoletana"? URL: <https://patrimonilinguistici.it/cosa-intende-lunesco-lingua-siciliana-lingua-napoletana/> (дата звернення: 13.11.2020)

31. Dialetto URL: [https://www.treccani.it/enciclopedia/dialetto_\(Enciclopedia-dei-ragazzi\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/dialetto_(Enciclopedia-dei-ragazzi)/) (дата звернення: 13.11.2020)

32. Dizionario siciliano Di Andrea Camilleri URL: <https://www.goccediperle.it/terra-di-sicilia/dizionario-siciliano-di-andrea-camilleri/> (дата звернення: 13.11.2020)

33. Gasser M. Dialects and languages URL: [https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Anthropology/Linguistics/Book%3A_How_Language_Works_\(Gasser\)/01%3A_Introduction/1.04%3A_Dialects_and_Languages](https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Anthropology/Linguistics/Book%3A_How_Language_Works_(Gasser)/01%3A_Introduction/1.04%3A_Dialects_and_Languages) (дата звернення: 13.11.2020)
34. Genzlinger N. Andrea Camilleri, Author of Inspector Montalbano Novels, Dies at 93 URL: <https://www.nytimes.com/2019/07/17/obituaries/andrea-camilleri-dead.html> (дата звернення: 13.11.2020)
35. Giannelli L., Toscana, in Profilo dei dialetti italiani, n. 9, Pisa, Pacini, 2000, P.145
36. Italiano e dialetto dal 1861 a oggi URL: https://www.treccani.it/magazine/lingua_italiana/speciali/italiano_dialetti/Trifone.html (дата звернення: 13.11.2020)
37. Ivic P. Dialects URL: <https://www.britannica.com/topic/dialect> (дата звернення: 13.11.2020)
38. Iwakura T. Un aspetto storico del dialetto fiorentino URL: https://www.jstage.jst.go.jp/article/studiitalici/17/0/17_KJ00003717399/_article (дата звернення: 13.11.2020)
39. La lingua siciliana attraverso li secoli URL: <http://www.linguasiciliana.org/2004/06/la-lingua-siciliana-attraversu-li-seculi/> (дата звернення: 13.11.2020)
40. Language. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/ /language> (дата звернення: 13.11.2020)
41. Language. Dictionary.com URL: <https://www.dictionary.com/browse/language?s=t> (дата звернення: 13.11.2020)
42. La storia della lingua siciliana URL: <http://www.salviamoilsiciliano.com/storia-della-lingua-siciliana/> (дата звернення: 13.11.2020)
43. L'uso della lingua italiana, dei dialetti e di alter lingue in Italia UGL: <https://www.istat.it/it/archivio/207961> (дата звернення: 13.11.2020)

44. Marian J. Difference between a dialect and a language URL: <https://jakubmarian.com/difference-between-a-dialect-and-a-language/> (дата звернення: 13.11.2020)
45. Monaci E. UGL: <http://www.sorianoterzomillennio.org/ernesto-monaci/> (дата звернення: 13.11.2020)
46. Moseley C., Nicolas A. Atlas of the world's languages in danger. UNESCO. 2010, 222p.
47. Nencioni G. La lingua di Manzoni. Bologna: «Il Mulino», 1993, 168 p.
48. Origini del siciliano – Di unni veni u sicilianu URL: <http://www.linguasiciliana.org/2007/07/origini-del-siciliano-di-unni-veni-u-sicilianu/> (дата звернення: 13.11.2020)
49. Parini G, Prose. Scritti polemici(1756-1760) a cura di Silvia Morgana e Paolo Bartesaghi, 2012, 420 p.
50. Rohlfs G. Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti. Torino: Einaudi, 1969, 399p.
51. Saussure de F. Курс загальної лінгвістики/пер.: А. Корнійчук, К. Тищенко. Київ: «Основи», 1998. С.249-257
52. Sottile R. La lingua “inventata” di Andrea Camilleri: il peso della parola dialettale URL: <http://www.istitutoeuroarabo.it/DM/la-lingua-inventata-di-andrea-camilleri-il-peso-della-parola-dialettale/> (дата звернення: 13.11.2020)
53. Tolomei C. Il Cesano de la lingua toscana: Olschki. 1974 ,192 p.
54. Venturi C. Proposte di grammatical italiana. Bologna: «Zanichelli», 1997, P.65-68
55. Vitale M. Lingua nazionale: le ragioni del fiorentino URL: <https://accademiadellacrusca.it/it/consulenza/lingua-nazionale-le-ragioni-del-fiorentino/306> (дата звернення: 13.11.2020)